पूर्वप्रकाशित ग्रन्थ।

---

१ **लघीयस्त्रयादिसंग्रह**—इसमें भट्टाकलंकदेवकृत लघीयस्त्रय टीका, आचार्य अनन्तकीर्तिकृत लघु सर्वज्ञसिद्धि और बृहत्सर्वज्ञसिद्धि, था अकलंकदेवकृत स्वरूपसम्बोधन इन चार ग्रन्थोंका संग्रह प्रकाशित आ है। मूल्य ।=)

२ **सागारधर्मामृत सटीक**—पण्डित प्रवर आशाधरका यह सिद्ध ग्रन्थ उनकी भव्यकुमुदचन्द्रिका नामकी संस्कृत टीका सहित पा है। मूल्य ।≡)

३ **विक्रांतकौरव नाटक**—कवि श्री [illegible] ल्लकृत। जयकुमार र सुलोचनाकी कथापर यह सुन्दर नाटक रचा [illegible] मू० ।=)

प्रकाशित होनेवाले ग्रन्थ।

मैथिलीकल्याण नाटक—कवि श्रीहस्तिमल्लकृत। मू० ०≡)

[illegible]शाधरकृत **प्रतिष्ठाकल्प**, ७ देवसेन सूरिकृत **नयचक्र**, **अंजनापवनजय नाटक**—आदि और कई ग्रन्थोंके छपानेका भी प्रयत्न हो रहा है।

नोट—ग्रन्थमालाके सब ग्रन्थ बम्बईके सब जैन बुकसेलरोंके शोलापुर जैन बुकडिपोमें और दिगम्बर जैन पुस्तकालय सूरतमें सकेंगे।

निवेदक—

नाथूराम प्रेमी, मन्त्री

हीराबाग, बम्बई।

प्रार्थनायें।

१ इस ग्रन्थमालाका प्रत्येक ग्रन्थ लागतकी कीमतपर बेचा है। ग्रन्थोंका उद्धार और प्रचार करना ही इसका उद्देश है। प्रत्येक धर्मात्माको इसकी सहायता करना चाहिए और अपने [illegible] कराना चाहिए।

२ ग्रन्थमालाके लिए जो फण्ड हुआ है वह बहुत ही थोड़ा लगभग चार हजार रुपया है; पर यह काम इतना बड़ा [illegible] कि [illegible] लिए कमसे कम ५ [illegible] हजारका फण्ड जरूर होना चाहिए। इसके फण्डकी रकम बढ़ानेकी ओर प्रत्येक धर्मात्माका लक्ष्य रहना [illegible]

३ धर्मात्माओंको इसके प्रत्येक ग्रन्थकी कमसे कम २५ [illegible] लेकि स्थायी ग्राहक बन जाना चाहिए। यदि पच्चीस पच्चीस [illegible] सौ लेनेवाले सिर्फ २ [illegible] और दस दस प्रतियाँ लेनेवाले सिर्फ [illegible] ग्राहक इसके बन जावें तो इसके द्वारा सैकड़ों ग्रन्थोंका [illegible] सहज ही हो सकता है। ग्रन्थोंकी कीमत बहुत [illegible] है इस कारण उनकी दस पच्चीस प्रतियाँ खरीद [illegible] लेनेमें किसी भी कुछ कठिन नहीं है।

४ कमसे कम २५ प्रतियाँ खरीदनेवालोंका [illegible] नाम इसके ग्रन्थोंमें छपाया जा सकता है अत [illegible] लोगोंको ध्यान देना चाहिए। ऐसा करनेसे धर्म और कीर्ति [illegible] साधना हो सकती है।

५ ब्याह शादी जन्मोत्सव प्रतिष्ठा आदि प्रत्येक आनन्द कार्य [illegible] दान करते समय प्रत्येक भाईको इस संस्थाका स्मरण रखना चाहिए और शक्तिके अनुसार जितनी बन सके उतनी सहायता इसकी करनी चाहिए।

प्रार्थी—

[हीराबाग पो. गिरगाँव—बम्बई]
नाथूराम प्रेमी—मंत्री

माणिकचन्द दिगम्बर–जैनग्रन्थमालाकी
नियमावली ।

१–इस ग्रन्थमालामें केवल दिगम्बर जैन सम्प्रदायके संस्कृत और प्राकृतिक भाषाके प्राचीन ग्रन्थ प्रकाशित होंगे । यदि कमेटी उचित समझेगी तो कभी कोई देशभाषाका महत्त्वपूर्ण ग्रन्थ भी प्रकाशित कर सकेगी ।

२–इसमें जितने ग्रन्थ प्रकाशित होंगे उनका मूल्य लागत मात्र रक्खा जायगा । लागतमें ग्रन्थ सम्पादन कराई, संशोधन कराई, छपाई, बँधाई आदिके सिवाय आफिस खर्च, व्याज और कमीशन भी शामिल समझा जायगा ।

३–यदि कोई धर्मात्मा किसी ग्रन्थकी तैयार कराईमें जो खर्च लगा है वह, अथवा उसका तीन चतुर्थांश, सहायतामें देंगे तो उनके नामका स्मरणपत्र और यदि वे चाहेंगे तो उनका फोटू भी उस ग्रन्थकी तमाम प्रतियोंमें लगा दिया जायगा। जो महात्मा इससे कम सहायता करेंगे उनका भी नाम आदि यथायोग्य छपवा दिया जायगा।

४–यदि सहायता करनेवाले महाशय चाहेंगे तो उनकी इच्छानुसार कुछ प्रतियाँ जिनकी संख्या सहायताके मूल्यसे अधिक न होगी मुफ्तमें वितरण करनेके लिए दे दी जायँगीं ।

५–इसमें ग्रन्थमालाकी कमेटी द्वारा चुने हुए ग्रन्थ ही प्रकाशित होंगे ।

पत्रव्यवहार करनेका पता—

नाथूराम प्रेमी,

हीराबाग, पो गिरगाव, बम्बई ।

माणिकचन्द्र

दिगम्बरजैनग्रन्थमालासमिति।

(प्रबन्धकारिणी सभाके सभ्य)

१ राय बहादुर सेठ सरूपचन्द हुकमचन्द।
२ ,, ,, ,, तिलोकचन्द कल्याणमल।
३ ,, ,, ओंकारजी कस्तूरचन्द।
४ सेठ गुरुमुखरायजी सुखानन्द।
५ हीराचन्द नेमिचन्द आ० म० [illegible]।
६ [illegible]
७ सेठ ठाकुरदास भगवानदास जौहरी।
८ ब्रह्मचारी शीतलप्रसादजी।
९ पं० पन्नालालजी बाकलीवाल।
१० पं० मनोहरलालजी शास्त्री।
११ नाथूराम प्रेमी (मंत्री)

श्रीवादिराजसूरिः।

संति जैनेष्वेतादृशा स्वल्पा ये सुविख्यातस्यैकीभावस्तोत्रस्य कर्तुर्नाम नाकर्णित स्यात्। परतु ईदृशा जना द्वित्रा एव दु साध्या यैरिद ज्ञात यायत्कोय वादिराज, कदा वभूव, तस्य काभि काभी रचनाभि जैन-सप्रदाय उपकृतीत्रभूव। वय पाठकानामग्रे अनेन लेखेनाद्यास्यैव एहाङ्मभावस्य किंचित्परिचय दित्सामः।

छ] वा... जसूरिर्नन्दिसघस्याचार्य आसीत्। तस्य परपराया (अन्वेयस्य) श्री ...गलेति नाम आसीत्। परमय नदिसघ स च नास्ति यस्य गणना चतु ...र्णा मध्ये कृता भवति, किंतु द्रमिलस्य द्राविडस्य वा संघस्यैको गच्छो ... वास्ति। पाठकाना विदित स्यात् यदस्य द्रविडसघस्य स्थापक पूज्यपादस्वामिन शिष्यो वज्रनदी अस्ति। अस्य गणना पचजैनाभासेषु कृतास्ति। द्रविडदेशे भवत्वादेवास्य नाम द्राविडसघ प्रथित। स दाक्षिणात्येति सभान्यते। षट्तर्कषणमुख–स्याद्वादविद्यापति–जगदेकमल्लवादी इत्याद्यनेकश पदव्यस्तस्यासीत्। स सिंहपुरैकमुख्यत्रैविद्यविद्येश्वरश्रीपाल-

---

१ श्रीमद्द्रमिलसघेस्मिन्नदिसघेस्त्यरुङ्गल।
अन्वयो भाति योऽशेषशास्त्रवाराशिपारग॥

२ गोपुच्छक श्वेतवासो द्रविडो यापनीयक।
नि पिच्छिकश्चेति पचैते जनाभासा प्रकीर्तिता॥—नीतिसार।

३ षट्तर्कषण्मुखरु स्याद्वादविद्यापतिगलु जयदेकमल्लवादीगलु एनिसिद्श्री-वादिराजदेवरुम्।

॥ मणिसागरगुरुः शिष्य ग्रन्थलेखनपसिद्धिमपश्यत्पर्यन्त-
अर्थं कार्मीत् ।

४७ ग्रन्थस्यानुसन्धानं तत्पश्चात् प्रतीयते यदा तेन परमनाथ-
तत्त्व रचना कृतासीत् । पाण्डित्यपथमेतस्य निम्नलिखितप्रशस्ति-
मपरमि सूचमनुमीयते—

श्रीजैनमारत्नमपुण्यतीर्थनिलाचगाहामसुद्धिसर्ता ।
प्रसिद्धमार्गी मुनिपुङ्गवेन्द्रः श्रीमद्दिसंपत्ति विपर्हितोऽता ॥ १ ॥
तस्मिन्नमृतमुत्तमपदमभीशविपरिपावगीतकीर्तिः ।
भूरिः स्वयं सिद्धपुरीसमुन्या श्रीरामचन्द्रा नयपद्मसार्की ॥ २ ॥
तस्यामवज्ञममहात्मनामा समोदहा नित्यमहादयधीः ।
जिनेन्द्रमुर्मार्गितपप्रभाव शिष्यात्मनः श्रीमतिसागरस्य ॥ ३ ॥
तस्यापवद्ममरेण भूत्वा निम्नवसर्धारतितमुपत ।
श्रीनाथिपत्रच कथा विनष्टा सर्वा सत्पुरुषपधमतिरपापि ॥ ४ ॥
दासमे वसचापिरम्यपपमे संवत्सरे मापके
मासे कार्तिककाख्ये कुशिस्मर्धमे शुक्लतृतीयादिने ।
सिद्धे पाति अकारिके वसुमती धर्मा कपर्थं मया
निष्पत्ति मणिना सती मवतु वः कस्याणनिष्पत्तये ॥ ५ ॥

१ दिनैषिके मम पुनःगुरुत्वतथा विनष्टा चित्तपश्चिमे ।
कथे स्वागमसुवि न कथा निद तत्र कृतेपि च ग्रन्थे ॥
एव स्ववीक्षितस्वरूपं निपूर्णस्वपन्नमान औरिकार स्वपुनरुक्तये
वर्तते ।

२ यस्य श्रीमणिसागरो गुरुवरो कल्पस्वयम्
श्रीरामचन्द्र च यतिराजनयमानन्दसूरी निये
एकोऽपि कृते च पण दि स्वाचार्यमयी चन्द्रम—
स्थानस्थसपीमदमस्कथा सर्वे निर्मरे निर्मरः ॥
(अभिलेखप्रशस्ति)

लक्ष्मीवासे वसति कटके कट्टगातीरभूमौ
कामावाप्तिप्रमदसुलभे सिंहचक्रेश्वरस्य ।
निष्पन्नोऽयं नवरससुधास्यंदसिंधुप्रबंधो
जीयादुच्चैर्जिनपतिभवप्रक्रमैकातपुण्य ॥ ६ ॥

पूर्वीयपद्यद्वयेनेत्यपि प्रतीयते यत्पार्श्वनाथचरितस्य रचना चालुक्य-जय[1] हमहाराजस्य शासनसमये तदीयराजधान्या बभूव । रमणीयेय राजधानी कट्टगाख्यनदीतटे अस्ति । कदाचित्तस्य सिंहपुरेति नाम आसीत्

ऐतिह्यपर्यवेक्षणेन ज्ञायतेऽय जयसिंहमहाराजश्चौलुक्यवंशोद्भव पृथिवीवल्लभ–महाराजाधिराज–परमेश्वर चालुक्यचक्रेश्वर-परमभट्टारक–जगदेकमल्लेत्याद्युपाधयस्तस्यासन् । अस्य वंशे जयसिंहनामापरो राजा बभूव, अत एवैन द्वितीय जयसिंह वदति । अस्य राज्यसमयसंबधिन त्रिशतोप्यधिका शिलालेखास्ताम्रपत्राणि चोपलभ्यते, पर तेभ्य इद वृत्त नावगम्यते यदस्य राज्याभिषेक कदा बभूव । उपर्युक्तलेखेषु प्रथमो लेख ९३८ शकाब्दीय अतिमश्च ९६४ शकाब्दीयोस्ति, यत एतावत्तु निर्विवाद सिद्धयति यत्तेन स्वल्पतर ९३८ शकाब्दात् ९६४ शकाब्दपर्यंत शासनमनुष्ठित । तदनतर तदीयपुत्र सोमेश्वराख्य आहवमल्ल-स्तद्राज्याधीशो बभूव ।

अय नृपो महाशूर प्रतापी चास्ति । तस्यैकस्मिन् लेखे 'यत् ९४५ शकाब्दस्य पौषकृष्णद्वितीयाया अस्ति' लिखितमास्ते यद् भोजरूपपद्माय

---

१ इय कट्टगानदी क्वास्ति जयसिंहस्य राजधानी सिंहपुरश्च कुत्रास्तीति न ज्ञायते । जयसिंहपुत्रेण प्रथमेन सोमेश्वरेण तु स्वीयराजधानी वर्तमान-निजाम-राज्यातर्गतकल्याणनगरे स्थापिता । २ केषांचिद्विदुषामत्र विषये संदेहो यज्जयसिंहेन भोज पराजित ।

चम्पकसारेन राजेन्द्रचोल (परकेसरीवर्म) इत्यनेन च सिंहनिभेन राज्याधिराजेन जयसिंहेन मालवाधीशसम्मिलितसैन्यं पराजितं चेर–चोलस्य देशितम् ।

अथ यशस्तिलकप्रसङ्गे किञ्चिद्वक्तुं समुद्धृतं तस्य तृतीयपद्ये यद् जयसिंहराजस्य 'वाग्वधूजन्मभूमिः' इति विशेषणं दत्तं द्वितीयपद्ये वादिराजं सिंहसमर्च्यपीठविभवः इत्यनेन विशेषितम् । अनेन ज्ञायते जयसिंहमहाराजस्य राजधान्यां विद्वन्निवेशो बहुलासीत् । महतां वादिनां कवीनां नयानिकेतनं च विदुषां तत्र निवास आसीत् । जयसिंहो महाराजश्च वादिराजसूरेर्भक्तस्तस्य सेवासाधनश्च बभूव न चापीदं श्रुतपूर्वं नोपलभ्य जयसिंहनरपालो जैनो वा जैनधर्मे श्रद्धालु तथापीदं नूनं ज्ञायते यत्तस्य जैनधर्मे जनधर्मानुयायिषु च द्वेषः स्यात् । तथैवमेव कारणं ज्ञायते यत्तस्य वादिराजसूरिषु भक्तिप्रसादात् ।

जैनकथासम्बन्धेनैका कथा प्रसिद्धास्ति तस्मात् एकीभावस्तोत्रस्य संस्कृतटीकया चतुर्विंशतिप्रबन्धेषु च उल्लेखः उपलभ्यते । वादिराजसूरेः कस्मिंश्चित्समये कुष्ठरोगः उत्पन्नो बभूव । महाराजजयसिंहस्य सभायां कदा एकः कस्य प्रश्नः योऽभूत् तदा तत्सभासीनेन केनचित्सूरिशिष्येण वादिराजभक्तेन पृष्टः सति गुरुनिन्दासहिष्णुना मम गुरोः कुष्ठी नास्ति । अस्मिन् विषये विवादो यदा जायते तदा इति निर्धारितं महाराजेन च आगम्य वादिराजं द्रष्टुम् । शास्त्रप्रमाणतत्परेण पूर्वमविचार्य कथितं तस्यास्तु महतीं चिन्तायां पतितः तेन गुरुसमीपं गत्वा निवेदितम् । गुरोः संनिधिं गत्वा एकीभावस्तोत्रं निर्मितम् । कथितं चेदानीं प्रतिज्ञानिर्वाहे समर्थोऽस्मि । ततोऽपि च तस्य तस्मिन्नेव समये यदि

---

१ एतत् तु चन्द्रप्रभचरितस्य पुस्तके प्रकाशितं टिप्पणम् । २ एतस्य जैनशिलालेखसङ्ग्रहस्य ११ तमे १४ पद्ये ।

राजसूरिणा एकीभावस्तोत्रस्य रचना कृता तस्याश्च प्रभावेण तस्य कुष्ठरोग· पलायित । एकीभावस्याय चतुर्थ श्लोक —

प्रागेवेह त्रिदिवभवनादेष्यता भव्यपुण्यात्
पृथ्वीचक्र कनकमयता देव निन्ये त्वयेदम् ।
ध्यानद्वार मम रुचिकर स्वान्तगेह प्रविष्ट—
स्तत्कि चित्र जिन वपुरिद यत्सुवर्णीकरोपि ॥ ४ ॥

वादिराजसूरेरीदक्प्रार्थनातोऽनुमीयते यदवश्यमेव तस्य शरीरे कश्चिद्विकार आसीत् । स त निराकर्तुं स्पृहयावभूव । स च विकार पूर्वोक्त-कथोक्त कुष्ठरोग स्यात् ।

परस्मिन् वासरे महाराजेन गत्वा वादिराजसूरे दिव्यशरीरो दृष्ट· । तच्छरीरे कस्याश्चिद्वयाधे किमपि चिह्न न दृष्टिपथ प्राप्त । इति दृष्ट्वा तेन तत्पुरुषोपरि कोपदृष्टि कृता येन सभायामेतद् वृत्त प्रस्तुत । मुनीश्वर कोपपूरितेक्षण राजानमवलोक्य तद्वयग्यमवगम्य चेत्थमाह । राजन्, नाय प्रकृतजनो रोपविपय । नानेन जनेन भवदग्रे मद्वृत्त वितथमवादि । किंतु सत्यमेवाह कुष्ठी प्रागासम् । तच्चिह्नमपि वर्ततेऽद्यावधि, यन्मम कनिष्ठिकाया कुष्ठरोगो वर्तते । तथैव सर्वशरीरे रोगोय प्रागासीत् । केवल धर्ममहिम्ना तदुपशमोऽद्यैव जात । इत्येव-मादि वृत्तमाकर्ण्य साश्चर्यलोचनो जात स सम्राट् । तत एव च स राजा समधिकभक्ति मुनिचरणयोर्विस्तारयामास । मल्लिषेणीयप्रशस्तौ 'सिंहसमर्च्यपीठविभव' इति यदुक्त ततो प्रकृतार्थ एव समर्थितो भवति । तादक्प्रभावाभियुक्तस्य तस्य मुनेरादरो जयसिंहनरवरमनसि समुदपादीति नालीकं विभाति, प्रकृतार्थपर्यालोचने सति ।

---

१ एकीभावस्य तृतीयपचमसप्तमश्लोकानामपि भाव एतेन समोऽस्ति ।

मणिभिर्मयानि भगवन्तमुल्लेखस्य—महिषेयप्रशस्तिनाभि मिथ सेल्से तथा सम्पत्ते यस्य निर्मेण वादिराजसूरेर्वैदुष्यं सार्थिकं लौकिकं प्रत्यामतेमस्य । तानि यथार्थीय सन्तु—

"वैराग्यदीपिका वाणी ग्राम्यामिमोदयादिह ।
जिनराजय यत्नादेकमाद्यादिराजता ॥ १ ॥
नास्त्याम्बरमिन्दुबिम्बरचिर्नीरसुवर्ण सदा यया—
दर्शं वाग्वनमीशपाशिवपोऽपर्वं च पल्लवयोः ।
मन्माः सिंहसमर्प्यपीठविभवा सर्वमवादिप्रजा—
दर्शोर्धभयकारणागमहिमा श्रीवादिराजो विराम् ॥ २ ॥
यदीयगुणगोचरोऽयं वचनविलासप्रसरः कवीनाम् —
श्रीमद्वीरसुन्दरमोक्षपरजयपत्रके वाग्वधूजन्मभूमौ
निष्कांद्य डिण्डिमः पर्यटति पटुरटो वादिराजस्य जिष्णोः ।
वादपराङ्मुखपो जहाहि पमकता परेमूमा जहाहि
व्याहारेष्यो जहाहि स्फुरदमुपमुखभग्नपञ्चाननेषु ॥ ३ ॥
पातालेव्याकरणावसल्ले सुनिर्मिर्तं यस्य जिह्वाग्रलग्नं
निर्मिस्ता सर्गतोला न भवति धिषणो वज्रसूचस्य शिष्यः ।
जीवतां तावदेषां विकचपथमपायाद् दिनः केन माम्यि
यच निर्मुच्य सच अपिनमिनसमे वादिराजं नमस्ति ॥ ४ ॥
वाग्देवीं सुचिरप्रयोगसुदृढप्रेमापमप्यादरा—
दादत्ते मम पार्श्वतोऽयममुना श्रीवादिराजो मुनिः ।
भो भो पश्यत पश्यतैव यमिनां किं धर्म इत्युच्चकै—
रब्रह्मण्यपराः पुरात्मभुवे वर्णान्नृतया पान्तु वः ॥ ५ ॥

मुरस्य एतेऽयं पद्मस्य वादिराजगुणकीर्तनपरो भाव । एवमिमाय- गाम्भोयान्ते केनचित् पुरुषेण यच तदपि श्रीवादिराजगुणकीर्तनपरमे वासि । तथा—

---

१ दृष्टव्यमिति १०९, ग्रन्थ इति श्रितिकास्ति ।

वादिराजमनु शाब्दिकलोको वादिराजमनु तार्किकसिंहः ।
वादिराजमनु काव्यकृतस्ते वादिराजमनु भव्यसहायः ॥

अर्थात् वैयाकरणास्तार्किका कवयः सुविदितभक्तिमहिमानो भव्याश्च लोके ये आसन् सन्ति च न तेऽपि वादिराजतो नाधिकाः, किंतु हीना एव स्युः । अन्यत्रैकत्र तत्प्रशंसापद्यं श्रूयताम्—

सदसि यदकलङ्कः कीर्तने धर्मकीर्ति-
र्वचसि सुरपुरोधा न्यायवादेऽक्षपादः ।
इति समयगुरूणामेकतः संगतानां
प्रतिनिधिरिव देवो राजते वादिराजः ॥

अर्थादकलङ्कधर्मकीर्त्यकलङ्काक्षपादानां पृथक् पृथक् धर्मगुरूणामयं वादिराजः प्रतिनिधिभूत एव सर्वेषां किञ्चिति तत्तत्सर्वविशेषयुक्तत्वादनुमितं कविना ।

किमतः परं वादिराजः स्तूयेत ? एतावदेव स्तुतिः प्रभवति तस्य सर्वगुणतन्त्रतामाविर्भावयितुम् ।

एतस्माद्दर्शनात्सचरितस्यातिरिक्ता १ एकीभावस्तोत्र, २ यशोधरचरित, ३ काकुत्स्थचरित, ४ न्यायविनिश्चयविवरण चेति वादिराजस्य पञ्च कृतय उपलभ्यन्ते सम्प्रति । तत्र प्रथमं तावत्पञ्चविंशतिश्लोकमितं स्वल्पपरिमाणं स्तोत्रं वर्तते, तत्सर्वत्र प्रचारमागतमास्ते । स्वल्पत्वेऽप्यस्य सर्वाणि पद्यानि सरसानि सरलानि हृदयग्राहकाणि च नितरामाभान्ति ।

द्वितीयं तावद्यशोधरचरितमस्ति । तच्चतु सर्गात्मकं पञ्चाशदधिकशतद्वयपद्यपरिमाणं वर्तते । श्रीयशोधरनृपतेः कथामादाय वर्णितोऽयं काव्यग्रन्थः । एतत्काव्यं तञ्जौरपट्टनस्थ श्रीयुत टी. एस्. कुप्पूस्वामी शास्त्रिणाधुनैव प्रकाशितः । वादिराजस्य वाणी सर्वत्रैव महृद्या वर्तते ।

अस्माकमीदृशमभिप्राय प्रादुर्भूत पत्नीसमवानां स्मृतिचिह्नमन्यदेकम पाठकानां विस्मयमुत्पादयेत् परं स्वस्थतमताऽभावात्स अनुष्ठितं । अस्तु । अयं पार्श्वचरितस्तृतीयो ग्रंथः ।

अनुपमस्य तर्कग्रन्थस्य काकुत्स्थचरितस्य यशोधरचरित नामग्रन्थो-ल्लेखो दृश्यते । न सोऽपि मदु प्राप्तिपथि दृश्यमानः । यशोधर चरिते यथा तदुल्लेखः —

श्रीपार्श्वनाथ–काकुत्स्थचरितं येन कीर्तितम् ।
तत्र श्रीवादिराजेन दृब्धा याशोधरी कथा ॥
(सर्ग १ श्लोक ५)

एवम् ग्रन्थस्य मूले " न्यायविनिश्चयविवरणम् " इति । तात्पर्यावबोधिनी न्यायव्याकरणमाप्तपरीक्षा नामान्तरमस्ति । न्यायरत्नाकरेण इत्यस्य न्यायविनिश्चय नाम्नो न्यायग्रन्थस्य टीकाग्रन्थोऽयं ग्रन्थः । स हि भगवदकलङ्कदेवमतसिद्धान्तमनस्वितायाः पुष्पकल्पः वर्तते । एतदस्य

" श्रीमत्सिंहमहीपतेः परिषदि प्रख्यातवादोन्नति-
स्तर्कन्यायतमोपहोदयगिरिः सारस्वतः श्रीनिधिः ।
शिष्यः श्रीमतिसागरस्य विदुषां पत्युस्तपःश्रीभृतां
भर्तुः सिंहपुरेश्वरो विजयते स्याद्वादविद्यापतिः ॥

इत्याचार्यस्य प्रशस्तिपद्यानि न्यायविनिश्चयतात्पर्यावबो-धिन्या व्याख्यानरत्नमालायाः तृतीयप्रस्तावान्ते । इति अन्यत्र वाक्यानि ।

उपर्युल्लिखितेन पद्येन स्याद्वादविद्यापतिः इति तद्गुणाभिमूलं विशेषणं विदितं स्याद्विभागेन स्यात् । तत्र एतद्विशेषणमात्रमेव पद्येन कर्तृनिर्णयाय पार्श्वमुनिविचारणमूरि ।

'सिंहपुरेश्वर' इत्यपि विशेषणमेकं वर्तते उपरिगतपद्ये अग्रे समुल्लिख्यमानाया पार्श्वप्रशस्तेर्दर्शनेनापि एवमेव विशेषणं सूरेर्लभ्यते, तद्यथा, द्वितीयपद्यश्लोके सूरिगुरोस्तत्पूर्वजस्य च श्रीपालदेवस्य विषये 'सिंहपुरैकमुख्य' इति विशेषणेनोपश्लोकनं वर्तते । अतो ज्ञायते यत्कर्णाटदेशान्तर्गतं सिंहपुरं नाम स्थानं जयसिंहनरेशस्य राजधानी तदधीनमासीत् । तत्र चैतन्मठस्य पट्टं स्यादिति ।

एतद्ग्रन्थपञ्चकादृते मल्लिषेणप्रशस्तिमनुसृत्य 'त्रैलोक्यदीपिका वाणी' इत्यादि वचनोपलम्भात्तन्नामा ग्रन्थोऽपि तत्कृतः स्यादित्यनुमातुं न क्षतिः । एकस्मिन्ग्रन्थसूचीपुस्तके १ रुक्मिणियशोविजय, २ वादमञ्जरी, ३, धर्मरत्नाकरोऽ ४ काव्याष्टकटीका चेति ग्रन्थचतुष्टयं वादिराजकृतमित्युल्लेखो लब्धस्तथापि न निश्चेतुं पार्यते यदस्यैव हि द्रष्टव्यते ग्रथास्तदन्यस्य वा स्युः, यतो बहवस्तन्नामानो विद्वांस आसन् पूर्वम् । न केवलमेकत्रैव क्वचिद्विषयेऽयं सूरिर्विद्वानासीत्किंतु विविधेषु विषयेषु । अतोऽन्येऽपि ग्रन्था एतत्सूरिकृताः कदाचिदासन् किंतु कालस्य विनाशनशीलस्य सर्वदा सत्त्वान्न ते ग्रन्था अद्योपलभ्यन्ते ।

वादिराजसूरिणा पार्श्वनाथचरितं ९४७ तमे शाकाब्दे निर्मितमित्युक्तं पूर्वं किंत्ववशिष्टग्रन्थानां विषये न वक्तुं शक्यते प्रशस्त्यनुपलभात् यत्कदा ते ग्रन्था अवतारमलभन् । यशोधरचरितं जयसिंहमहाराजराज्यसमये निर्मितं स्यादिति तु वक्तुं तावच्छक्यते । कुतः ? तृतीयसर्गान्ते चतुर्थसर्गोपान्ते च जयसिंहनाममिषेण नियोजितं यतः । तथा हि,

"व्यातन्वञ्जयसिंहतां रणमुखे दीर्घं दधौ धारिणीम् ॥८५॥"
"रणमुखजयसिंहो राज्यलक्ष्मीं बभार ॥ ७२ ॥ "

इति सूरेर्जन्मस्थानदीक्षासमयादिकं प्रमाणाभावान्न निश्चेतुं शक्नुमो वयम् ॥

प्रसन्नकीर्तेरनिरुद्धस्य प्रद्युम्नसूनोः चरितमयं काव्यमिति निर्णेतव्यम् । पाठकेभ्यः विस्मयमुत्पादयति । इदं काव्यं नाटकमिव नानुष्ठितं । अस्तु । अयं काव्यचरितस्तृतीयः सर्गः ।

अनुपमस्य तस्य काव्यस्य प्रद्युम्नचरितस्य पद्योपचरित इत्यस्यावे- क्षणा कृतम् । न मन्ये यदि यद् प्रशंसितानि दर्शितवन्तः । पद्योपच- रितं यदा समर्पयेत् —

> श्रीरामभद्र-काकुत्स्थचरितं येन कीर्तितम् ।
> तत्र श्रीमदारितरान् रम्या काव्यानां कथा ॥
>
> (सर्ग १ श्लोक ५)

एवम् अन्यस्य मूलं ... न्यायविनिमयविवरणम् " इति । तात्पर्यविवेचनीयं व्याख्यानमप्यमासाद्यम्यत्र सामञ्जस्यमस्ति । नागरस्थत्वेन इमस्य न्यायविनिमय शब्दो न्यायस्य ठीकरतोऽत्र अस्य । स हि भागवतस्य ... बहुमितरत्नपति पुष्पकल्प वचने । उक्तम्

> श्रीमन्निरवमहीपतेः परिणति प्रख्यातकाव्यमिति—
> स्तवस्थापनमोदरतपभिः सागरम श्रीनिधि ।
> निष्कः श्रीमतिमागरस्य विदुषां पद्युम्नतान्मूर्णां
> मधुः निरवमहीपतेः विद्वत्ते ... प्रयासतिः ॥

इत्यादरस्य ... निर्णयस्य ... निर्मितवन्तः श्लो- कस्य स्वप्नमनसमासा गृहीत्वा । इति वक्ष्ये वयमपि ।

प्रद्युम्नविनयेन पदेन ... इति चतुर्विंश- तिसर्गात्मकमित्यस्य । तत्र श्रीमदिरसागरस्येव पदेन

श्रीपुष्पसेननामासीत् । स पुष्पसेनोपि वादिराजसमसमये एव बभूव ।[1]

उभयभाषाकविचक्रवर्ती महाकवि श्रीमल्लिषेणोपि प्रायशस्तदैव बभूव, य ९६९ शकाब्दे महापुराणमेक व्यरीरचत् ।

दयापालमुनि महाविद्वान् वादिराजसतीर्थ्य आसीत् । एतद्विषयेपि मल्लिषेणप्रशस्तौ कतिपयश्लोका सन्ति । किंतु विस्तरभयात्तत्र नोद्भियन्ते ।

सैद्धान्तिकचक्रवर्त्ती श्रीनेमिचन्द्राचार्य , इन्द्रनन्दि , कनकनन्दि अभयनन्दि , चन्द्रप्रभचरितकाव्यकर्त्ता वीरनन्दि , कर्नाटकदेशीय—रन्न-अभिनवपम्पो नयसेन इत्येवमादयोपि प्रसिद्धतरा विद्वासस्तदानीमेव स्तोकान्तरेणासन्नित्यनुमास्माकम् । एव दशमी शकशताब्दी बहून् जैनान् विदुष प्रादुश्चकार ।

सूचना —जैनहितैषीसम्पादक-श्रीयुत नाथूरामप्रेमी इत्यनेन हिन्दीभाषाया लिखितस्य ' विद्वद्रत्नमाला' नाम्नि पुस्तके प्रकाशितस्य च लेखस्यानुवादोऽयम् ।

हीराबाग, बम्बई न ४
वैशाखकृष्णा तृतीया
सवत् १९७२ वि०

निवेदक —

मनोहरलाल–शास्त्री

---

१ पुष्पसेनमुनिर्वादिराजसमकालीनोऽतो वादीभसिंहसमयोप्येतेन निश्चितो भवति य पूर्वानुमानान्निर्णीत ।

तत्समसमयेऽप्यपि कतिपयविद्वांस आसन्। तेषु मध्ये पण्डितसारे ख्यातयशसा श्रीविजयभट्टारकनाम्ना विदुषा स्वयं सूरिणा स्वस्य एक-स्मिन् स्तुतिरकारि । तद्यथा —

यद्विद्यातपसोः प्रशस्तमुभयं श्रीहेमसेने मुनौ
प्रागासीत्सुचिरप्रयासिभोगवशतो नीतं परामुन्नतिम्।
प्रायः श्रीविजये तदेतदखिलं तत्पीठिकायां स्थिते
संक्रान्तं कथमन्यथानतिचिराद्विद्येदृगीदृक् तपः॥

अथ श्रीविजयभट्टारको हेमसेनाचार्यस्य पट्टे स्थितवान् । मल्लिषेण-प्रशस्त्यन्येष्वप्यमुमाश्रित्य एकः श्लोक उपलभ्यते । तद्यथा ।

गङ्गावनीश्वरशिरोमणिबद्धसन्ध्या—
रागोल्लसच्चरणचारुनखेन्दुलक्ष्मीः ।
श्रीशब्दपूर्वविजयान्तविनूतनामा
धीमानमानुषगुणोऽस्ततमाः प्रमाद्युः ॥

एवमस्मातो पद्यद्वयमिदं पठतश्चर्चितेन कश्चिद्गङ्गनामी श्रीविजयभट्टारकस्य परमो भक्त आसीत् । प्रयोजनेन हि गङ्गनामराजवंशेन च भाव्यम् । तस्मात् श्रीविजयभट्टो नृपतिभिः पूजितोऽस्मासीत् । गङ्गराजवंशो हि ९ ९ शताब्द्याः प्रान्ते राज्यं बुभुजे राचमल्लस्य भ्रातुः । राजमल्ल एव भूमिपालो भवेत् इति प्रायो मन्ये ।

गद्यचिन्तामणौ क्षत्रचूडामणेः कर्तुः श्रीवादीभसिंहस्य विषये

---

१ श्रीयुत टी. एस. कुप्पुस्वामीशास्त्रिणा क्षत्रचूडामणेः भूमिकायां लिखितं यत् वादीभसिंहस्य वास्तविकं नाम अजितसेनमुनिरिति । वादीभसिंहेति तस्य विशेषणं पदवी वा बभूव यथा मल्लिषेणप्रशस्तौ—

सकलभुवनपालानम्रमूर्धावबद्धस्फुरितमुकुटचूडालीढपादारविन्दः ।
मदवदखिलवादीभेन्द्रकुम्भप्रभेदी गणभृदजितसेनो भाति वादीभसिंहः ॥

श्रीपुष्पसेननामासीत् । स पुष्पसेनोऽपि वादिराजसमकालीन एव बभूव ।[1]

उभयभाषाकविचक्रवर्ती महाकवि श्रीमल्लिषेणोऽपि प्रायशस्तदा बभूव, यः ९६९ शकाब्दे महापुराणमेकमरचयत् ।

दयापालमुनि महाविद्वान् वादिराजसतीर्थ्य आसीत् । स्वादिपयेऽपि मल्लिषेणप्रशस्तौ कतिपयश्लोकाः सन्ति । किन्तु निःश्रयतानेन नो ह्रियन्ते ।

सैद्धान्तिकचक्रवर्ती श्रीनेमिचन्द्राचार्य, इन्द्रनन्दि कनकनन्दि अभयनन्दि चन्द्रप्रभचरितकाव्यकर्ता वीरनन्दि, कर्नाटकदेशीय-रत्न-अभिनवपम्पो नयसेन इत्येतमाद्योऽपि प्रसिद्धतरा विद्वांसस्तदानीमेव नो कालान्तरेणानल्पमनुमानमाकरा । एवं दशमी शकशताब्दी बहून् अनान् विदुषः प्रादुर्भवत् ।

सूचना — जैनहितैषीसम्पादक-श्रीयुत नाथूरामप्रेमी इत्येतः हिन्दीभाषाया लिखितस्य 'विद्वद्रत्नमाला' नाम्नि पुस्तके प्रकाशितस्य च लेखस्यानुवादोऽयम् ।

हीराबाग, बम्बई नं. ४
वैशाखकृष्णा तृतीया
संवत् १९८२ वि०

निवेदक —
मनोहरलाल-शास्त्री

---

१ पुष्पसेनमुनिर्वादिराजसमकालीनोऽन्यो वा ? वादिराजसमयोऽप्यनेन निश्चितो भवति यः पूर्वानुमानेन निर्णीतः ।

ॐ

श्रीपरमात्मने नमः ।

श्रीमद्वादिराजसूरिविरचितं

श्रीपार्श्वनाथचरितम् ।

प्रथमः सर्गः ।

श्रीवर्धनस्सभोगभव्यानन्दैकहेतवे ।
नमः श्रीपार्श्वनाथाय दानवेन्द्रार्चिताङ्घ्रये ॥ १ ॥
क्रुद्धदैत्यविनिर्मुक्ता सायका यस्य पादयोः ।
शिलाः कोपक्षयायेव पुष्पवर्षमिव ययुः ॥ २ ॥
अग्निवर्षा रुषा यस्य पूर्ववैरेण निर्मिता ।
तपसा सहसा निन्ये हृद्यकुङ्कुमपंकताम् ॥ ३ ॥
गुरवोऽपि त्रिलोकस्य गुरोर्ग्रावाद्रिपादपाः ।
लाघवं तूलवद् यस्य दानवप्रेरिता ययुः ॥ ४ ॥
भूगर्भादुत्पतन्नागचूडामणिमरीचिभिः ।
आवृता यस्य धैर्येणेवाभ्यरज्यत मेदिनी ॥ ५ ॥
आतपत्रं महाबोधेर्यस्य शुभ्रमिवाम्बुदः ।
पद्मिनी बिभरामास पर्वतस्येव मूर्धनि ॥ ६ ॥

---

१ श्रीरिव यशस्तस्या नवर्धमानेन भव्यानामानन्दस्य एको मुख्यो हेतुस्तस्मै । २ क्रुद्धः कुपितो यो दैत्यः कमठासुरस्तेन विनिर्मुक्तास्त्यक्ताः । ३ कमठेन पूर्वजन्मनो वैरिणा । ४ उत्पततः ऊर्ध्वमागच्छतो नागस्य धरणेन्द्रस्य चूडामणिमरीचिभिः शिखामणिकिरणैः । ५ पद्मावती देवी ।

तापैर्मिथ्यावियां यस्मिन् विस्माद्रायपरम्परे ।
मज्जितेन मयाऽदुष्णाः सर्वं पुलकमास्थितैः ॥ ७ ॥
नामामृतायते यत्र चित्ते मज्जति दुर्जये ।
कोपमानाभिमानाधो नामवैशाम्यपार्श्वन ॥ ८ ॥
प्रहृदासमयूर्पन्यममिथ्याघेन यत्पुरः ।
यमायमप्रमिथ्याधीन विरता दयामकममम् ॥ ९ ॥
निष्पापमोक्षपूर्णनिर्मानमाय पर्शान्तरे ।
तपास्थिपन गीर्वाणाः कोमलात्मपात्रिव ॥ १० ॥
मर्मनगुणमामात्म्यमयांमीर्णमुपतिमम् ।
अपहंनाम्मदर्ल वैरिणीय ममन्मपम् ॥ ११ ॥
अपि महात्मे मयि मे क्षेपकैमिनया प्रमोः ।
वैविर्म चक्षिने नावदर्पी दान न पश्यति ॥ १२ ॥
कर्णोपास्यमपि भव्यं तापवर्म मवेत् ।
यद्विमानमिपुर्न पद्ममम्बर्द न तु शोभते ॥ १३ ॥
पुनल्मा सर्पं यानि बचाबानापनम चन् ।
न विशपुर्मनाम्मम ममो त्रिगगुणोर्मिः ॥ १४ ॥
जपरमानापि मानम स्पृरमायिकनन्दुना ।
चमम्रुपनां पानि कर्षाना कान्त्यपयतिः ॥ १५ ॥

---

१ वर्तिन्नतिति २ निर्मोकेन कल्पनार्थं तदेव पापना पद्मर्मिन्न तरिक्षम । ३ दुलर्थः दुष्पाप एव दाक्षिणो यथा ४ कर्मोपलक्षमतियो स्वर्गनिर्भेन । मौलयम् ५ पूज्यमपु कथमपि बालरावानम्बर जैम अतिमर्गीवयस्य सर्वान्तर्मिर्थं सम्पन्नमिशर्वे । ९ दुष्कर्मे । १ सम्पाननापाक्वया ११ कमनामि १ कारकस्मात् दुर्वैपुष्पा प्रभुमध्ये यम तत् यो तन्मर्धरमेदस्य सम्पपतासदा प्रभुमूरिस्थनिर्वेन तत् । श्रीमद्गुणमञ्जुराकारि यमगुणपुष्प मूर्धनिधुर्वं यथा शोभते तथा पूर्वानं प्रबलानि तथैवमिमुन शोभते १३ कन एव पापस्य दत्ताक्षेत्र । १ निर्मिते पुष्प एव मरीचय १५ तुगेन प्रभापाना यामाम्भ पतिदत्तामिव यद्वै अत्यपतिनयग्नुवा पीतवाबानस्य यद्वै वीर्यमाकराः यथा वा ।

—

अतुच्छगुणसंपात गृद्ध्रपिच्छं नतोऽस्मि तं ।
पक्षीकुर्वंति यं भव्या निर्वाणायोत्पतिष्णवः ॥ १६ ॥
स्वामिनश्चरितं तस्य कस्य नो विस्मयावहं ।
देवागमेन सर्वज्ञो येनाद्यापि प्रदर्श्यते ॥ १७ ॥
अचिंत्यमहिमा देवः सोऽभिवंद्यो हितैषिणा ।
शब्दाश्च येन सिद्धयंति साधुत्वं प्रतिलंभिता ॥ १८ ॥
त्यागी स एव योगींद्रो येनाक्षय्यसुखावहः ।
अर्थिने भव्यसार्थाय दिष्टो रत्नकरंडकः ॥ १९ ॥
तर्कभूवल्लभो देवः स जयत्यकलंकधी ।
जगद्द्रव्यमुषो येन दंडिता शाक्यदस्यवः ॥ २० ॥
स्याद्वादगिरमाश्रित्य वादिसिंहस्य गर्जिते ।
दिग्नागस्य मदध्वंसे कीर्तिभंगो न दुर्घटः ॥ २१ ॥
नमः सन्मतये तस्मै भवकूपनिपातिनां ।
सन्मतिर्विवृता येन सुखधामप्रवेशिनी ॥ २२ ॥
जिनसेनमुनेस्तस्य माहात्म्यं केन कथ्यते ।
शलाका पुरुषाः सर्वे यद्वचोवशवर्तिनः ॥ २३ ॥
आत्मनैवाद्वितीयेन जीवसिद्धिं निबध्नता ।
अनंतकीर्तिना मुक्तिरात्रिमार्गेव लक्ष्यते ॥ २४ ॥

---

१ उमास्वातिशिष्य बलाकपिच्छापरनामक इति श्रवणबेल्गुलस्थशिलालेखतः प्रतीयते । २ पक्षस्थाने कुर्वंति साहाय्येनाश्रयंतीत्यर्थः । ३ ऊर्ध्वमुत्पतितुं शीलं येषां ते । मोक्षं गंतार इत्यर्थः । ४ समंतभद्राचार्यस्य । ५ तत्त्वार्थसूत्रमहाभाष्यस्य मंगलाचरणरूपेणाप्तमीमांसानामकेन स्तोत्रेण । ६ समंतभद्रः । ७ रत्नकरंडश्रावकाचारः । ८ अकलंकदेवः । ९ शाक्या बौद्धा एव दस्यवश्चौराः । १० बौद्धाचार्यं दिग्नागस्य । ११ सन्मतिविवरणनामकग्रंथकर्त्रे । १२ त्रिषष्टिशलाका पुरुषाः । प्राचीनमहापुरुषाणां जैनसाहित्ये शलाका पुरुषा इति संज्ञा । १३ जीवसिद्धिलघवहत्सर्वज्ञसिद्धिग्रंथत्रयस्य कर्ता ।

कुतस्त्या तस्य मा शक्तिः पेयस्त्रीर्णमहोत्रसः ।
श्रीपार्श्वचरितं यस्य शान्तिर्लीलां कुरुते जनात् ॥ २५ ॥
अनेकमतसंपाताः सन्तो हृदये गुणाः ।
यस्मिन् धर्मश्रियोऽमुक्ताः सर्वस्येव प्रियाः कथम् ॥ २६ ॥
केऽपि पार्श्वनीर्थोऽर्थं यद्यागमसूत्रवृत्तिभिः ।
अयशिरत्ससमिर्वीया दृश्यवारुदुवादामा ॥ २७ ॥
मत्सुमूर्तं स्फुरत्तर्ज विपार्श्वस्य विस्मयः ।
शम्पतामप्यमंकारं शीर्सिरंगीषु रंगति ॥ २८ ॥
निरीयंचाविमीगुप्तमतरण्याचवजुवमा ।
मञ्चमपादविगच्छेति निधित्तामुखर्व युधाः ॥ २९ ॥
रूपैमासिसेवक्षा स्तवपुण्य सुनाः श्रिये ।
कुसुमतीव नो मधे मारती मौरर्मश्रिमः ॥ ३० ॥
कुतामापि विपश्चितां यदि सन्ति तथा मम ।
पावनीर्थं न पश्यामि दुर्जनं स च मां यथा ॥ ३१ ॥
अक्षमाः सन्तु दुर्मुसापि तैर्दुर्ण तथा सर्वं ।
मां निर्भीपयत पक्षबद्देहकुपितः खलाः ॥ ३२ ॥
अथवाऽस्तु नमस्तस्मै दुर्जनायापि वज्रपात् ।
समर्पितपदन्यासा न यस्मीयसि सन्मतिः ॥ ३३ ॥
मध्यासन न चमते चंद्रस्येव चकोरिव ।
चक्रे निरीयदो यस्य पूर्वैरिव दुर्मते ॥ ३४ ॥

---

१ [illegible] सन्द । २ [illegible] ३ [illegible] ४ [illegible] ५ [illegible] ६ [illegible] ११ [illegible] । १२ [illegible] १३ [illegible] । १४ [illegible] ।

दुर्जनस्य बहुच्छिद्रं तत्प्रवेष्टुमनीश्वराः ।
प्रविशंति गुणाश्चित्रं निश्छिद्रं धीमतां मनः ॥ ३५ ॥
तस्मात् सतामुपस्कारं मत्प्रयासो व्यपेक्षते ।
मणिराकरजः शुद्ध्यै तज्ज्ञस्येव क्रियाविधिम् ॥ ३६ ॥
अस्ति भारतवास्येऽस्मिन् जनातः शांतकल्मषः ।
सुखाभिरतिहेतुत्वात् सुरम्याख्यस्तनूभृताम् ॥ ३७ ॥
भ्रांतालिप्रस्तरं व्योम शालीयामोदवासितं ।
घनांतेऽपि बिभर्तीव यत्र कालेयलाहकम् ॥ ३८ ॥
भुज्यमाना जनैः स्वैरं यस्मिन्नुद्भासितांबराः ।
न त्यजंति कुलीनत्वं धान्यपाकसमृद्धयः ॥ ३९ ॥
शंका यत्र भुवो रात्रावुन्मिपन्निधिदीप्तयः ।
अवाप्तशालिपाकेषु पामराणां प्रकुर्वते ॥ ४० ॥
सस्यवृद्धीर्मुदा यत्र श्यामांगीः प्रसवोन्मुखीः ।
आपगाः स्वपयःपुष्टाः पश्यंतीवाम्बुजेक्षणैः ॥ ४१ ॥
नद्यः स्फटिकपाषाणदीप्तिभिर्यत्र पूरिताः ।
वहंतीव शुचौ शुष्कवारोऽपि वृहदंभसः ॥ ४२ ॥
इक्षवो यत्र वाटेषु पाकभंगगलद्रसाः ।
प्रवाहाय प्रकल्प्यंते पाथक्लमतृषामुपे ॥ ४३ ॥
वनेषु यत्र कर्पूरद्रुमरेणुसुगंधयः ।
माधवीमुपगूहंते मारुता बहुवल्लभीः ॥ ४४ ॥

---

१ गुणाधानेऽर्थे कृञ्धातोः सुट् । २ भरतक्षेत्रे । ३ भ्रमन्तोऽलय एव प्रस्तरं यत्र तत् । ४ शालीनामामोदेन सुगंधितं । ५ कृष्णमेघम् । ६ उद्भासितानि गंधयुक्तानि अंबराणि यासां । पक्षे—उद्भासितं अंबरमाकाशं याभिस्ताः । ७ कौ पृथिव्यां लीनत्वं । अन्यत्र—उच्चकुटुंबित्वम् । ८ यथा स्वपयसा दुग्धेन परिपुष्टा पुत्रं प्रसोतुमुन्मुखीर्बाला मातरं पश्यति तथैव स्वपयसा जलेन पुष्टिंगताः सस्यवृद्धीर्नद्य कमलरूपनेत्रैः प्रेक्षन्ते । ९ ग्रीष्मर्तावपि । १० शुष्कं मार्जलं यासां ताः । ११ पथिकजनक्लांतिकारिणीं तृषां मुष्णातीति तस्मै । १२ क्लृप्यर्थे विकारे १।४।२६। इति चतुर्थी ।

स्फेरिटेभ्यो गिरयत्र पार्श्वस्था पथिकव्रजैः ।
निवर्तयन्ति हस्माणां मार्गांसि मधुरस्वनैः ॥ ४५ ॥
मेरुमार्गगर्भपातस्वासप्राप्तावहाः सुधी ।
कुर्वन्ति पापविश्राम यत्र श्रीवृक्षवीथयः ॥ ४६ ॥
पुण्यपापक्रियायामिह्मामिश्रोनर्मभवाः ।
यस्मिन्नस्याऽस्पर्शगर्भं प्रजा न स्पृहयालवः ॥ ४७ ॥
रत्नपुण्यप्रभावर्त्मं पुरं तत्रास्ति पोदनम् ।
यांया यस्मिन्नयगमन माप्नुवंति कर्तारसम् ॥ ४८ ॥
सितरत्नमयो यत्र प्राकारो भाति भासुरः ।
पर्यन्तं पुरगुम्फस्य मालोप इव भूषणः ॥ ४९ ॥
मकरध्वजमरस्वाशी द्वारि यस्य प्रवेशितां ।
मनुजः कुंकुमालिमासितं न विभियम ॥ ॥
यस्य सालांमसि भाता स्फुरन्मामिस्पर्शपिता ।
स्पर्शीनात्मेन पुण्यंने मरि तीनामपोऽमसम् ॥ ५१ ॥
शिवस्थानरत्नानां सालांतुपरिवेष्टिया ।
यस्य सार्वस्य हासेन यत्नसा इव रमसा ॥ ५२ ॥
यस्य पानुरस्थामवारितारमन्यथा इव ।
रमंतो रमेशा सत विस्र मुर्वन्ति जीवनम् ॥ ५३ ॥
पुष्पकुंभैलर्षयस्यामीयमौत्स्या निरामुनि ।
वैरया इव यद्र यागी रम्या स्फुरति चन्द्रमा ॥ ५४ ॥

१ लसित्रिभिर्मितस्यानवीनतरलो [illegible] शारदा [illegible] क्षिप्तार्थ [illegible] सर्वमंगलीय [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

कुसुमानि सुगंधीनि निष्कुटे यस्य वीरुधां ।
पिबंति भ्रमरा स्त्रीणां गृहे वक्त्राणि वल्लभा ॥ ५५ ॥
तन्वीनां सहजं बाल्यं नवयौवनसंग्रहे ।
यत्र यूनां मन कूपं निर्वेदेनेव गच्छति ॥ ५६ ॥
यत्र दुग्धच्छैटाशुभ्राश्चित्रं भोगस्पृहावतां ।
तन्वीकटाक्षविक्षेपा रागोपादानहेतव ॥ ५७ ॥
वेदीरत्नप्रभोत्कीर्णा प्रासादाः यत्र पांडुरा॰ ।
सेंद्रचापशरन्मेघविभ्रमं साधु बिभ्रते ॥ ५८ ॥
गृहाग्रोन्नतरत्नानां स्फुरत्यो रश्मिसूचय॰ ।
दिवाऽपि यत्र कुर्वंति शंकामुल्कासु पश्यताम् ॥ ५९ ॥
आस्तीर्णा विपणिर्यत्र क्रय्यमाणिक्यगोचिषा ।
भाता बालातपेनेव व्योमपाथेयलिप्सया ॥ ६० ॥
यत्रेंद्रनीलनिर्माणगृहभित्तीरुपस्थिता ।
हेमवर्णास्त्रियो भाति कालाभ्रानिव विद्युत ॥ ६१ ॥
भवनोत्तंसिता यत्र पताका पीतभासुरा ।
भावयंत्यघने व्योम्नि क्षणदीधितिविभ्रमम् ॥ ६२ ॥
हरिन्मणिमयारंभामुन्मयूखां जिघित्सया ।
दूर्वांकुरधिया यत्र वत्सा धावंति देहलीम् ॥ ६३ ॥
अगाधोन्नायसपन्नो गुणी कर्कशदंडभृत् ।
अरविंदाह्वयस्तत्र राजा श्रीनिलयोऽभवत् ॥ ६४ ॥
भातुं दिक्चक्रमाक्रामन्नद्वितीयेन तेजसा ।
व्याप्नुवत जहासेव स सहस्रेण तेजसा ॥ ६५ ॥

१ गृहारामे । २ वृक्षाणाम् । ३ दुग्धवच्छ्वेता । ४ सेवनस्य–अदनस्य च । ५ रागस्य प्रेम्णो लौहित्यस्य च । ६ आकाशगमनसमये कार्यकारिपाथेय लब्धुमिच्छया । ७ इंद्रनीलमणिनिर्मितगृहाणां भित्ती समुपस्थिता । ८ कृष्णमेघानुपस्थिता इत्यर्थ । ९ विद्युद्विभ्रमम् । १० अत्तु खादितुमिच्छया । ११ प्रभूतधान्यसमृद्धिशाली ।

स मनोमेकमाकीर्तिस्पार्श्वमङ्गलः ।
पत्नी सुमुखपोतासैः कुमुदाख्यमाप सा ॥ ६६ ॥
तादृशी पावता तस्य तं गर्भजं करेण्डया ।
शिरोरोगप्रदानाय दानवोऽपि पदस्पृशः ॥ ६७ ॥
आज्ञया कमलमर्पिते भुवने तस्य मन्मथे ।
सोऽङ्गमास्थाननायाः सोमापि पत्नमादिपु ॥ ६८ ॥
तस्य धर्मभृतो युद्धे गुणारोपितराक्षसा ।
पत्निनाऽपि स्थिरपदस्पाङ्गुदास्यपदनीभृतः ॥ ६९ ॥
कामवर्षी स सर्वस्मिन्गुणतोऽपविचक्षिणः ।
तथापि जडवस्येव पङ्गुणा नात्यवस्थितेः ॥ ७० ॥
निर्गतं विस्तरतस्य न तमानुमानमात् ।
मत्सपर्येन संतर्ये तथापि मितमापितम् ॥ ७१ ॥
धर्ममात्रामिपार्श्वं स मोक्षमिच्छता यदपि ।
विचिकाय न कस्यापि चित्तऽपार्थं दयापरः ॥ ७२ ॥
सेवकोऽपि सदाऽस्पर्शी करणक्रमेषविशिः ।
अलक्ष्यः सम्मुपाकण्पनस्पृहमपमनन्तरम् ॥ ७३ ॥
जनस्य सुण्यमार्गेण दीर्घिकार्था मनुवतः ।
ममतापहृतस्य मनो इव निमूलयः ॥ ७४ ॥
सुतोऽपि बहुधा परमम् जगतेजोमयेन सः ।
दैवेन दर्शयामास मार्गमुन्मार्गगामिनाम् ॥ ७५ ॥
कोशागर्भान् स आक्रपादानाथ वज्रपञ्जरः ।
आपयमास्यान्मितविमवापपर्दरितमितपाः ॥ ७६ ॥

---

१ मनोदरा मनुष्यरिक्तमना वाणिसम पदेऽनन्त योग्ये मान्यः । दृश्ये मानुमानलाये हरापमानकानाम् । ३ गुणकाय योग्यमरीरलया तुष्यै पदे रामाङ्कसमूलमार्ये ( ) ष इत्यौ । ६ भानुप्रमत्नाय । तद्वत् बकाय । मानुमत् अवमर्जन । ९ । मनः । १० भासामुनरजनीकि । ११ 'मता धर्मिणमातिशा' इत्यपरः ।

दु खकूपात् प्रजा भूप स चित्रं जैत्रविक्रम ।
यदुज्जहार दूरेऽपि भुजेनाजानुलंबिना ॥ ७७ ॥

तस्याराधयतो धर्म नित्य तत्परया धिया ।
अनन्यतां न कामार्थावभोगादिव भूपते ॥ ७८ ॥

तद्गुणामृतसपातात् स्वयं कामदुघा मही ।
तत्फलानुभवे यत्न प्रजानामवशेषित ॥ ७९ ॥

तस्य सूक्ष्मविदस्तेजो दैवमन्यदिव प्रजा ।
अन्वभुजन्फल काले प्रच्छन्नस्यापि कर्मण ॥ ८० ॥

हितपाक प्रजाना स दाह्यमाक्रम्य तेजसा ।
कुर्वन्नपि प्रचख्ये न कृष्णवर्त्मा शुचिर्गुणै ॥ ८१ ॥

तं दुरासदमासाद्य विश्वभूतिं प्रभावितम् ।
उवाचेदं वचो मत्री विश्वभूतिर्विशापतिम् ॥ ८२ ॥

देव देवागनापागरुचिगौरगुणा गुणा ।
किन्नरैर्गायिपेरस्ते मानुषोत्तरमूर्धनि ॥ ८३ ॥

त्वयि शास्तरि लोकस्य शिवमेव गुणोत्तर ।
प्रपीडयति मामेव केवल प्रबला जरा ॥ ८४ ॥

देव ! पश्य जपाधारा विशुद्धा रक्तवासस ।
जरसा जरठा सतो निर्भर्त्स्यते मम द्विजा ॥ ८५ ॥

वार्द्धक्यवेपवेदेन स्खलतोऽनुपदं मम ।
चित्तशुद्ध्येव निर्यत्या दृश्यते पांडुर शिरम् ॥ ८६ ॥

दौर्बल्य मम दृष्ट्वेव जरिणो जनगर्हित ।
दुं प्रेष्यवन्न वर्तते स्वकार्ये चक्षुरादय ॥ ८७ ॥

---

१ जयशीलपराक्रमयान् । २ अभोगत इव । ३ मही तद्गुणादेव प्रसवित्रीत्यतो प्रजानां तद्भोगे एव यत्नोऽयशिष्ट । ४ तत्तत्समये । ५ हीनचरित्रोऽभिध्व । ६ सुरस्त्रीकटाक्षविक्षेपवत् शुभ्रा । ७ शामके । ८ रक्तवस्त्रधारिण । ९ निर्गच्छत्या । १० दुष्टभृत्यवत् ।

अस्त्वैषं सपत्नीव महाभागधर्मिणी ।
मतिर्दति च भर्तारां मत्समायमकौतुकम् ॥ ८८ ॥
मैथिला मासदीर्घस्यमभिप्रायमिमोक्ता ।
मां मासचामर्थ देह पुरस्तादिव वस्तुना ॥ ८९ ॥
चपला पर्भिर्मेभैरमर्त्येनोपायकल्पनं ।
अघोमयमिव सृष्वायां भिनेपति शिरो मम ॥ ९० ॥
ततो मामनुमन्येषा त्रिपुर्ण त्रिमनीषिते ॥ ९१ ॥
चपापोलमिणतोऽयमन्यथा मां न सुंचा,
यदि दर्शितं वीर्य च पुमानापसर्पति ॥ ७० ॥
गंभीरं मचपाताममत्रियोपमगृह्णात् ।
इति निशम्य राजानमाभाष्यामुत्तमम् ॥ ७१ ॥
मिथिलामुपर्ना पुर्वा न मत्सये इहमपि ।
कमठे सत्यपि मोक्षे तस्य पुर्वं गुन्यापरः ॥ ७२ ॥
मरमूर्ति महीपालः सान्निध्ये मत्वा तमिर ।
अमात्यकर्मीमासाय स चमार वेसुरम् ॥ ७३ ॥
समुद्रमेकमास्थतां मिथामपि चसुधा ।
आकृष्यात्मस्य मेजप परत्वामपि संपद ॥ ७४ ॥
मधुरागमच्य म समाश्लिष्य मदीयत्विमा
मर्त्सदगामायार्थ मधुमानुमतामपि ।
सुरतमारमतो मवै तृतीयमिव साधनम् ॥ ७५ ॥
भीरसंभृमया येन नीस्थनाऽभिमयास्य
पुरूपा मिथिलारूपया च विभिर्दे मर्म मे ॥ ७६ ॥

१ आत्मप्रियत्व । २ मरत् । ३ स्वात्मनाया निपतनम् । ४ निमोलात्मसर्गमानरिव देवा मर्थं पद भिप्रायमनयस्पृशापयमनु अन्यादृशे प्रार्थं । ५ चतिर्धम् । ६ त्वया मीरर्थ दूषर्य पत्तला च इमा नीम् । दमयन्त्यपि दत्तम् । मन्यमिमोदर्य ।

भोगतृष्णातुरे मूर्खे कमठे वारुणीप्रिये ।
स यावत् स्नेहसंबंधात् परा भक्तिमदर्शयत् ॥ ९९ ॥
पौदनस्याभिगोप्तारमादिश्य सचिवाग्रज ।
सामात्य प्रययौ राजा वज्रवीरजिगीषया ॥ १०० ॥
तद्वेग चलतस्तस्य भाराक्राता समतत ।
तत्फलानुनता धात्री पश्चाद् मार्गे महीभृत ॥ १०१ ॥
तस्य सूक्ष्मद्रावद्धा दिक्प्रसिद्धमतगजा ।
अवृभुजन्फलो तस्य धरेव चलिता चमू ॥ १०२ ॥
हितपाकं प्रजावधोस्तस्याभ्यागच्छतोऽद्रिभि ।
कुर्वन्नपि प्रचल्नूनं सेनाघोषप्रतिस्वनै ॥ १०३ ॥
त दुरासदमासकंद पंकमुद्धर कंटक ।
उवाचेद वचो ऽधस्तेव स वली वनपद्धते ॥ १०४ ॥
देव देवांगनास्कंधं राजन्यपरिवेष्टित ।
किन्नरैर्गायितेराजानं जनुर्जानपदा जना ॥ १०५ ॥
त्वयि शास्त्रसपातादुत्पपात नभ स्थल ।
प्रपीडयति शाभ्यग्रस्तेजोवन्हेर्ज्वलिष्यत ॥ १०६ ॥
देव ! पश्य मुहर्पे सपक्ष मधुप तथा ।
जरसा ज सपत्ति यथा तीव्रो हिमागम ॥ १०७ ॥
वाक्ष्म्यज्रवीरोऽपि सबलो नगराद् बहि ।
प्रत्यग्रहीन्महानाथ बाणवर्षैरणातिथिम् ॥ १०८ ॥
खड्गसंघट्टनोद्भातस्फुलिंग शरमंडपे ।
युद्धं व्योम्नि तयोश्चक्रे सतडिन्मेघविभ्रमम् ॥ १०९ ॥

---

१ वज्रवीरे जेतुमिच्छया । २ बहुनृपतिभिर्वेष्टिता, पक्षे-असंख्यपर्वतै । ३ दिक्षु ख्याता हस्तिनो यस्या । अन्यत्र-दिग्गजा । ४ भूधारकत्वाद्बहु । ५ समासे क्तप्रत्ययांतस्य पूर्वनिपात । ६ येनांगविकारेत्यभावो । १।४।३५ इतीत्यभावे तृतीया । ७ जनपदे देशे भवा । ८ कुत्सितातिथिम् ।

प्रहिता वज्रवीरेण श्यामपक्षा शिलीमुखाः ।
नार्थसिद्धिमुपासर्पन्नपि नक्तोभिवत्सरम् ॥ १११ ॥

पत्रमिश्रमर्मनाद्वंगाम्बुदिपामवत् ।
सर्वकर्मविरुध्य कर्तव्यं सोढुमसमा ॥ ११२ ॥

भयेन पावनो युद्धारम्भवस्थितमिस्तथा ।
तस्यामे पार्श्वसिद्धस्य अपमार्गं अवाप वर्षा ॥ ११३ ॥

राजा पश्चात् समागम्य कल्पैर्वीर्यमिपुरिः ।
कल्याणं बुभुजे स पथगार्थमिपम् ॥ ११४ ॥

नृपतिरहितवैमर्थं वज्रवीरं विजित्य
स्वपुरमभिययामोदामलक्ष्मीसमेता ।
विकर्षयन्नुपतापातापुर्वं यदा सर्वं
दिशि दिशि लक्षपूर्वगोपर्यस्तिकमर्दपिः ॥ ११४ ॥

नातोपैनितनेऽनुपपिपुनया स्याद्यमानलया
नास्वर्पाविव निमग्नेमैकिकुसामाभाव रम्यां पुरीं ।
दुर्धर्षं वैरमेदमर्थपसिपिया आवस्य भूतिभिर्वै
राजा वारिधिमेखलां वसुमतीं दीर्घं ररक्षात्मया ॥ ११५ ॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वजिनचरिते
महाकाव्ये ...नाम
प्रथमः सर्गः

---

१ अन्य २ ... । मनुम् । ... ... । ... ... । ... ... ।

द्वितीयः सर्गः।

अथैकनाथ वसुधागनाया पुरस्य वृत्तातविशेषवेदी।
निवेदितात्मा सचिवद्वितीय चरो नराधीश्वरमाससाद ॥ १ ॥
स भूरजश्चुंबितमस्तकेन प्रणम्य भूमावुपविश्य वाग्मी।
प्रभोर्नियोगात् स्वनियोगमेवं प्रचक्रमे वक्तुमनुक्रमेण ॥ २ ॥
शिरोभिरूर्ध्वं जगदीश्वराणाममिश्रमुद्र नृप ! शासन ते।
यशस्तवाक्रामति तेन सर्वा दिशो निशानाथमरीचिशुभ्रम् ॥ ३ ॥
यशो विशुद्ध नृप ! तावकीनं कलंकितं तत् कमठेन मन्ये।
वियोगिकांतामुखरजनेन प्रावृड्घनेनेव हिमाद्रिकूटम् ॥ ४ ॥
त्वयि प्रयाते नृप ! वज्रवीर जेतुं स गोप्ता किल पोदनस्य।
स्वेच्छाविहारी मरुभूतिकाता वसुधरामैक्षत पकजाक्षीम् ॥ ५ ॥
भ्रूवल्लरीकार्मुकयष्टिभाजा कर्णांतकृष्टेन निकृष्टचेता ।
तन्नेत्रबाणेन निसर्गलौल्यादविध्यतासौ हृदि मन्मथेन ॥ ६ ॥
अखंडकार्कश्यगुणोपपन्नौ तस्या कुचौ निर्जितकुंभिकुंभौ।
तयोस्सवेगाल्लुठनादिवाभूदनेकभग खलु तस्य चित्तम् ॥ ७ ॥
न्यधत्त चित्ते मुखचंद्रबिंब तस्या स कामानलतीव्रतापे।
शमाय पापेन तथापि तस्य सराग्निरुद्दामविवृद्धिरासीत् ॥ ८ ॥
स्मृतिप्रबंधेन वसुधराया बिंबाधरं चेतसि सदधान ।
स तप्तनिर्मुक्तशराग्रभागममस्त भग्नं मकरध्वजस्य ॥ ९ ॥

---

१ अभिन्ना मुद्रा यस्य तत्। २ चन्द्रकिरणवच्छुभ्र। ३ वियुक्तनारीमुख रजयतीति तेन। ४ भ्रूवल्लरी एव धनुर्यष्टिस्ता भजतीति तेन। ५ पूर्णकठोरं। ६ जितौ हस्तिन्या कुंभौ याभ्यां। ७ यद्यपि लोके चन्द्र सततसतापहानये भवति, तथापि कमठपापवशात् सतापवर्धकत्वेन विपरीत एव जात इत्यर्थ। ८ पुन पुन स्मरणेन।

प्रहिता वज्रवीरेण श्यामपत्राः शिखीमुखाः।
नार्पयन्नुपसर्पन्ति तेजाविष्कसारम् ॥ ११० ॥
पवनिम्नमर्मनादर्भमाम्यदुरितामयत्।
सर्वहमपर्धिपस्य कर्षती सोढुमक्षमा ॥ १११ ॥
भयेन भाषता मुखात्सम्यक्पमितरिक्तया।
तस्मात् पार्थिवस्य अपयाती जगाम पयी ॥ ११२ ॥
राजा पश्चात् समाकृष्य करदैर्भयनिपुरैः।
करमहेन बुभुजे स पत्तनगार्थिपम् ॥ ११३ ॥
भूपतिरपरिमेयं वज्रवीर्यं निजित्य
स्वपुरमभिजगामोदामलक्ष्मीसमेतः।
विकचकुसुमवर्षापन्नगुर्भ पथः स्वं
दिशि दिशि नवपूर्णगोपपात्रैर्गर्धपैः ॥ ११४ ॥
वातोर्वोर्मितकेतुवर्धिभुजया व्याहूयमानेव तया
नाटपर्णालीव विमलोपविभुपमामासाद रम्यां पुरीं।
कुर्वन् कैनमेहपर्वचनतिपिना कालस्य भूतिश्रियं
राजा वारिधिमेखलां वसुमतीं वीर्यं स्वसात्कृपा ॥ ११५ ॥

इति श्रीभावदेवसूरिविरचिते श्रीपार्श्वनाथचरित्रे
महाकाव्ये वज्रवीरसंग्रामविजयो नाम
प्रथमः सर्गः

---

१ बाणाः। २ मपुरसाक्षमयानात्। ३ धनुः। मधुमत्तमकरन्दाहार वन्दुकम्। ५ वातेनोर्मिता उल्लासिता केतुभिरेव भुजा बाहवस्तया।
६ विमलोपेन विलोकेन विधुरा दु:खिताम् यद्वा स्वल उत्तर इत्यर्थ।

द्वितीयः सर्गः।

अथैकनाथं वसुधागनाया पुरस्य वृत्तातविशेषवेदी।
निवेदितात्मा सचिवद्वितीय चरो नराधीश्वरमाससाद ॥ १ ॥
स भूरजश्चुंबितमस्तकेन प्रणम्य भूमावुपविश्य वाग्मी।
प्रभोर्नियोगात् स्वनियोगमेवं प्रचक्रमे वक्तुमनुक्रमेण ॥ २ ॥
शिरोभिरूर्ध्वं जगदीश्वराणामभिन्नमुद्रं नृप! शासन ते।
यशस्तवाक्रामति तेन सर्वा दिशो निशानाथमरीचिशुभ्रम् ॥ ३ ॥
यशो विशुद्ध नृप! तावकीनं कलंकितं तत् कमठेन मन्ये।
वियोगिकांतामुखरंजनेन प्रावृड्घनेनेव हिमाद्रिकूटम् ॥ ४ ॥
त्वयि प्रयाते नृप! वज्रवीर जेतु स गोप्ता किल पौदनस्य।
स्वेच्छाविहारी मरुभूतिकांता वसुंधरामैक्षत पंकजाक्षीम् ॥ ५ ॥
भ्रूवल्लरीकार्मुकयष्टिभाजा कर्णांतकृष्टेन निकृष्टचेना।
तन्नेत्रबाणेन निसर्गलोल्यादविध्यतासौ हृदि मन्मथेन ॥ ६ ॥
अखर्वकार्कश्यगुणोपपन्नौ तस्याः कुचौ निर्जितकुंभिकुंभौ।
तयोस्सवेगाल्लुठनादिवाभूदनेकभग्न खलु तस्य चित्तम् ॥ ७ ॥
न्यधत्त चित्ते मुखचंद्रबिंब तस्याः स कामानलतीव्रतापे।
शमाय पापेन तथापि तस्य स्मराग्निरुद्दामविवृद्धिरासीत् ॥ ८ ॥
स्मृतिप्रबंधेन वसुंधराया बिंबाधरं चेतसि सदधान।
स तप्तनिर्मुक्तशराग्रभागममंस्त भग्नं मकरध्वजस्य ॥ ९ ॥

---

१ अभिन्ना मुद्रा यस्य तत्। २ चन्द्रकिरणवच्छुभ्रं। ३ वियुक्तनारीमुख रंजयतीति तेन। ४ भ्रूवल्लरी एव धनुर्यष्टिस्ता भजतीति तेन। ५ पूर्णकठोरं। ६ जितौ हस्तिन्या कुंभौ याभ्यां। ७ यद्यपि लोके चन्द्र सततसतापहानये भवति, तथापि कमठपापवशात् सतापवर्धकत्वेन विपरीत एव जात इत्यर्थ। ८ पुन पुन स्मरणेन।

मन्दिता वज्रवीरेण श्यामपत्राः शिलीमुखाः ।
मार्गणस्रुपातनपरि हजोनिकस्वरम् ॥ ११ ॥
ममनिम्नमर्मनाहमंगाम्भुभूमिवामभत् ।
सर्वदमर्पणस्य कर्कशो मोघुमसमः ॥ १११ ॥
मयेव पावना पुरावम्भवस्थितविक्रमः ।
तस्याग्रे पार्श्वविरस्य प्रवपार्श्वे सवाय् मपी ॥ ११२ ॥
राजा पश्चात् समानस्य कर्मैर्वैर्यमनिपुर्तः ।
कपमहेण बुभुजे स पयवगारभिपम् ॥ ११३ ॥
मृगतिरश्चिहेलैर्वे वज्रवीरं विजित्य
सपुरमभिवमामाहामसर्वासमेता ।
विचर्वकुम्भुरवापवाराज्जुर्ये परा स्वं
दिशि दिशि नवपूर्वणोपमतिक्मर्दधि ॥ ११४ ॥
वासोभर्लिनकुमपरिमुमपा स्पादृपमावसपा
तास्पर्वारिव विभ्रपापविपुरमागमात्य रम्यां पुरीं ।
कुर्वन् दैवमेहमर्वमयिपिपिना कोपक्स भूरिभिर्वं
राजा नारिपिभिस्तस्यां वसुमतीं वीर्य रक्षतावना ॥ ११५ ॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वनाथचरिते
महाकाव्येऽपर्णिरमहराजस्रोमामनिजयो नाम
प्रथमः सर्गः

---

१ वाप्य   म्लूतरवस्यामम्मान्   ३ धनुम् । ४ मनुष्यमसमामहार
ननुमम्   पायकैमनिता रक्ष्मीना वैगुवविरेण भुमा समासवा ।
६ मिश्रयोमेष विशेषेष विजुग तु विनाम्   मद स्वर स्वण स्वपर ।

द्वितीयः सर्गः।

अथैकनाथ वसुधांगनाया पुरस्य वृत्तान्तविशेषवेदी।
निवेदितात्मा सचिवद्वितीय चरो नराधीश्वरमाससाद ॥ १ ॥
स भूरजश्चुंबितमस्तकेन प्रणम्य भूमावुपविश्य वाग्मी।
प्रभोर्नियोगात् स्वनियोगमेव प्रचक्रमे वक्तुमनुक्रमेण ॥ २ ॥
शिरोभिरर्च्यं जगदीश्वराणामभिन्नमुद्रं नृप ! शासन ते।
यशस्तवाक्रामति तेन सर्वा दिशो निशानाथमरीचिशुभ्रम् ॥ ३ ॥
यशो विशुद्ध नृप ! तावकीनं कलंकितं तत् कमठेन मन्ये।
वियोगिकांतामुखरंजनेन प्रावृड्घनेनेव हिमाद्रिकूटम् ॥ ४ ॥
त्वयि प्रयाते नृप ! वज्रवीर जेतुं स गोप्ता किल पौदनस्य।
स्वेच्छाविहारी मरुभूतिकांता वसुंधरामैक्षत पंकजाक्षीम् ॥ ५ ॥
भ्रूवल्लरीकार्मुकयष्टिभाजा कर्णांतरुष्टेन निकृष्टचेता।
तन्नेत्रबाणेन निसर्गलोल्यादविध्यतासौ हृदि मन्मथेन ॥ ६ ॥
अखंडकार्कश्यगुणोपपन्नौ तस्याः कुचौ निर्जितकुंभिकुंभौ।
तयोस्सवेगाल्लुठनादिवाभूदनेकभंग खलु तस्य चित्तम् ॥ ७ ॥
न्यधत्त चित्ते मुखचंद्रबिंब तस्या स कामानलतीव्रतापे।
शमाय पापेन तथापि तस्य स्मराग्निरुद्दामविवृद्धिरासीत् ॥ ८ ॥
स्मृतिप्रबंधेन वसुंधराया बिंबाधरं चेतसि संदधान।
स तत्प्रनिर्मुक्तशराग्रभागममंस्त भग्नं मकरध्वजस्य ॥ ९ ॥

---

१ अभिन्ना मुद्रा यस्य तत्। २ चन्द्रकिरणवच्छुभ्रं। ३ वियुक्तनारीमुख रंज-यतीति तेन। ४ भ्रूवल्लरी एव धनुर्यष्टिस्तां भजतीति तेन। ५ पूर्णकठोरं। ६ जितौ हस्तिन्या कुंभौ याभ्यां। ७ यद्यपि लोके चन्द्र सततसंतापहानये भवति, तथापि कमठपापवशात् संतापवर्धकत्वेन विपरीत एव जात इत्यर्थ। ८ पुन पुन स्मरणेन।

मविता समर्थितरेण दयामयेन शिर्षमुरसा ।
मार्गमिदमुपामपंमपि तेजोनिवस्वरम् ॥ ११ ॥

मनसिजमर्दनासंगाम्बुधिनामभवत् ।
मर्दसमरविश्व सर्वस्तो सोऽभुमसमः ॥ १११ ॥

मयेन यापतो मुखाम्बजस्थितविन्तया ।
तस्याने वार्षिकस्य समभावी अभवत् यथी ॥

यामा पश्चात् समाकस्य कर्णैवपमिन्दुरि ।
करमदेव मुमुक्ष म पद्मनागरभिपम् ॥

मृगनिरक्षिनेमैर्न मनवीरं निजिम
स्मपुरमभिसमामोदामनकमीसमैन
निकर्षपुमुदस्तादाम्बुधि मतः सर्व
सिद्धि सिद्धि ममपूर्वपर्वावर्तिका
मालोर्वोर्मिनमेनुषविमुक्तवा प्याहूमम
नाम्पर्वाहित विषयोपविपुरा
पुर्वर हैममैदमरपपिचिता मोक्ष
गजा मारिपिर्मिनमर्वमसुम

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते
मट्टारकेश्वरमहाकाव्ये
प्रथम म

---

१ मना । २ मनुतानमपा- लपुरम् । ५ मर्गेर्गीपर्दि ॥ ६ तिस्रान्तरिता ४ विपुत्र ए

व्यापारयन् दिक्षु दृशौ स कामतीव्राभिषंगेण यथा वितर्कं ।
पुरो निषण्णामिव तामपश्यत् कामो हि काम भ्रममातनोति ॥२२॥
कृतोपरोधं कलहंसकेन पृष्टस्स तस्मै हृदयोपमाय ।
निमित्तमाख्यन्नयनाभिरामाममात्यकाता मदनज्वरस्य ॥ २३ ॥
स सत्वर तामुपसृत्य तन्वीमवोचदित्थ कलहंसनामा ।
प्रियाग्रजस्ते सुदति[1] ज्वरार्तो न बुध्यते स्व च समीपमन्यं॥२४॥
प्रतिक्रिया च क्रमते न तस्मिन् विकल्पिता कर्मविशेषविद्भि ।
स सकटप्राणदशावलंबी त्वा दृष्टुमन्विच्छति सानुराग ॥२५॥
निशम्य वाचं कलहंसकस्य यानं समारुह्य सखीसमेता ।
अयादनालोचनया नतभ्रू तस्यातिकं केतुनिपीडितस्य ॥२६॥
कृतोपचारा विनयेन तन्वी ततस्तदाकारविशेषदृष्ट्या ।
अबुद्ध तस्यागमनंगदग्धं स्त्रियो हि तस्मिन् विषये विदग्धा ॥२७॥
अवोचदेव तमजानतीव ज्वरस्य ते किं तु निमित्तमस्य ।
कियंति वा सति दिनानि वैद्या प्रतिक्रिया कीदृशमादिशंति॥२८॥
स उच्छ्वसन् किंचिदकुंचिदांगा आकर्ण्य वाचं मृगलोचनायाः ।
ह्रिया ह्रियेव प्रविमुच्यमानो भ्रातृप्रिया कष्टमवोचदेनम् ॥ २९ ॥
मनोभवस्तन्वि ! निमित्तमस्य द्वित्राण्यहानि ज्वरविभ्रमस्य ।
चिकित्सित चेह ममातरात्मा शकायुतस्तत् सुलभ न वेत्ति॥३०॥
भेतव्यमादौ परलोकभयादवाच्यकोपश्च जने मनोज ।
तेनोभयास्तस्पृहिय मतिर्मे प्रियाधिरूढेव बिभर्ति लौल्यम् ॥३१॥
मृगी मृगेणेव वन जनाना लज्जाभिमानेन मनोऽधिशेते ।
तावत् समाक्रामति तीव्रपाती यावन्न शार्दूल इवागजन्मा॥ ३२ ॥
धुनोति नून जनने द्वितीये धर्मस्तदाज्ञामतिलंघयतं ।
मृगेक्षणे ! न क्षमते मनोभू क्षणेऽपि भग निजशासनस्य ॥३३॥

---

१ हठपूर्वक यथास्यात्तथा । २ नेत्राभिरामाम् । ३ शोभनदन्ते । ४ कामातस्य । ५ आगोऽपराधः । ६ उभयत्रापि स्पृहारहिता ।

मनोरमाकार्तिमिति नामिभृते निशायामिने नव मनस्विनीव ।
पुत्रं क्रमप्युत्तमिहाप्य कोऽपि गर्भात्पराभामिव मणिवम् ॥ १० ॥
निषेधमानेन पुनः प्रसूता सर्वाङ्गुणस्तामिति निषण्णमाना ।
रविभिरन्त्यममणा ऽप्युमाऽपि व्याप्ता गुणाय स्तुप्रति विशेषा ॥ ११ ॥
पुण्या तर्मानी चाम्बरात्रे नामगम्भारणमितार्मिपूरम् ।
निष्प्राप्यचेष्टिमपूर्तिमिवेत तं गुम्फेऽप्यपूरदिव तर्पेन ॥ १२ ॥
पूर्णोपरमापचरूपेण पूत्वा तपोगनसमेप मतिमनीषा ।
वृद्धतरमागतगमा पूर्णोम्याः पराऽप्यसौ सुतरामभासीत् ॥ १३ ॥
स विपुलः सममणमागमन क्रियम्बकरा अनर्वासमर्थ ।
सुधीरः त्रिभावेन अर्थेन सार्थं स्वचित्ततापामनघेऽरिनाशमा ॥ १४ ॥
अतिप्रवृत्तेन मनाभरागेमन्तापया दुर्मिपदेन पातक ।
जनीयान पावकानी नरेण पुनः पुनर्गर्भप्रसेवा ॥ १५ ॥
प्रियताऽपि तस्यामपरतोऽभवकारणर्वा स पितृतपाः ।
स्थानामिवाप्युत्र स्थानताम्य सत्पुत्रस्यास्ति पुना विशेषा ॥ १६ ॥
स चैत्रमासमत्तत्वरोपर्शमितारीसिता मान्यपक्षीयुमान्वा ।
मुहूर्तमापो पूर्णमर्मविपिनामलरूढ स्वामुमूर्च्छ ॥ १७ ॥
मुहुः समुस्पेपुरमणियुक्ती बहस्पुतासीमुपमि सपर्ता ।
असम् अपक्षिपापर्नतरामी देवप्रणिपातपर्वरंतपस्य ॥ १८ ॥
आत्मोमिमोपातमनस्तरंगो विवर्तकर्मवमनरीर्पा ।
विहारकारी स्वसेनाऽपि तत्र को वा मिथो पर्मपरमुतस्य ॥ १९ ॥
सुर्गेपिमीनाम्यकाम्यगामी मुहुर्हिरिफैरुपरि प्रममि ।
पूर्णापमानस्य स्वामभन् मार्गाभिमुखमिव्य मातावमीय ॥ २० ॥
आसाविता पतुभयागमेगी तत्प्राप्तवायेन तरीयतुर्मा ।
वार्मीष्वपोनाविव बालपुत्रा सार्थं विभागायनमन्वभूवत् ॥ २१ ॥

१ इदम २ परिमिते । ३ नरिदी स । अवयवराधमनुत्तम ।
५ वल्लभाम् । ६ बहुजत । मान । श्रमेव । ९ तिमाने आपमन् ।

व्यापारयन् दिक्षु दृशौ स कामतीव्राभिषंगेण यथा वितर्क ।
पुरो निषण्णामिव तामपश्यत् कामो हि काम भ्रममातनोति॥२२॥
कृतोपरोधं कलहसकेन पृष्टस्स तस्मै हृदयोपमाय ।
निमित्तमाख्यन्नयनाभिकातामुमात्यकाता मदनज्वरस्य ॥ २३ ॥
स सत्वरं तामुपसृत्य तन्वीमवोचदित्थं कलहंसनामा ।
प्रियाग्रजस्ते सुदति ! ज्वरार्तो न बुध्यते स्व च समीपमन्यं॥२४॥
प्रतिक्रिया च क्रमते न तस्मिन् विकल्पिता कर्मविशेषविद्भि ।
स सकष्टप्राणदशावलंबी त्वा दृष्टुमन्विच्छति सानुराग ॥२५॥
निशम्य वाचं कलहंसकस्य यानं समारुह्य सखीसमेता ।
अयावनालोचनया नतभ्रू तस्यातिकं केतुनिपीडितस्य ॥२६॥
कृतोपचारा विनयेन तन्वी ततस्तदाकारविशेषदृष्ट्या ।
अबुद्ध तस्यागमनगदग्ध स्त्रियो हि तस्मिन् विषये विदग्धा॥२७॥
अवोचदेव तमजानतीव ज्वरस्य ते किं तु निमित्तमस्य ।
कियंति वा सति दिनानि वैद्या प्रतिक्रिया कीदृशमादिशंति॥२८॥
स उच्छ्वसन् किंचिदकुंचिदांगा आकर्ण्य वाच मृगलोचनाया ।
ह्रिया ह्रियेव प्रविमुच्यमानो भ्रातृप्रिया कष्टमवोचदिष्टम् ॥ २९ ॥
मनोभवस्तन्वि ! निमित्तमस्य द्वित्राण्यहानि ज्वरनिभ्रमस्य ।
चिकित्सित चेह ममातरात्मा शकायुतस्तत् सुलभ न वेत्ति॥३०॥
भेतव्यमादौ परलोकभगाद्वंध्यकोपश्च जने मनोज ।
तेनोभयस्तिस्पृगिय मतिर्मे प्रियाधिरूढेव बिभर्त्ति लौल्यम् ॥३१॥
मृगी मृगेणेव वन जनाना लज्जाभिमानेन मनोऽधिशेते ।
तावत् समाक्रामति तीव्रपाती यावन्न शार्दूल इवागजन्मा॥ ३२ ॥
धुनोति नून जनने द्वितीये धर्मस्तदाज्ञामतिलंघयंत ।
मृगेक्षणे ! न क्षमते मनोभू क्षणेऽपि मग निजशासनस्य ॥३३॥

---

१ हठपूर्वक यथास्यात्तथा । २ नेत्राभिरामाम् । ३ शोभनदन्ते । ४ कामातस्य । ५ आगोऽपराध । ६ उभयत्रापि स्पृहारहिता ।

मकारण्याद्गतवता नगर्या त्वया स सौहार्दमिव प्रयुक्त ।
वदासिता नभि ! तवाँनिकट्यं यन मांमर्न मां प्रति पुण्यभाजा ॥ ३४ ॥
मातापितृभ्यां मातृगर्भगमित्यं निभय तस्मिन् विरते मनाक् ।
अमात्यनेव मयभ्रातृमिषं स्मौलवे किञ्चिदिव प्रपचा ॥ ३५ ॥
गुर्पोर्गुर्पा पाजपिता अवश्य दोषानसागी च निराकरिष्णुः ।
यदि त्वमुष्माणमुपाश्रितापाभिरतमा नश्यति ईन पंथा ॥ ३६ ॥
निवर्त्यति विष्णभिभवोर्ने संकल्पलभ्यं चरितं स्मरन्त ।
न तेन कुर्वन्ति यथा मर्त्यैर्वं मारुद्यपसाल्पपुर्व गुणाकरा ॥ ३७ ॥
ममापमर्गाऽपि पर्दगमायां भिक्षाति पुण्यं प्रथमं जवन्य ।
न पुण्यरिक्तमनुगाऽमर्मर्प कस्यापि मौल्यं समत विमाप्यं ॥ ३८ ॥
शुभाशुभपात् सुमर्ग मनिष्वार्मकर्मविदो तिष्ठति मामजस्य ।
सेवा परस्मीषु कामिष्मापर्माप्यावर्तीनोऽस्माति निर्विघ्नेन ॥ ३९ ॥
प्रितं वरीयोर्थिरतिर्मोर्दी मे पुनयथा मा ववयया कर्थचित् ।
इति स्पृशन्ति प्रतिपिवय नम्री विमलमेवं समस्ताऽभ्यपठ ॥ ४० ॥
विर्गुलसा यागतज्ञा ममापमुपेयबालमिव ! मितवर्तिनं ।
न शिक्षया ते विनिवर्तनऽर्मा यस्मादभिशापलयतरस्य ॥ ४१ ॥
वपुर्मनांसं नवर्यापनावरं वस्मा च शिक्षा निपुणा च सत्मीः ।
अपूर्णतः सत्रमिदं विरर्थ ममाप्याश्रामसराम्रविषम ॥ ४२ ॥
विचारयर्द काचनमेघजल' त्वां न मोगमीमांसगुपतानिमापि ।
मारस्तु मां नन्वि निर्वृत्यकृति निवार्यमाणेव यजञ्चयति ॥ ४३ ॥

इति मधुरमनुनयस्य तस्य
  मिथाभु संयमागमस्मृगार्मी ।
व्यमावपर्षं मगरपजस्य
  स्त्रीणां मम किमु कलापजापम ॥ ४४ ॥

---

१ पौरमिनु रोकमन यक्षिमम विनाशं हर्षोन्मिव । गच्छ
मम् । तदभिन्न स्वाद्गमागनगन इन समपणो अंतो मम हम् ।

अपि स्वयं सिद्धपराक्रमस्य
पुंसोऽभिगुप्ता भुजपञ्जरेण।
न कामिनी लङ्घयति स्मराज्ञां
लब्धावकाशा तु न किं करोति ॥ ४५ ॥

रूपं कुलं यौवनमाभिजात्यं
नतभ्रुवस्तन्न विचारयन्ति।
क्वचिन्निकृष्टेऽपि रसान्तिविष्टा
कन्दर्पलेव परितर्पयन्ति ॥ ४६ ॥

उद्यत्प्रभावस्य रवेर्दिनादौ
करावरुद्धापि नवाऽऽतपश्री ।
सरागमाश्लिष्यति सानुरागा
पद्मं न हि स्त्रीप्रकृतिर्गुणज्ञा ॥ ४७

स्थिरं प्रकृत्या फलदं समूलं
छायोपपन्नं समुपाश्रयन्ती।
द्रुमं लता पुष्पवती तु काले
स्वैरोपभोग मधुपाय दत्ते ॥ ४८ ॥

आस्तामयं स्त्रीप्रकृतिप्रवादो
व्यावृत्तिहेतुर्विषयान् मुमुक्षो ।
ब्रुवे परं तस्य दुरात्मचित्रं
निशम्यतां देव ! तदप्यशेषम् ॥ ४९ ॥

स यौवनोष्माणमभीतचेता-
स्त्वदेकवाह्यं गणिकाजनस्य ।
वक्षस्थलेनोदजहाद् रहस्ये
सलीढहार कुचकुम्भभारम् ॥ ५० ॥

---

१ रक्षिता । २ बाहुरूपपञ्जरेण । ३ करं किरणैर्हस्तैर्वा । ४ पक्षे-पुष्परजस्तद्वती रजस्वलेत्यर्थ ५ मधु मद्यं पिबतीति तस्मै अन्यत्र भ्रमराय । ६ मोक्तुमिच्छो । ७ श्रूयताम् ।

स पञ्चगोदान् दिवसेषु विप्रान्
मार्तण्डमाशुरतन मार्गपीतान् ।
तथाप्यधर्मसोप्य ममन् मनुष्या-
मसाधुपीडावपोतुपात्मा ॥ ५१ ॥

अपश्यदापूरितरत्नमार्ग
तथाप्युपर्यन् पुर राजवीथीं ।
रसाद्रवापी पुरसुन्दरीणां
वैवाल्पमा पौरगणवासमाजम् ॥ ५२ ॥

इतीदृशी गर्हितमन्यदन्यत्
नरेन्द्र ! तस्याप्सि बहुप्रकारम् ।
अनिर्मितारम्भा कुरुते हि नो यत्
तत्तत्पैशुन्यमपथा प्रभुत्वम् ॥ ५३ ॥

दृष्ट्वं यथावत् प्रविगत्य तस्मि-
न्निवर्त्यापिचयोमसुपमताने ।
चरे पत तं मनमुक्तिरेवं
प्रजार्पमार्पा गिरमाचचार्य ॥ ५४ ॥

अस्ताध्यवेर्य न करोति देवा-
दनासुरुकारसुर्मविलम्बे ।
संभावना देव ! तथापि कार्यं
चरस्य तर्मादरमिर्षयाप ॥ ५५ ॥

विचार्य कुर्यातमितेऽनुपगं
समस्य कामीः प्रमु तन्निमित्तात् ।
पुरी विशुद्धि न परं विषत्ते
शापनि पापस हि सा विपत्ते ॥ ५६ ॥

---

१ ... । २ ... मनमिश्रमतो ... भावो वैन । ३ मिश्रोभिम् ।

अधिष्ठितस्सन्नपि संनिकृष्टे
करोति चेदिंद्रियबंधुवर्गं ।
भ्रमं प्रवर्तुर्विषमाभिसंधि
किमंग ! भृत्यो विषये परोक्षे ॥ ५७ ॥

अत' स्वयं तस्य विविच्य दोषं
यतस्व नीत्या नृप ! निगृहीतु ।
जनस्य मन्युर्ज्वलनावलीढा
तवाऽन्यथा म्लायति कीर्तिवल्ली ॥ ५८ ।

तदेति राज्ञा जनतासमक्ष
विचिन्वताऽज्ञायि तथा स कूर्मः ।
वसुंधरासवहनाद्यकृत्ये
यथा व्यवर्तिष्ट वचो जनस्य ॥ ५९ ॥

जनस्ततो राजसमीपवर्ती
खराधिरूढ कमठ नगर्या ।
निर्वासयामास स लोष्टघात
सूर्यातपत्रं परिभूय पापम् ॥ ६० ॥

असत्प्रवृत्तेरपि विप्रयोग-
स्तस्याधिक बंधुजनप्रियस्य ।
चकार दुःख सचिवस्य दोषात्
भनक्ति न प्रेम महानुभावः ॥ ६१ ॥

चित्ते गते ज्येष्टवियोगदुःख—
भाराक्षमत्वादिव विप्रमोपं ।
चिराय तस्य प्रतिसुप्रबुद्धे—
र्न भोगवाञ्छा दधुरिंद्रियार्थो ॥ ६२ ॥

---

१ क्रोधाग्निसस्पृष्टा । २ मरुभूतिपत्नीपाणिग्रहणादि । ३ दुश्चरित्रस्य ।
४ मरुभूते ।

स पञ्चगोदात् निवसेषु विर्पय ।
मार्तंगमातुमथ मार्गपीतात् ।
तथान्यसंभोग्य गमन् मनुष्या-
मलापपीडामकरोदुरात्मा ॥ ५१ ॥

अपत्यथापूरितरंध्रमार्ग
तथाप्रकर्षम् नृप ! पञ्चवीथी ।
इमैभ्रमाथी पुरसुन्दरीणां
मेनोत्पतेः सौभगभाक्षमाप्तम् ॥ ५२ ॥

इतीदृशी-चर्चितमप्यवन्यत्
नरेन्द्र ! तस्यास्ति बहुप्रकारम् ।
अनिर्जितात्मा कुरुते हि यो यत्
तत्सर्वमुर्वीमघवा प्रभुत्वम् ॥ ५३ ॥

इत्थं पपावत् मतिमान तस्मि-
न्निच्छाविरुमासमुपमसारे ।
चारे गते सं मरुभूतिरेवं
मन्त्रार्थमार्गी स्थिरमाचचार ॥ ५४ ॥

असत्यथोर्थं न वदंति देवा-
वसमनु चापलुब्धीनिमसौ ।
संभावना देव ! तथापि चार्थ
वरस्य तर्मोदरमिथ्यपाप ॥ ५५ ॥

विचार्य कुर्वन्मतेऽनुगाथे
जनस्य यस्मीः खलु तस्मिन्मित्तात् ।
शुद्धी विशुद्धि च परां विधत्त
हारयति पापस्य हि सा विचारः ॥ ५६ ॥

---

१ अवतम २ अवचिरम्यो रूपक प्रसादो मेघ । ३ सिन्धोरिम ।

अधिष्ठितस्सन्नपि संनिकृष्टे
करोति चेदिंद्रियवंधुवर्ग।
भ्रम प्रवर्तुंविपमाभिसंधि
किमग ! भृत्यो विपये परोक्षे ॥ ५७ ॥

अत स्वय तस्य विचिन्त्य दोप
यतस्व नीत्या नृप ! निगृहीतुं।
जनस्य मन्युर्ज्वलनावलीढा
तवाऽन्यथा म्लायति कीर्तिवल्ली ॥ ५८ ॥

तदेति राज्ञा जनतासमक्ष
विचिन्वताऽज्ञायि तथा स कूर्म।
वसुंधरासंवहनाद्यकृत्ये
यथा व्यवर्तिष्ट वचो जनस्य ॥ ५९ ॥

जनस्ततो राजसमीपवर्ती
खराधिरूढ कमठ नगर्या।
निर्वासयामास स लोष्टघात
सूर्यातपत्र परिभूय पापम् ॥ ६० ॥

असत्प्रवृत्तेरपि विप्रयोग-
स्तस्याधिक वंधुजनप्रियस्य।
चकार दुखं सचिवस्य लोपात्
भनक्ति न प्रेम महानुभाव ॥ ६१ ॥

चित्ते गते ज्येष्ठवियोगदुख—
भाराक्षमत्वादिव विप्रमोपं।
चिराय तस्य प्रतिसुप्रबुद्धे—
र्न भोगवाञ्छा दधुरिन्द्रियार्था ॥ ६२ ॥

---

१ क्रोधाग्निसस्पृष्टा । २ मरुभूतिपत्नीपाणिग्रहणादि । ३ दुश्चरित्रस्य ।
४ मरुभूते ।

स राजगेहाद् दिवसेषु निर्गन् ।
मार्तण्डमातुरान मार्गपीनान् ।
गवान्धमभीष्य गमन् मनुष्या-
नमव्यपीडाजनकोऽगुरात्मा ॥ ५१ ॥

भयप्रवृतापूरितरथ्यमार्गे
तथापुकुर्वन् नृप ! राजधीर्या ।
इमद्रपापी पुरमुंदरीणां
मेनोत्पनिः मीचमपाभजालम् ॥ ५२ ॥

इतीदृशो गर्हितमप्यवप्यन्
नरेन्द्र ! तस्यास्ति बहुप्रकारम् ।
अनिर्जितात्मा कुरुते हि मा कन्
मात्मवैगुर्ण्यमपथा प्रभुत्वम् ॥ ५३ ॥

इत्थं यथावन् मतिपद्य तस्मि-
न्मिथ्याधिकार्मामधुप्रभावे ।
चारे गते स मधुमूतिरेव
प्रजार्थमार्यो गिरमाबभाषे ॥ ५४ ॥

असत्सवर्य न भाति येषा-
मनाद्युष्याभजीविनस्ते ।
संभाषनो देव तथापि भार्या
परस्य धर्मार्थविनिर्णयाय ॥ ५५ ॥

विचार्य कुर्वाणमन ^३सुरागं
जनस्य यस्मी: खलु नमिमित्तात् ।
बुद्धी विशुद्धि च परां विपत्त
ह्रायामि पापस्य हि मा पिपासे ॥ ५६ ॥

---

१ नवनरस । २ मधुनिम्मो हरत मपरो मेन । ३ मिथ्योक्तिम् ।

अधिष्ठितस्सन्नपि संनिकृष्टे
करोति चेदिंद्रियबंधुवर्ग[1] ।
भ्रमं प्रवर्तुं विषमाभिसंधि[2]
किमंग ! भृत्यो विषये परोक्षे ॥ ५७ ॥

अत स्वयं तस्य विचिन्त्य दोष
यतस्व नीत्या नृप ! निगृहीतुं ।
जनस्य मन्युर्ज्वलनावलीढा
तवाऽन्यथा म्लायति कीर्तिवल्ली ॥ ५८ ॥

तदेति राज्ञा जनतासमक्ष
विचिन्वताऽज्ञायि तथा स कूर्म[3] ।
वसुंधरासंवहनाद्यकृत्ये
यथा व्यवर्तिष्ट वचो जनस्य ॥ ५९ ॥

जनस्ततो राजसमीपवर्ती
खराधिरूढ कमठ नगर्या ।
निर्वासयामास स लोष्टघात
सूर्यातपत्र परिभूय पापम् ॥ ६० ॥

असत्प्रवृत्तेरपि विप्रयोग-
स्तस्याधिक बधुजनप्रियस्य ।
चकार दुःख सचिवस्य[4] दोषात्
भर्तर्कि न प्रेम महानुभाव ॥ ६१ ॥

चित्ते गते ज्येष्ठवियोगदुःख—
भाराक्षमत्वादिव विभ्रमोपं ।
चिराय तस्य प्रतिसुप्रबुद्धे—
न भोगवाञ्छा दधुरिंद्रियार्था ॥ ६२ ॥

---

१ क्रोधाभिसंस्पृष्टा । २ मरुभूतिपत्नीपाणिग्रहणादि । ३ दुश्चरित्रस । ४ मरुभूते ।

स राजगेहाद् दिवसेषु निर्यन् ।
मार्तण्डमालुञ्चत मार्गपातान् ।
तथाप्यधर्मसोप्य समन् मनुष्या-
नमन्दपीडाजनकोद्युपात्मा ॥ ५१ ॥

अपथ्यदापूरितपंप्रभागे
तथाडुकूर्पेण नृप राजवीथी ।
इमाक्षपार्श्वा पुरसुंदरीणां
नैवोत्पतन् सौरभवासभाजम् ॥ ५२ ॥

इतीदृशं गर्हितमन्यदप्यत्
नरेन्द्र ! तस्यास्ति बहुप्रकारम् ।
अनिर्मितात्मा कुरुते हि नो यत्
तत्सर्वमुर्वीमघवा प्रबुद्धम् ॥ ५३ ॥

इत्थं यथावत् प्रविगाह्य तस्मि-
न्निष्ठापिते श्रीतनुपप्रसादे ।
चरे गते तं मरुभूतिरेवं
मनार्धमार्गो निरमापभावे ॥ ५४ ॥

असत्यमेवं न वदन्ति दैवा-
दसत्यपुत्र्यस्तुर्ध्वनिमस्ते ।
संभाव्यते देव ! तथापि वाच्यं
चरस्य तत्स्वैरविनिर्णयाय ॥ ५५ ॥

विचार्य कुर्वीत मतं नुपार्गं
जनस्य काश्मीर खलु तस्मिन्निनाद् ।
कुतो विशुद्धि च पर्ण विपत्त
द्वारोऽपि पावन हि सा विपत्त ॥ ५६ ॥

---

१ मनतुष्ट २ अपविचारी दुष्ट प्रमाद वैन । ३ निर्मोचिन् ।

निवेद्य वार्ता कमठस्य तस्मिन्
गृहीतसत्कारमिते किराते ।
अकथ्यतैवं सचिवेन गत्वा
दुर्मोहपाशस्खलितेन राजा ॥ ८० ॥

प्रेमानुबंध स्वजने जनाना
कच्चित् प्रभो ! दैवबलात् कुतोऽपि ।
परं प्रकृष्येत गुणप्रकर्षाद्
दोषात्तु न प्रच्यवते कदाऽपि ॥ ८१ ॥

अतो वियोगं न सहे दुरंत
कृतागसोऽपि स्वयमग्रजस्य ।
पुनः करिष्यामि तवांतिके तं
प्रसाधता देव ! तवैव भृत्य ॥ ८२ ॥

भूताद्रिशृंगे स तपोवियोगो
भूयान्निकारश्च स पादनेऽस्मिन् ।
शुद्धिं गुणेषु प्रहिणोति तस्य
प्रमार्ष्टि दोषं च पुरानिविष्टः ॥ ८३ ॥

इति ब्रुवंतं तमुवाच राजा
शुचिस्मितोल्लासितदंतकात्या ।
कुर्वन् पुरस्ताद् गगनप्रदेशं
चद्रातपेनेव दिवाऽपि लिप्तम् ॥ ८४ ॥

अवश्यकर्तव्यमिदं हि पुंसि
यत् सर्वथा साधुजनप्रसंग ।
विवेकसिद्धेः स भवत्युपाय
श्रेयस्करी सा च भवद्वयेऽपि ॥ ८५ ॥

१ मते । २ अपराधिनोऽपि । ३ चंद्रिकया । ४ दिवसेऽपि । ५ सत्सग ।

तस्योत्सङ्गे प्रणयिन इव स्रस्तगङ्गादुकूलां
तपाभूतामाश्रममृगिरम्भि ।
या प्रत्यहं ध्योमनि हैमपूर्णे—
मेघांशुमालाद्भिपमाननोति ॥ ७४ ॥

कुर्वोपमैः कलधौतशिलसंभ्यं
यस्य सरित्ता पतिमुग्धकन्याः ।
त्वामभ्यमाद्दयगुरुन यस्या
क्रमाद्गुर्मं यत्र विवर्धयन्ति ॥ ७५ ॥

शाखामृगा यत्र गृहीतशिरसा
मेसर्गिकं चापलमुत्सृजन्तः ।
कुर्वन्ति मार्गोप विनीतरूपा
तपोभृतामंकमहेलयन्ति ॥ ७६ ॥

द्विरेफवृन्दस्यास्यपनस्य यस्मा—
दन्तरे पंकजपातितानाम् ।
यस्मान्नुधावः शुकशारिकाद्या—
माकर्णयन्ति कर्णरन्ध्रमभीः ॥ ७७ ॥

अहायरं वीर्यमुपेत्य तस्मा
तपस्विनं तस्य विक्रोपदेशात् ।
पराक्रमोर्जितविरक्तचेता
भ्राता तपस्यामरमध्यहीते ॥ ७८ ॥

मेघे समुन्नीय दर्शी विलोल—
मुत्सस्य बाहू न हि पातरेषु ।
तपस्यत् पुष्करमध्यमार्गे—
मेघास्मिता तिष्ठति मार्गमंगी ॥ ७९ ॥

---

१ इत्यपपाठान्तरम् । सिरसरत्नात् विरमो न तु पाठः । २ भा...
...त्ये कल्पन्तीति ।

किंचिन्मरुत्संगचलागलेखा
सपुष्पभारा मधुपप्रणादै ।
लता स्वयं दर्शितलास्यलीला—
स्तस्यैव गायंति तप प्रभावम् ॥ १०४ ॥

मुनेरशोकस्य वनप्रवेशे
निवर्हितावद्यमशोकवृक्षा ।
ध्रुवं समस्कंधदशैव हर्षाद्
व्यजन्ति राग नवपल्लवेषु ॥ १०५ ॥

तात्कालिकश्रीप्रभव मुनीन्द्रो-
र्गुण प्रशसत इव द्रुमाणाम् ।
आम्राकुरस्वादविवृद्धदर्पा
क्वणति लीलाकलमन्यपुष्टाः ॥ १०६ ॥

यतिप्रभावोपनतेन चूता
वसंतलक्ष्मीनवसंगमेन ।
सरोमहर्षा इव देव ! सर्वे
शाखोल्लसत्कुड्मलभारखिन्ना ॥ १०७ ॥

तमोमुचस्तस्य गुणप्रकाशात्
महीश ! विस्तारचनो मिथेव ।
अन्वेति नत्वागतमेकराश्य
तमस्तमालद्रुमसन्निवेशम् ॥ १०८ ॥

नयन् सलील सरसोऽम्बुबिंदून्
निवार्यैर्भकदात्तगन्ध ।
द्रुमपुष्पवृन्दो
त गुरुमभ्युदेति ॥ १०९ ॥

---

१ २ शामासृद्गमत कुड्मलास्तेषां भारेण

मूर्छा परं नाम निषद्यतृष्णा
    मात्मापि तस्याहिजन विरेवी ॥ ९७ ॥
धैर्यानुरागेण बिभर्ति लक्ष्मीं
    मरा गुरुसज्जनिर्मलपात्रः ।
सा कामतोऽपि नयश्रिया मे
    विमुक्तमि चोदति संचितम्यम् ॥ ९८ ॥
धीर्यं हि पुण्योऽपिममन मर्त्य
    जीवेन पूर्व मरणसमाजा ।
गर्भेण पुण्यपविज्ञानवर्ती
    कर्षं न जिर्नेति धर्मोऽभिमानी ॥ ९९ ॥
मनुष्यगां कर्मविपाकराके—
    रवतपमात्मा शुभाशुभयोगे ।
कः कस्य बन्धुर्यदि वा विरोधी
    रागापरागा मधुपप्रवीण ॥ १०० ॥
यदि मयकानुभयापयति
    न शाम्यते वस्तुनि नैविधेया ।
अन्यत्र कामन्तु समार्थदायी
    पुनीति तस्मापयमी पुमांसम् ॥ १ १ ॥
निमायपनं मनन्निमस्य
    स्वभावमेव दृष्यति मनम ।
निवेदयामास मनस्य गीता
    सार्थमसाध्यापमर्थ महत्त्वो ॥ १०२ ॥
देवनदी देव परिनिर्वृतीभा—
    मुक्तामयामिमतोऽम्बरीयम् ।
सपूर्वपूर्णामपियाम्य शोभा—
    मम्येव तस्यागमनात् समस्तीः ॥ १ ३ ॥

---

१ समलम् । २ देवम । ३ सम्यगीने उभयपदीनि । ४ हर्षे

किंचिन्मरुत्संगचलागलेखा
मपुष्पभागा मधुपप्रणादैः ।
लता स्वयं दर्शितलास्यलीला—
स्तस्यैव गायन्ति तव प्रभावम् ॥ १०४ ॥

मुनेरशोकस्य वनप्रवेशे
निवर्हितावद्यमशोकवृक्षाः ।
ध्रुव समस्कन्धदशेव हर्षाद्
व्रजन्ति राग नवपल्लवेषु ॥ १०५ ॥

तात्कालिकश्रीप्रभव मुनीन्दो—
र्गुणं प्रशसंत इव द्रुमाणाम् ।
आम्राकुरस्वादविवृद्धदर्पा
क्वणन्ति लीलाकलमन्यपुष्टाः ॥ १०६ ॥

यतिप्रभावोपनतेन च्यूता
वसंतलक्ष्मीनवसंगमेन ।
सरोमहर्षा इव देव ! सर्वे
शाखोल्लसत्कुड्मलभारखिन्नाः ॥ १०७ ॥

नभोमुचस्तस्य गुणप्रकाशात्
महीश ! विस्तारवतो भियेव ।
अन्वेति नत्वागतमंकराश्य
तमस्तमालद्रुमसंनिवेशम् ॥ १०८ ॥

नयन् सलील सरसोऽम्बुबिन्दून्
पाथानिवाधेर्भकटात्तगन्धः ।
वदान्य ! वन्यद्रुमपुष्पवृन्दो
मन्दो मरुत् त गुरुमभ्युदेति ॥ १०९ ॥

---

१ भ्रमररवं । २ कोकिला । ३ शाखासूल्लसंत कुड्मलास्तेषां भारेण खिन्नाः । ४ गजकुंभगृहीतगंधः ।

निपाकमाधुर्यमुनो मनाङ्के
क्रमास्यमामातिशयावमाना ।
तपापृता पिप्रति सौमुमाय
अमार्प पात्री नवपतपम ॥ ११० ॥

नवाङ्गमाः स्थावरजङ्गमानां
प्रमादपाता पनिर्मगमन ।
रजस्सुर्गंधि प्रमरावसीर्ढ
भाति मोगा यदि वा मर्तामः ॥ १११ ॥

समार्पणा मनसीरमूका
दर्ढ वार्हतस्सुमर्नस्समसूत्राः ।
मधुर्भतानां मिथमुखर्पति
पनधुमा देव ! पतर्गुनाथ ॥ ११२ ॥

पिशापिर्नाणि परीता पर्वोमिः
पुर्वापनत्पमनवामिर्वार्नः ।
विमाति सायुमपपास्मवेन
मही महीनाथ ! हिरण्मयीव ॥ ११३ ॥

तर्पोमिर्योपाधु पमिनी पवति
पूणधुमाम् दर्शपतः फलानि ।
स्निर्ग्धति वेश्या इव नामवस्त्वी
नवासतावर्जितपवमणाः ॥ ११४ ॥

---

१ मनोहरा रम्या विभी वाचो वसन्तादि नमम् समासैनाति पानसाः । जनपद-तमामाः यतीन । ३ अपमा- ४ पुष्पी वाति ५ वतौ, विशसमत्ता च । ६ पुष्पाणि वपुर्वेनच । ७ प्रमाता वपुर्वी च । ८ सुवर्णमयीच ।

यतेरहिंसाव्रतपारगस्य
हिंस्रा समीपे नृप! वैरमुक्ता।
वसंति सभूय वनद्रुमाणां
छायासु नव्योद्गमवासितासु ॥ ११५ ॥

गोप्तुर्यनस्येति निशम्य वाक्य
चित्ताधिरूढार्थसमर्थनागम्।
प्रमोदपीनो नृपतिर्महर्षे—
राकर्पण दैवमथाभ्यनन्दत् ॥ ११६ ॥

पदानि सप्ताभिगतश्च पश्चात्
ससम्भ्रमः साजलिमौलिबंध।
ननाम तस्मै मुनिपुगवाय
गुणो हि मुख्यो विनय प्रभूणाम् ॥ ११७ ॥

सोन्मेपरत्नानि विभूपणानि
[illegible] स्वगात्रादवतारितानि।
न्यस्य [illegible] धैर्यनपाय राजा
[illegible] वराघनोत्तरा मानवता हि तुष्टि ॥ ११८ ॥

[illegible] व्यावृतपौरलोक
[illegible] लमारुह्य मदार्द्रगंडम्।
[illegible] मैरीरवपूर्वयातं
वहि पुरोद्यानवन जगाम ॥ ११९ ॥

तस्मिन्नशोकद्रुमचारुशाखा—
लतान्वितस्फाटिकभूनिपण्णम्।
विद्यामृतस्वादविवृद्धमान—
हर्षप्रकर्षादपि भाऽविपण्णम् ॥ १२० ॥

---

१ मनस्थितवैराग्यसमर्थकम्

धर्मस्य मार्गमिव सद्मिव क्षमाया
मोहस्य मार्गमिव संयममिव व्रतानाम् ।
हर्षं प्रभाणामिव मत्सरिणो दयाया
मूलप्रभावमिव सार्थमिवागमानाम् ॥ १२१ ॥

पतिपतिमिमथमोक्षमार्गरूपात् द्वादशं
क्षितिपतिरपवीचमूनमुदेवहर्षं ।
सचिवप्रमुखस्य स्थानमभावभूत-
मनिगमित्तिनमर्मा मातुर्यस्य वर्षे ॥ १२२ ॥

आनीतं [illegible] धर्मार्थिकाम-
[illegible]मस्यानम
[illegible] पृष्ठे सुपक्षिगता
[illegible] क्षितिमुखा [illegible]मुखमिव ॥ १२३ ॥

इति श्रीभावदेवसूरिविरचिते श्रीअजितप्रभे
[illegible] नाम
द्वितीयः सर्गः ।

॥ २२३ ॥

१ [illegible] ।

तृतीयः सर्गः

भवतापनिदाघपीडितं
भवता नाथ मनश्चिराय न ।
अमृतद्युतिनेव नेत्रयो
परिलब्धेन भृशं प्रमोदते ॥ १ ॥

धुतसत्तमस रजो वमत्
सविकाशद्युति सत्पथोन्मुखम् ।
तव सन्निधिनाऽभवन्नृणा
हृदयं पद्ममिवाहिमद्युते ॥ २ ॥

विषयव्यतिषंगनिस्पृह
चरितं ते दुरितप्रमार्जनम् ।
अवयन्नवसानपेशलं
सहृदाह्लादमुपैति मानव ॥ ३ ॥

स्वपराघनिबर्हणं यत-
दसिधाराक्रमणोपमक्रमम् ।
विरला खलु ते भवादृशा
नियमं निर्मलमुद्वहंति ये ॥ ४ ॥

मलिनानवलोकते जनो
जगदुद्योतकृतो भवद्गुणान् ।
अविवेकतमा मलीमसान
रविरश्मीनिव तामसद्विज. ॥ ५ ॥

---

१ चन्द्रमसा । २ सूर्यस्य । ३ जानन् । ४ खड्गधारो परिगमनमिव कठिन कार्य । ५ राहु ।

मणिभित्तिपुरिव तनूभृतां
प्रतिबिम्बमधमतमिता त्वया ।
अनुभाविनि केवलार्थवे
गुणकीर्तिरित्थिरमद्भुतं ॥ ६ ॥

तव वक्त्रमत्यपूर्विमा
अनवद्य पूर्णमेघा भिया ।
अपिदं मम नाथि अम्बला
मुमुभा मधुमता हि निर्वृति ॥ ७ ॥

तव मर्कटार्थि लोचन
नचिरात्प्रसविदिष्ट्वा शोभना ।
भगवानमृतगोलपाटिर्व
गिरमात्मर्थपितुं मनि मनि ॥ ८ ॥

कमठस्य गर्भगतेर्गता
मधुभृति न विलंबन पुनः ।
कमल गमनु दिवाकरेर्न
तव मधुपितयत्पानींद्रिये ॥ ९ ॥

मितमितमिपाय भूपतौ
पितरे स्पाहमशीयिता पतिः ।
अवधिप्रतिपत्तिभाजनम्
ममुकार्थमनुगीतयम् ॥ ० ॥

वदनप्रमयापा तव
प्रतिबिम्ब[illegible]चना ।
मृगमधुमतयोरम्[illegible]
त्वदिगुरुप[illegible]स्मती ॥ १ ॥

इदमात्महिताय बोधितं
तव दैवेन नरेंद्र ! धीमनाम् ।
कथमप्यवधेय[1]वस्तुनि
प्रतिपित्[2]सा कुरुते हि भव्यता ॥ १२ ॥

सचिवस्तव निर्विचारत
सहजप्रेमनियोगतो गत ।
शिखरे नृप ! भूतभूभृत—
स्तपसि व्यग्रमपश्यदग्रजम् ॥ १३ ॥

कृतशोकरव स पादयो—
र्निपतन् बाष्पनिरुद्धलोचन ।
अशृणोदतिरोषभीषणं
मुनि[3]खेटस्य वचोऽग्रजन्मन ॥ १४ ॥

भवता निगृहीतगौरवा
कथमप्युद्धरिता ममासव ।
अधुना पुनरग ! तानपि
स्वयमुच्छेत्तुमिहागतो भवान् ॥ १५ ॥

इति निष्ठुरमुखरद्भचा
कमठो वैरनिबद्धपातया ।
शिलया सचिवस्य मस्तक
प्रणतस्यैव चकार जर्जरम् ॥ १६ ॥

प्रविमुच्य कलेवर गृह—
च्छिलया तस्य विभिन्नमस्तकम् ।
सहसा सममंतरात्मना
प्रपलायत भयादिवा[4]सव ॥ १७ ॥

---

१ ज्ञेयपदार्थे । २ जिज्ञासा । ३ कुमुने । ४ प्राणा ।
पा च, २

अथ कुन्दकलीकनिर्भरो—
मकरन्दाम्बुनिमज्जितद्रुमम् ।
मलये कुरर ! प्रतीक्षिता—
मनुवेगावति मल्लकीवनम् ॥ १८ ॥

कलिको परिपीतपल्लवाः
स्मरदाशाम्बरसर्वसंपदः ।
तरवः मधुपोषितभ्रमरो
विदिता मम तपोभृताऽधुना ॥ १९ ॥

निजकापथमार्गनिस्वना
नवजीवापसरन्मिळन्मुखा ।
कुसुमस्तवकस्तनोन्नता
रसपूर्णा इव मम शाखिनः ॥ २० ॥

अतिसर्पमिषार्णसौरभं
करिमर्दं खलु मम चन्दनम् ।
अनुयोवति निम्नसन्नदी
न रसाद्रस्य गुणो न तारता ॥ २१ ॥

सुचिरस्थलपङ्कसंतत—
मलिभिर्पङ्कजपत्रसङ्कुलैः ।
मधुपेव विरमते मम—
मकरन्दाभिनिवेशमानसैः ॥ २२ ॥

वनदेवीमधुरामसिता
विहता पवित्रमध्यगाधिरम् ।
कुसुमेषु तवीवसौरभं
त्रिपुरे विभ्रति भ्रमरैर्दलकम् ॥ २३ ॥

---

१ कलम् केदा केदा वनीति । पक्षान्त । २ कलमकेदारा वंशाला वंकले केदा । मर्त्यस्थाय मध्ये पंकजे केदा । ३ हाल । प्रकाश ।

यदनेकविधैरनोकुहै—
निविडं भूरिजरल्लतावृतैः ।
श्रुतिरम्यरवाग्शिलीमुखा
निविशंते न परे गुणच्युता ॥ २४ ॥

सुरभिर्नवपल्लवास्तरा
सवया यत्रनचंदनावलि ।
परिरम्यतयेव भोगिभि—
र्नवनागै भ्रमरैस्तु भज्यते ॥ २५ ॥

नववाणयुता कुजातयो
विकटाक्षा विफला पलाशिन ।
प्रतिबिभ्रति सत्पथोर्मति
तरवो यत्र न वन्यमानवा ॥ २६ ॥

वितनोति पडघ्रये भृश
प्रमद यस्य सदा नता लता ।
सुरभिप्रसवाऽथ कृतिना—
मपि भूनाथ ! सदाननालता ॥ २७ ॥

तिलकाङ्कितगडभित्तयो
नखरन्यास्मखरप्रहारिणा ।
हरिणाऽपसरत्यधिष्ठिता
पृथुशैला इव यत्र कुंजरा ॥ २८ ॥

समदैर्द्विरदैर्निपातिता—
स्तरवो यस्य निरुधते पथ ।
सरला ननु मार्गविघ्नव
स्थितिभर्तैरचित विधीयते ॥ २९ ॥

---

१ भ्रमराय । २ सिंहेन । ३ सरलवृक्षा ।

गिरि यत्र भुजंगमाः स्फुरन्त
मणय मल्लिकेपापवर्जिताः ।
दावनिर्झरवर्णविपुष्पम
धमिता हि कथिरेण भूमपे ॥ १० ॥

ज्वलितेषु वनान्तदायिनि—
र्गिरि वशिमन दहनेषु केशरैः ।
प्रतिमुच्य समागम नवं
नमयाद्गमयन्ति पर्वताः ॥ ११ ॥

त्रिगुणात्मपराग्भगद्दरं
प्रतिगत्रिगुणापिपा श्रियः ।
सुधर्मवन्ति यत्र दैवतां
ननु मिथ्यात्मसमर्पकारणम् ॥ १२ ॥

दावगाः स्वयमुन्नमन्ति यत्र
वसुधायां मनार्त्तरनुसमोः ।
मधुमधुरसम्पदुद्भवे
न हि कस्यपु गुणकृता गुणः ॥ १३ ॥

बहुमूलधन पिपासर्व
पृथुधाया जयनस्य विभ्रती ।
विमलांशुकुन्ममापतं
सुतरामानिर्दिसर्व्वमम् ॥ १४ ॥

परिपुष्पपयामिवर्जितं
जनवीपाविकमासरावितः ।
मकरन्दवचना कमोघरी
वरपेवी तरलमन्दरायितः ॥ १५ ॥

---

१ सलिलीसिर्जिन । २ ममाउ । ३ मन्मोति । ५ पुर्‌ । ६ मेघाः ।

त्वरयेव सवेगनिस्वना
चलितुं भर्तृसमीपमुद्यता ।
तरलांगतरंगपाणिभि
कृपती तीरलता सखीरिव ॥ ३६ ॥

अभितस्तटमंबु सल्लकी—
तरुनिर्य्यासकषायितोदकम् ।
प्रतिपूर्य वहत्यनारत
विषमा वेगवती च यन्नदी ॥ ३७ ॥ कुलकम् ।

शुभलक्ष्मसमूहसंभृत
समभूत् तत्र महागजो गज ।
प्रथित पृथिवीतले भृश
पृथिवीघोष इति प्रभापित' ॥ ३८ ॥

सविभागशरीरभागपि
प्रबलप्रेमतयैकता गता ।
सदृशी सुरभर्तुरभ्रमो-
रभवत्तस्य वशाऽपि वर्वरी ॥ ३९ ॥

मरुभूतिरपास्य जीवितं
मनसार्तेन विवेकमूढधी ।
उदिते स तयोर्वनांतरे
पविघोषाह्वयनंदनोऽजनि ॥ ४० ॥

चटुपाटलपुष्करोदर
स विरिंखन्निजचिंक्कलीलया ।
पितरौ सुतराममूमुदत्
सजलस्निग्धघनाघनच्छवि ॥ ४१ ॥

---

१ ऐरावतस्य । २ खनिनतनासिकाया लीलया ।

वपुषा किमपि प्रपुष्यता
स पितुः पीतवयाः समीरणात् ।
गिरिराजसमीपवर्तिनी—
महदद् गेहशिलोपमप्रियम् ॥ ५२ ॥

कलभेन मदाम्बुसम्भृता
स्वयमुन्मिषितविपाटकोटिना ।
अजपन् प्रतिपाद्यमुद्गमाः
करियस्तान करामतजसा ॥ ५३ ॥

मधुमाधवने प्रवर्धित
वयसि प्राप्य स पुष्पतामयताम् ।
वपुषा विपिने विमृत्यवन्
गिरिवैव स्थिरतामुपेयुषा ॥ ५४ ॥

घनविभ्रमघोरभीषणाः
स्फुरदम्भोधिविमर्शमिषेणया ।
करिणीभिरितोऽवगाहते
स हि तामेवमसौ मरिप्रकम्पम् ॥ ५५ ॥

करणीयमुपस्य भूतकम्
पयसः पूर्णपराग्मुखं दृशम् ।
अवतारमिषैर्निदर्शिता
प्रपपात्येव ममाधिवासिताम् ॥ ५६ ॥

स्वयमम्बुमहारयोचितं
तरलं ज्ञापयतस्य पद्मम् ।
मधुरामिव लपेतवे
स मूर्धा बध्नाति पारणञ्जपिम् ॥ ५७ ॥

---

१ ख। प्रणयैकरुचः।

प्रतिचाति वनांतवल्लरी—
कुसुमामोदिनि मदमारुते ।
स नदीपुलिनाभिमश्रया
निशि निद्रासुखसिद्धिमृच्छति ॥ ४८ ॥

अनुजम्य पथन नापर्न
कुपितंगाश्रमनो घति कृत ।
कमठोपि किरातैगृह्यता
निजचेष्टामरशीमपश्यत ॥ ४९ ॥

नगरे कचनागिसायके-
निहतो गोग्रहणे स लुब्धके ।
असुभिर्निरमुच्यत प्रियं—
रपि दुष्कर्मरतो न बाधव ॥ ५० ॥

अजनिष्ट स पापचेष्टितो—
सूनुन्मुच्य राजप्रियावने ।
कुकुवाकुफणी पुराकृत
ननु काले नियमेन पच्यते ॥ ५१ ॥

पतिपुत्रवियोगदुःखिता
परिहृत्यैवमसूननुत्तरी ।
खलकर्मविपाकदोपतो
विपिने तत्र बभूव मर्कटी ॥ ५२ ॥

नृप ! तत्र कषायरंजित
प्रविधेय विदुषा निज मन ।
रिपुरस्ति कषायसंनिभो
न परस्सततदुःखलभन ॥ ५३ ॥

---

१ नदीतटाश्रित । २ प्राप्नोति । ३ शबरपक्षतो । ४ वानरी । ५ सर्वदा दुःखकारी ।

अविरम्य यथाक्रममाकर—
न्नुपचितैस्याशुभकर्मपुद्गलात् ।
परिपाकरसानुपातिभिर्—
बहु धत्ते भृशदुःखिता जनाः ॥ ५४ ॥
विनिपत्य मतो त्रिमेश्वरे
विषमल् त्वाशुभमाविमापनाम् ।
कृपातां मम पेचपचपः
परिणामान्नृप ! बचकारिणः ॥ ५५ ॥
इति तस्य निशम्य शंसितं—
मतमुच्चस्य मुखात्तं यदा ।
मधुराज्यमनायत क्षिते—
स्तपसं भीतमना मयाप्रमात् ॥ ५६ ॥
अविनश्वरसौख्यकारणं
प्रतिबोध तमथाभया विभा ।
विषयाविषपानसंभवा
प्रतिबन्धुं प्रभवो न दुःखरा ॥ ५७ ॥
अभिषिच्य नरेन्द्रमात्मज—
स्समवे राज्यपुरे नराधिपः ।
स तपोकुलमग्रहीद् यदा—
विधि तस्यैव मुनेस्तपसा ॥ ५८ ॥
परिहृत्य बहिर्विभूषणं
मणिहारोमरकुण्डलादिकं ।
मतपरमर्षं पुनर्हि मे
स परं मुनिवपुष्मितोऽभवत् ॥ ५९ ॥

---

१ संवृत । २ यथैव । ३ मिलीयमानि दर्शनानीति यत् ।

अधिगम्य पुनर्विनिर्णय
स्वयमंगेषु स तीव्रसयम. ।
गुणगौरवमूलमुच्चकै—
रवधिज्ञानमवापदद्भुतम् ॥ ६० ॥

चिरमुग्रतया तपश्चर-
न्नवधिज्ञानमयेन चक्षुषा ।
अवशेषमपश्यदायुष
स निजं द्वादशवर्षसश्रितम् ॥ ६१ ॥

परिहृत्य गुणी गणान्वय
विदधान पुनरात्मसस्क्रिया ।
जिनचैत्यगृहान् विवंदिषु
सह सार्थेन ययो दयानिधि ॥ ६२ ॥

अजगाविरे वणिजा निवासिते
सति तस्मिन्नवसल्लकीवनम् ।
समेया समयातिभीतिमान्
क्वचिदाशिष्ट शिलातले यमी ॥ ६३ ॥

विनयावनतानतामस
शशिगुप्तप्रमुखान् वणिग्वरान् ।
मलकर्दममर्दनक्षमा—
मशिषद् धर्मकथा यथागमम् ॥ ६४ ॥

मरुभूतिचर करी तदा
पविघोषो मदभेदभीषण ।
जनघोपनिपीडितश्रवा
कृतकोप शिविरातक ययौ ॥ ६५ ॥

१ समीपे ।

अवलम्ब्य करेण पादयो
क्षितिपृष्ठे रदिना निपीडितम् ।
शतधा विभिदे नृणा शिरो
न निकारार्तिसहोत्तमागता ॥ ७२ ॥

अभज्जन् गजदन्तकीलिता—
स्तुरगा शोणितशोणमूर्त्तय ।
शशिकोटिविदारितोरसो
नवसन्ध्याजलदस्य विभ्रमम् ॥ ७३ ॥

विनिकृत्य रुषा तनूभृता
प्रविकीर्णेषु शिरस्सु दन्तिना ।
बहुदिङ्मुखता स्वय दधे
समियेव प्रपलायितु भुवा ॥ ७४ ॥

इति भूमिविहायसोर्वध
छिन्दे तन्वति सार्थवासिनाम् ।
रुधिरप्रवहा तरंगिणी
वनभूमावुदपादि भूयसी ॥ ७५ ॥

मदसौरभलोभविभ्रमद्—
भ्रमरालीकलदीर्घवृंहितम ।
निजविक्रमकीर्त्तनोपम
स विशृण्वन् विपरीतवेदक ॥ ७६ ॥

स हि ताम्रकरालनिर्गमे
नृकवध परिवर्त्तिताकृतिम् ।
प्रविधूत्य करेण विभ्रम—
न्नुपतस्थौ यतिपुगव द्विप ॥ ७७ ॥

---

१ रुधिररक्तशरीरा । २ चन्द्रकिरणविस्फारिततेजस । ३ मिथ्याज्ञानी ।

गुणिगणैर्गणनायाम
    मा गपुत्र मराणमर्गस्थिता ।
ममनु न नीरमार्गि
    मनभृति नर्मणि द्विगाविता ॥ ७८ ॥
मनिवृसमसा मर्गमिरो
    न विनिर्ग मनाजम निमग्ना ।
अपनाम भूमीन्गानपा
    गृन्नान गुनवाणनानाम ॥ ७९ ॥
रघुभीनिरनान्वितिता ग्रमाः
    पुनरभ्यवन गवामपासिता ।
मर्गनिरमुनीश्वामिधा
    गुणिः मनुन्धाय विमयम् ॥ ८० ॥
मर्गाध प्रविगाय नरमर्गी
    मनभीन प्रनिरुद्ध न गजम् ।
इयया दिगन्तमेमायन
    प्रभिना बाल्यमपीवनिरुद्धम् ॥ ८१ ॥
गुणाधे तव भद्र वदि पुनः
    मानि म्यन्दविमेदं निषन्नैः ।
गनिचम्पमहे च भूपति—
    मेनु पग्म्याव इर्मा मिथ मिथैः ॥ ८२ ॥
मनुगम्यपरीहता भवान्
    मतममामनुगान्य चतुरा ।
पमिते तव तेन कर्मणा
    मुमजन्मरमर्पामिते यथा ॥ ८३ ॥
दवपर्वितपाय मामतं
    तिमिरं तत्परिमार्जये यथा ।

सुकथंभुजगोपदर्शित
कथमुल्लंघ्यमनो हितेषिणा ॥ ८४ ॥

भवमुग्धमिदं फल जन्म ते
फल पुनर्भविपद महोदयम्।
सुघटीकुरुते हि दुर्घट
ननु कर्मानवबोधवृत्तिनम ॥ ८५ ॥

अवधेयमिदं ततस्त्वया
जिनधर्मादपरं न जन्मिनाम्।
भवदुःखनिवर्हणक्षम
सुपयत्नोपगत निरूप्यते ॥ ८६ ॥

सुरभिक्षुरसानहं रुचि
जिनतत्त्वागमभिध्येयवस्तुषु ।
भजसि त्वमनेन कर्मणा
गज ! सम्यक्त्वममूढमानस ॥ ८७ ॥

मलपञ्चकवर्जितद्युति
दृढसम्यक्त्वमयं महागुणम्।
गजरत्न ! जगत्त्रयीशिखा—
मणिता ते दधतो भविष्यति ॥ ८८ ॥

जिनपुंगवपादपद्मयो—
स्तनु भक्तिं शतमन्युमान्ययो ।
दुरितद्रुमपङ्क्तिपाटने
भवन सैव परश्वधायते ॥ ८९ ॥

कुरु कुंजर ! मानसे रतिं
दृढसम्यक्त्वमरालराजिते।

---

१ पञ्चातीचाररहितम् । २ इन्द्र ।

गुणिनाथविरोधकारण—
    मनिशं प्रसरत्प्रमन्युभिरेव ।
समयं न धीरमतिर्वि
    मन्मथानि ससर्ज हितार्पितः ॥ ७८ ॥
मणिपुरमना मयस्थिरो
    न विनिर्मितवान् निर्मितः ।
सन्नाम गुणोऽप्यरथा—
    ऽथुन्नाय प्रमवास्यन्तगता ॥ ७९ ॥
पृथुभीतिमन्तापिना प्रभा
    पुनरस्येव सनाममागमिनः ।
अवनिरभूमीन्दुमिर्धा
    नृमिने नगपुरवासविमलम् ॥ ८० ॥
अथपि वचिपाय संगमी
    मन्मुनि वचिपत्र न गजम् ।
कृपया हितवर्मेमायथ
    मनिना पायमवीयवरीतगीम् ॥ ८१ ॥
पुरार्थं नय मद्र कि पुनः
    ममानि मन्दमिमेत्र पौरमि ।
नाविपरम्पमाई न मृपति—
    मेनु परम्पोप हर्मी मिथः मिर्पी ॥ ८२ ॥
अनुरागमथोरिता मपान
    मनममाकमृगाम्य पङ्गन ।
फलिते नय नेम कर्मणा
    मृगजन्मयममपावित्रे यथा ॥ ८३ ॥
हतनसितयाप मामरं
    तिमिरं तरणरिमार्गमं यथा ।

गुरुबधुजनोपदर्शित
कथमुल्लंध्यमतो हितैषिणा ॥ ८४ ॥

मदमुग्धमिदं क जन्म ते
क पुनर्मंत्रिपदं महोदयम् ।
सुघटीकुरुते हि दुर्घटं
ननु कर्मानवबोधबृंहितम् ॥ ८५ ॥

अवधेयमिदं ततस्त्वया
जिनधर्मादपरं न जन्मिनाम् ।
भवदु खनिवर्हणक्षम
सुखयत्नोपनतं निरूप्यते ॥ ८६ ॥

सुखमिच्छुरुपाधहे रुचिं
जिनतद्धागमिधेयवस्तुषु ।
भवसि त्वमनेन कर्मणा
गज ! सम्यक्त्वसमृद्धमानस ॥ ८७ ॥

मलपंच[1]कवर्जितद्युति
दृढसम्यक्त्वमय महागुणम् ।
गजरत्न ! जगत्रयीशिखा—
मणिता ते दधतो भविष्यति ॥ १०० ॥

जिनपुंगवपादपद्मयो—
स्तनु भक्तिं शतमन्युकर्दमम् ।
दुरितद्रुमपंक्तिपाटनेवान्
भवत सैद्धककवाकुपन्नग ॥ १०१ ॥

कुरु कुंजर ! स पूर्वया रुषा
द्वयिनाभ्या विपर्यहिमुद्वहन् ।

---

१ पञ्चातीचार

छिंभिस्तय सुरतिनो जनने समंतात्
गंभीरदुंदुभिरवे स्फुटिता इवाम्बन ॥ १२० ॥

पश्यन् स वैभवमिद मविचारचेता
प्राप्यावधिं भवनिमित्तमुपेत्य धार्मम् ।
हेमारविंदनिचरैरविंदमुख—
मानच तचरणपातिसरत्नमालि ॥ १२१ ॥

विविधकुसुमरंग प्राच्यमभ्यर्च्य देह
सपदि सुरतवेदी स्वर्गमभ्युज्जगाम ।
मुकुटमणिमयूखैरुल्लिखन्नभ्र कूटे—
ष्वभिविलसदखडामर्त्यकोदण्डलक्ष्मी ॥ १२२ ॥

आख्या शशिप्रभ इति प्रथिता दधानो
देव स शोणगतपत्रपलाशलेश्य ।
मासाष्टके सुरभिनिश्वसितकवृत्ति
स्वर्गे बभौ चतुररत्निवपु प्रमाण ॥ १२३ ॥

भोक्ता वर्षसहस्रषोडशतया[1] दिव्यामृतस्याप्सर—
स्तोमालिंगनलब्धरम्यपरमप्रीत्युद्गमश्रीनिधि ।
तस्थौ दिव्यवधूकटाक्षनिपतन्नेत्रद्विरेफावली—
नित्यासेव्यमनोज्ञमूर्तिसुमना स्वर्गद्विरष्टार्णवान् ॥ १२४ ॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचित श्रीपार्श्वजिनेश्वरचरिते
महाकाव्ये वज्रघोषस्वर्गगमन नाम
तृतीय सर्ग ।

---

1 षोडशसागरप्रमाणवर्षपर्यंत ।

दिग्भित्तय सुकृतिनो जनने समंताद्
गंभीरदुंदुभिरवै स्फुटिता इवासन् ॥ १२० ॥

पश्यन् स वैभवमिद सविचारचेता
प्राप्यावधिं भवनिमित्तमुपेत्य धात्रीम् ।
हेमारविंदनिवहैररविंदमुच्चै—
रानच तच्चरणपातितरत्नमौलि ॥ १२१ ॥

विविधकुसुमवर्गे प्राच्यमभ्यर्च्य देह
सपदि सुकृतवेदी स्वर्गमभ्युज्जगाम ।
मुकुटमणिमयूखैरुल्लिखन्नभ्रकूटे—
ष्वभिविलसदखडामर्त्यकोदण्डलक्ष्मी[1] ॥ १२२ ॥

आख्या शशिप्रभ इति प्रथिता दधानो
देव स शोणशतपत्रपलाशलेश्य ।
मासाष्टके सुरभिनिश्वसितैकवृत्ति
स्वर्गे बभौ चतुररत्निवपु प्रमाण ॥ १२३ ॥

भोक्ता वर्षसहस्रषोडशतया दिव्यामृतस्याप्सर—
स्तोमालिंगनलब्धरम्यपरमप्रीत्युद्गमश्रीनिधि ।
तस्थौ दिव्यवधूकटाक्षनिपतन्नेत्रद्विरेफावली—
नित्यासेव्यमनोज्ञमूर्तिसुमना स्वर्गेऽब्धिरण्णर्णवान् ॥ १२४ ॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वजिनेश्वरचरिते
महाकाव्ये वज्रघोषस्वर्गगमन नाम
तृतीय सर्ग ।

---

1 षोडशसागरप्रमाणवर्षपर्यंत ।

सुरद्रुमच्छायमनुस्तेषु मातृषु
प्रक्रमगीत न्नुरसुंदरीगणम् ।
करोति यस्तं मणिरश्मिभूपित
गुणो हि नन्वेप रसावगाहिन ॥ ६ ॥
अनोकहा यन्मणिशृगशेखरा
नमोऽधरुनत्यरुणप्रभोद्गमे ।
अनारत विभ्रति पर्णसहती
प्रवालभावानतिवर्त्तिनीरिव ॥ ७ ॥
पतत्रिणा यत्र जलाशयोद्भव
न पुडरीकावृति पाडुकवलम् ।
तनोति न श्रीजिनराजमज्जनं
शिलातल विभ्रति पाडुकं वलम् ॥ ८ ॥
विवेकचारी विपयेपु मध्यम
समस्तशाखाभृदवाप्तसत्पथ ।
प्रपद्य य स्वभ्रतया तनूभृता
व्यनक्ति विद्वानिव लब्धवर्णताम् ॥ ९ ॥
महीरुहो दंतदभीपुमडल—
प्रकाशितव्योमगृहोदराश्रये ।
नितातमध्रंकरण शरीरिणा
न यत्र रात्रावपि जृंभते तम ॥ १० ॥
चकास्ति नित्य विपयोऽस्य भूभृत
पुरो विदेहे महनीयवैभव ।
जिनेश्वरश्रीमुखनिर्गत वचो
यमाख्यया शसति पुष्कलावतीम् ॥ ११ ॥
उदक्तटं मडयति स्वभूगुणे—
श्चिराय सीतासरितो निवासभू ।

नमस्करोत्यां कुसुमार्तुमनच्छवि—
    विमाति तस्मिन् विजयार्द्धपर्वतः ॥ १२ ॥
यदि विमानोदरमोदसंभृतः
    स्थिरीकराशिर्धवला गुणो भवेत् ।
स्फटिकमिमि प्रेमसितार्कराशया
    स तस्य तीर्णा भुवमुद्वहेत् गिरेः ॥ १३ ॥
बभूव तस्मिन वनवर्मधारिणो
    प्रभुस्मितलोकात्तमनामविभ्रमः ।
पुरस्य गोत्रापमनुष्यपाश्विना
    वदेति येन खलु विपदारिमम् ॥ १४ ॥
असून्मरम्नाग्ननमीनिमञ्जना
    विहारमोक्षाय वरिष्ठुरंबरे ।
यमे निशीथेऽपि तथा न पश्यतो
    स विस्मय यः पारदीपितो दिवम् ॥ १५ ॥
अनल्पमायागतसितविषया
    दुरासदः संपति वीतविग्रिपाम् ।
इतरं वासिमुखीव पांडुरे
    गिरौ प्रतापं प्रथयन्बभूव ॥ १६ ॥
अनेकधा यस्य चकार संगता
    समुत्सवाद्यामसीनिमोयता ।
असत्सुपापपल कीर्तिवल्लरी
    समुत्सवाद्यामसीनिमोयता ॥ १७ ॥
बहुष्वपि स्त्रीषु महारिपार्श्व
    स्पष्टुय विपुलपूर्वमालया ।

१ विविधशोभनम् । २ मही-भूमी   त्र

अनेकवल्लीसमवायि नदन
सुकल्पवल्ल्येव विभाति भूपितम् ॥ १८ ॥
प्रविश्य तन्मानसमगजद्विप
कदर्थयामास वली नभश्चर ।
निपीड्य तत्कुंभधिया प्रियाकुचौ
स नूनमाश्लिक्षदलक्षितातरम् ॥ १९ ॥
स यौवनोत्सेकवनप्रभावुक—
स्मराख्यदावाग्निविदाहवेदना ।
पिबन् प्रियामुग्धमुखेंदुमडल—
स्फुटाधरोष्ठामृतसारमुज्जहौ ॥ २० ॥
इति प्रियावल्लभयोस्सुचित्तयो—
र्बभूव पुत्र शुभकर्मचित्तयो ।
स यं समाख्याति शशिप्रभामर
दिवश्च्युतोऽवाप्य यश शुभामरम् ॥ २१ ॥
स जातमात्रो यदपि वान्वितो
जवेन विश्वान् गुणरश्मिभिर्गुणी ।
तत. समाख्यायत रश्मिवेग इ—
त्यभिख्यया बधुजनेन बधुरम् ॥ २२ ॥
स मुग्धगुर्लोहितपाणिपकज
स्वभावनिर्द्धूततमा नवोदय ।
दिशन् रविर्वा गिरिशृगरिंखिनो
व्यधत्त नित्य सुखचारिण खगान् ॥ २३ ॥
पितु प्रयत्नेन मुदे स खेलित
सुविस्मिताविर्दशनाशुनिर्गमै ।
अतर्कितोपस्थितचद्रिकाजनान्
चिरत्नविद्याविदपि व्यबोधयत् ॥ २४

१ मधुपालीसमुदयसहितमपि । २ मुग्धा गीर्वाणी किरणाश्च ।

समस्तपर्णा कुसुमाकुलच्छवि—
    र्विभाति तस्मिन् विजयार्धपर्वतः ॥ १२ ॥

यदि त्रिलोकाग्रसमोऽस्तमूर्तः
    स्थिरैकरागिमयथा गुणा भवेत् ।
स्मरद्विषः श्रीवसितोपगतायः
    स तस्य कीर्ति भुवनमुपहत गिरेः ॥ १३ ॥

बभूव तस्मिन् धनधर्मचारिणी
    प्रजाभिमोक्षोत्तमनामभिश्रिता ।
पुराण मोक्षपथमुख्यतास्थिता
    वर्धेति वेग खलु विपुलाश्रितम् ॥ १४ ॥

अमुष्य राज्याज्ज्वलमौक्तिकाश्मनो
    विहाररम्यस्थान वरिष्ठगुर्वरे ।
यशो विशीर्णेऽपि तथा न पश्यतां
    स विस्मयं च यशोविनीता विषयम् ॥ १५ ॥

अनन्यसाधारणसीमसीमया
    कुलाभय संपति श्रीपतिविक्षयाम् ।
इदंसर्व वारिमुपत्य पाण्डुरं
    गिरि यथार्थं मयपाविभूव ॥ १६ ॥

अनेकधा यस्य चकार संगता
    समुल्लसत्तारकमालिमौक्तिका ।
जगत्सु पापघ्न कीर्तिवल्लरी
    समुल्लसत्तारकमालिभोगता ॥ १७ ॥

बहुष्वपि क्षीणपु महासिपावनं
    स्वगुणं विपुलयत्पूर्वमाया ।

---

१ विविधमौक्तम ग्री-पुस्तके ॥ पत्र

अनेकवल्लीसमवायि नदन ॰ ५ ।
सुकल्पवल्ल्येव विभाति भूपित
प्रविश्य तन्मानसमगजद्विप घे॰ ॥ ३१ ॥
कदर्थयामास वली नमश्वर॰—
निपीड्य तत्कुंभधिया प्रियाकुचौ॰लिका ।
स नूनमाश्लिक्षदलक्षितातया
स यौवनोत्सेकवनप्रभावुक—लमंडन ॥ ३२ ॥
सराख्यदावाग्निविदाहस
पिवन् प्रियामुग्धमुखेंदुमंडाप्य वल्लभम् ।
स्फुटाधरोष्ठामृतसमर्पया—
इति प्रियावल्लभयोस्सुन्दियं सरस्वती ॥ ३३ ॥
वंभूव पुत्र शुभसौख्यलयिनीं
स यं समाख्यानि शरिजिनदेवपादयो ।
दिवश्च्युतो॰स्ता॰ल्पशायिनो
स जातमात्रो यया सेव मनीपितप्रदा ॥ ३४ ॥
न दित्रतमक्षत दधत्
५६ गी न चित्ते भयलोभसनिधिम् ।
विनेकद्वयकव्यमाचरन्
भेयाताय कृती कृतादर ॥ ३५ ॥
व्यधत्तपवस्य कर्मणा
मुन् भोगवितृष्णमानस॰ ।
यचिदंचितौ
जुगुप्सये र ययाग्रुपानिकम् ॥ ३६ ॥
चिर ं गते
क्रमेण विद्या ।कयौवना ।
तं भास्व

गुरुप्रभाव विन
दृढानुरागं
यौ तमुन्मुच्य नि

[illegible] ॥ ३७ ॥

निवेद [illegible] पुर्णे [illegible]
[illegible] ।
अनुरूप [illegible] तरमध्येमिवे—
[illegible]म् ॥ ३८ ॥

इमौ [illegible] मुर्वकडिमवी
[illegible] ।
[illegible] मन [illegible]—
[illegible] ॥ ३९ ॥

[illegible] मुनि—
[illegible] ।
[illegible]—
[illegible] ॥ ४० ॥

[illegible] गुहानुपाजिते
[illegible] ।
[illegible]
[illegible]म् ॥ ४१ ॥

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] । [illegible] ॥
[illegible]

स दीर्घपुच्छप्रविवर्त्तनस्फुटत्-
बृहच्छिलाकूटकठोरशब्दित ।
चिरंतनक्रोधविवृद्धमत्सरो
विलोलजिह्वाप्रविदारितानन ॥ ४४ ॥

विरुद्धतालद्वयमो महावपु
सवेगमभ्येत्य स मृत्युसन्निभ ।
करालदंष्ट्राकुरकोटिपाटित
चकार वराग्रघनस्य मस्तकम् ॥ ४५ ॥

विदश्यमान भुजगेन नश्वर
मुनि प्रसख्यानममिद्धकटक ।
अभीरशोचन् विजहो वपुर्वर-
मनेकजन्मातरदुर्लभान गुणान् ॥ ४६ ॥

उपेत्य कल्प पुनरच्युताह्वय
स पुष्करस्याधिपतिर्व्यजायत ।
गुणा हि यत्नेन कृताभिरक्षणा
भवति पुसा परिपाकपेशला ॥ ४७ ॥

स रत्नमौलिस्फुरदर्कदीधिति
प्रसन्नशीतद्युतिसनिभाननम् ।
उदूढदिव्याभरण च सदधे
मनोज्ञमस्पदविलोचनं वपु ॥ ४८ ॥

स दिव्यकातामुखपङ्कजश्रिय
करामिमर्षी तनुता तमोपह ।
चकार चित्र सुकृती यदम्बरो--
विशालनेत्रोत्पलविभ्रमश्रियम् ॥ ४९ ॥

भुजगदंष्ट्राविषवेदसभव
स दुस्सह तापमिवानुबंधिनम् ।

निपात्य निम्बमिव दिव्यमुग्री—
    सुधासमसमाधमागरा पिबा ॥ ५० ॥
राजधर्मापाप्तुष्विभ्रान्—
    मिनोन्नमाविस्थविपाणजम्मम ।
स मुग्धकातामुपरतांगर
    वृद्धभिर्जत मनस्यापिविधयत् ॥ ५१ ॥
मना मुनिना मर्मेण मरणपात
    स्वच्छ स नमस्व निगापित दिनम् ।
विपिनस्य मायमिव स्मनसमोऽ
    मनस्युपापन वर्धरर्धा रर्धी ॥ ५२ ॥
निर्गाप नवात्नामिमप्रहागात
    नर्मगर्भास्त्यागमं सततभया ।
सुधाग्स नम्ममय स्पुपास्थिते
    निर्भाक्रमा पायरता विससका ॥ ५३ ॥
विदाधिश स्तुममास्वबासवा—
    ममुख्मका दनमासि निमवन ।
तिमिरकुरम्धविगुमकरपमा
    ववसर्गन्मितपर्मभिर्म वपु ॥ ५४ ॥
स बन्मगनामपुनकर्षे गमे
    पुन सारमठिमपेन संयुगे ।
स्पनृभिगागामनुस्पृतामुतो
    मन मर्वाचारमुतात्मयागमा ॥ ५५ ॥
अथाप्य विषम्यममाय निघाति
    महापथाय सा च मुधाप्यवाभितव ।
अर्थात् देवमिमिव पुरीमपा
    पतनस्मानुस्पृतिवसकर्मता ॥ ५६ ॥

---

१ वैराग्यनाम्

प्रदोंकुपाशस्तु मुनीश्वरं द्विप—
म्निरमदापातनिवृत्तजीवित ।
स देवतुल्यायुरभुक्त वेदना—
स्तम प्रभायामशुभोदयोद्भवा ॥ ५७ ॥

इहैव पद्माह्वयदेशगोचर
गिरींद्रपाश्चात्यविदेहसश्रयम् ।
प्रसिद्धमस्त्यश्वपुर यशोधने
समेधित द्वीपवरे नरोत्तमै ॥ ५८ ॥

यदीयशालोच्छ्रितभित्तिमस्तक—
स्फुरन्मणिव्रातशिखाग्रचुंबिता ।
वहन्त्यवर्षासमयेऽपि वारिदा
विभक्तवर्णामरचापविभ्रमम् ॥ ५९ ॥

अनारत यत्रनवत्सवत्सल
निरस्तसर्वासुमदापदापगम् ।
चकास्ति विद्याविनयालयालय
पवित्रचर्यापवमानमानवम् ॥ ६० ॥

यदीय कांता स्फुरदग्रयष्टय
सुधागृहोत्सगमलंकरिष्णव ।
विभज्य साक्षादचिरप्रभाधिय
जनस्य कुर्वंति वलाहकादृते ॥ ६१ ॥

नभोनिभस्फाटिकसौधकोटिषु
स्थिर पिनद्धा मणय प्रभास्वरा ।
दिवापि यस्मिञ्जनयंति देहिना—
मुदीर्णनक्षत्रसमूहविभ्रमम् ॥ ६२ ॥

---

१ सर्प । २ विद्युत् । ३ इन्द्रधनु ।

दरिम्मनिर्मितमनुजा यथा
    मदिरपानमदिनापदगताः ।
गृहतु पक्वनिमपादपानिलो
    रमनि यत्री गुणागमदिपम् ॥ १३ ॥

अनेनिमगत ज्ञमनंविधेः क्रिये—
    ममप्रता यत्र दिदिरय देयसम् ।
वदंनि धीरम्नमनिर्मरैविर्मादिता
    मननादिव हिमपि नगदुनम् ॥ १४ ॥

पदम्मिनेता मनिमगतामृन—
    विनाप यत्र त्रिनिमग्नवोपीतः ।
पदंनि वेदना भगनाधिमनिमति
    मुक्तमभागाविमनदमिनरा ॥ १५ ॥

गुणामिरदा धर्मिमृणमनया
    निर्दमिनामागमना निमादिमा ।
मदारमामीदमर्मनमागरे
    वदंनि वस्मिन वसुरिवमीमवराः ॥ १६ ॥

प्रधानमं यत्र गुणाद्वाचाद
    यथाथं पाणानि बामनैर्मिता ।
न वेदिनामनिमदाशिर्भमया
    न वेनवानि प्रथयेति जंनया ॥ १७ ॥

निरोन्बंदर निदुर्गो मनीनिता
    निरय शानाबनिनत् पुरोत्तमम् ।

[illegible]

तदेप यं संसदि चक्रवीर्य इ-
त्युदाहरति श्रुतवर्त्मवेदिन ॥ ६८ ॥

अवुध्यत स्वममपि प्रजाहिते
प्रवृद्धरोपोऽपि ररक्ष स क्षमाम्।
न भूयसाऽभिज्वलितोऽपि तेजसा
प्रजाघनस्नेहगुण व्यलीनयत ॥ ६९ ॥

प्रभूतदान' स मदान्वयादृते
वभूव नक्षत्रतया विनाऽभिजित्।
अहीनवृत्तिर्विजहौ द्विजिह्वता
विना स्ववशस्य विवर्द्धिता जले ॥ ७० ॥

यशस्यकर्मा स जहत् भुजगंता-
मपि स्वधार्यां वुभुजे भुज गताम्।
प्रजासु चक्रे कृपया स वधुता
करप्रवृद्धया विहितोन्सवं धुताम्॥ ७१ ॥

स यावदंत निजकीर्तिभामिनी—
प्रवेशदानादिव तुष्टमानस ।
यशोऽमृताप्लावनदत्ततृप्तिका-
श्चकार तृप्ता रविरश्मिभिर्दिश ॥ ७२ ॥

निसर्गसेव्ये नृपतौ महागुणा
स्थिति गतास्तत्र यदूहुरद्भुतम्।
जनस्य दूरेव सतोऽपि चेतसि
स्थिरानुरागप्रभवस्य बीजताम् ॥ ७३ ॥

उपाश्रितक्षेमविधानदीक्षितो
गुणैर्गुणज्ञोऽयममूल्यसृष्टिभि ।

---

१ पृथ्वीं । २ विटत्वम् ।

उभे च मुभमहन उमापिरा
 स्मरुर्सिमगानमिपेच निमिये ॥ ७४ ॥
अनन्यधामापमियोगमिष्पत्—
 निवकपूव विहितम कर्मणा ।
अथयन्नीमारपि पिभ्वरायमि
 न विम्मती भुभुणमापमिमपत् ॥ ७५ ॥
कृतातिसगा विजयापमारिप
 प्रियमा पामपु पराघंकारिणा ।
भूपण तमाद्रिममागमरा इप
 व्यतिष्ठपत प्रियमभ्युपहाम् ॥ ७६ ॥
बहुममापा पन्गारमभया
 मृगापर्वता न निशिप्यकारिणः ।
अगाम मीमम भूयो ममापतः
 सरस्वती तस्य मुख न सन्निधिम् ॥ ७७ ॥
असरसा शाम्बरूपमहार्णवो
 विरुम्पगारौ व्यवहारसिद्धये ।
असारपदानम म केवलं नरा
 पृपेम ताम्रा अपि न मनोहरे ॥ ७८ ॥
विगुरुपर्णाऽमनपृथिवीमया
 मुगापुरुपप्रमया महीजसः ।
मुरम्य यो वा पद्मनाभमीमया
 निमज्य चित्तं मुमुदुः मजाद्भिनम् ॥ ७९ ॥
भुजेऽमिवर्ण्ये हरिचन्दनद्रव—
 प्रमाविमीर्पम्यवयविर्पुरे ।
महीभुजा संभवि सौर्यैवर्त
 तदेकमोप्यामरूपोर्पपम् ॥ ८० ॥

१ मपक्षिप । २ रहवे मधु वर्ष समस्तमिति । ३ केवल पावक ।

द्विषो दवीयस्यपि दग्धमानसा
स्थिता जराढ्यापितदीयतेजसा ।
प्रपेदिरे न प्रतिपत्तिमन्यता
चिराय लेपा इव संहृतक्रिया ॥ ८१ ॥

अनगरागोदयवर्धनक्षमा
तदीयराज्ञप्रणयावहेऽथवी ।
आमेदिनीजा विजयेति भामिनी
श्रियस्सपत्नी समभून्महीभृत ॥ ८२ ॥

प्रकामरक्तेन नृपस्य चेतसा
चिराय तस्याधरणानुपाहितो ।
पय प्रयातावपि रागविभ्रम
नतभ्रुवो ननगतीव सभ्रतु ॥ ८३ ॥

क्रमा मृगाक्ष्या कलनूपुराकिता
सभृगपद्मानिति मे दृढा मति ।
यतो यतस्तन्न्यसन अगानले
ततस्ततो यत्समभूयत श्रिया ॥ ८४ ॥

पुर प्रसर्पत्स्वगुभ्रदीधिती
तदीयपादावरज स्पृशो नृणाम् ।
स्वराकया पकजानि जल्पता
पृथग्विविच्याद्दमतामिवाधताम् ॥ ८५ ॥

मनोरमा तर्जनहारि निस्वन
पदस्यमुच्चारय नूपुर परम् ।
चिर दधानाऽपि विधृतकल्मषा
दधो न तन्वी विजयार्द्धशीलताम् ॥ ८६ ॥

---

१ पादौ ।

तथा तु मौलिस्थञ्चमत्तलताकया
सहीमसुपल्लवपल्लवनुरूपयोः ।
गुणेन संघातभृतोर्भ्रं यया—
मेकम्प्युतः न भ्रमत साधु पश्यताम् ॥ ८७ ॥

करेणुकांताकरणूतपीवरौ।
मृगीदृशः हि गुरू पयाधरौ।
प्रदीप्तरूपस्थगर्भसंयाचित
स्वमासिपार्तां समर्पयत्कञ्चुरी ॥ ८८ ॥

अनेकपङ्कोलिरिरिनायत्तां अग
गुणं तनूपाँसिव जैतुमक्षमा ।
बनस्थितिं काचित्पादिमक्रया
बिरज्य स्वासितपाप्सरोपया ॥ ८९ ॥

मनोरमां पुष्पिमबकमासिपन्
स यौवनो नूनमरस्य मेधकाम् ।
चकार मागाबयमिस्पसम्पिविधि-
प्रसंपसीसमे सुषतीस्मीनरः ॥ ९० ॥

विधीर्णरत्नांशुमिरस्तुतामसः
प्रपंचकांचीविमलो निमितैमी ।
पृहस्नितंबः सुनभोऽस्तन्मृतां
न दक्षिणायातिपदो अनामया ॥ ९१ ॥

ततोऽतु मातेऽभपार्श्ववर्तिनो
मिषेण भूमा स्वचिरायिनो गुणात् ।
विलाय मध्यस्थतयापि यस्य
गुणावश्रिमन् कृशिमा सुपीवरा ॥ ९२ ॥

विमुच्य नेमूप सुवर्णदोलितं
नितंबमुर्वीमिर्मितगुणः ।

१ वोसमवर्णेनाभिन्नम् ।

न मध्यदेशो ग्गये न यधिर
मथेन कृशा...स्य फार तदीरणम् ॥ १३ ॥

सुसूनसुकामयता स्मरागिनो
गुणेन ...स्य समृद्धिमोजसा ।
प्रयोजयतायपि सा तु सुभ्रु
प... न...नामविधिर्षिनो स्मनो ॥ १४ ॥

स्मरप्रसूनमणिमुकरागमा
घर्मद्...र्णा पृ...तुल... मडलौ ।
मारम्य मूर्त्ता नरजितनाविय
स्तनौ तदीयानुचिन यदुज्ज्वलौ ॥ १५ ॥

नदीयस्मादर्शविशेषबिम्बिन
स्मरेण रागो रतये निन्योविन ।
प्रकाश्य मूर्त्य नरपालपथिय
त्वली मृगाक्ष्या ...मपतीद ध्रुवम ॥ १६ ॥

भृशं कृशाग्या फलज्ञायनातुर—
मं ये नर्मीगच्छिगर्भमं पञ्चभि ।
चिराय जेता मदनो महीभुज—
स्तदादि वंशे किल पञ्चबाणताम् ॥ १७ ॥

न्यधत्त ... तिजालमास्मले
वरद्रुमस्कन्धसमाश्रये प्रभुः ।
गुनोल्लासनपयोनिषेकिते
... मनालवाले वलयभुजालने ॥ १८ ॥

निखूणमर्मरमृतात्मकथेषु—
क्षितीपमिदोरिन मुद्गीमुस्मम् ।

---

१ म्य , राप च ।

रिमन्न चित्रं यदि मेव सीमया
  निर्मितिमिवे गवजगोयमा स्थिता ॥ ९९ ॥
समुल्लसत्वल्लिनिमग्नपुर्णभूमे
  मुणालरेखा कमलाकरो भृशाम् ।
परस्परानिष्कृतधर्मीमया –
  मंगलभवा मदनुरीयगेरि धियम् ॥ १०० ॥

अपांगमग्रमुन्नतमस्वी
  विविधपुष्पादिविभिन्नहारिणी ।
गरस्वतीपामनमर्दनगमपी
  बभूव नन्याः धवपत्पुत्रनिनी ॥ १०१ ॥
उपत्य विमन् मुत्तपमर्गारभे
  नपा करमातराशिणा कमिदु विर्धा ।
तथापि पत्पुर्दरपनमा मवन्
  तदीव शृंगारितमासितानिपिधि ॥ १०२ ॥
गता निम्ब्नाऽपि विमुवपा हित्रि—
  रमप्रगतो हरिलोभमारतः ।
इरन् ममानभिनवमंगनिवेर्य
  मुपैव विम्ब निर्णीतमनापरः ॥ १०३ ॥
अनंगविभवभूतः शिरोमता
  निरंतरा पुंजसमायमेविनः ।
विवधुपालस्य तमरमनमापनो
  तत्तुल्यमार्ग जगरेकपावनम् ॥ १०४ ॥
तपा सुर्य पामरता करोमित
  दिवानिशा निर्विशतोऽपि भूभृतः ।
अवर्धत श्रीरघुपमभूपती
  इता हि लक्ष्मीर्विजयानुयंगिनी ॥ १०५ ॥

गृहीतपूर्वस्थितिका महीभृत—
स्तटीमिवानुज्झितरत्नमंडनाम् ।
उपास्त कांतामुदयार्थमर्कवद्
दिवं स देवः क्षणदीधितिप्रभः ॥ १०६ ॥

जगज्जिगीषोर्जठराशये शिशो
क्रमात् प्रवृद्धो दिवसेष्वनाकुलम् ।
भियेव तस्मादनुबद्धवृत्तिभि—
र्विमुक्तमासीद् वलिभिर्वधूदरम् ॥ १०७ ॥

अखण्डभूमंडलरक्षणक्षम—
प्रभावमतर्दधती तमर्भकम् ।
प्ररूढहर्षेव जहे महौजस
निजोदरक्षामतया नितंबिनी ॥ १०८ ॥

निषीददंगेष्वथ गर्भशायिन
शिशोर्गुणानामिव भूरिगौरम् ।
अभिव्यनक्ति स गजेंद्रगामिनी
विनोदलीलास्वलसेन कर्मणा ॥ १०९ ॥

सखीप्रकोष्ठं प्रतिगृह्य गर्भिणी
कथंचिदुत्थाय कृताञ्जलिक्रियाम् ।
नृपः कृपाहर्षविमिश्रया दृशा
गृहागतो वै क्षणमैक्षत प्रियाम् ॥ ११० ॥

उदूढगर्भां दयिता प्रजापति—
र्निधानगर्भामिव भूतधारिणीम् ।
अनेकविद्याजपहोमकर्मभि—
र्विमक्तरक्षावधिरन्ववर्तत ॥ १११ ॥

---

१ स्कंधम् ।

प्रवर्तिता पुष्पवमादिषु क्रमात्
स विभ्रमी दोहदमस्य मादिता ।
अपूर्णदाय भूषणं मुदया महीभुजा—
उज्ज्वलं गन्धुकविनिर्मितमापदम् ॥ ११२ ॥

अकुण्ठमार्गं समयाप्रवर्तिता
त्रिजिन्न कश्य द्विषो विजयोर्वराम् ।
स्वपादमुख्याननसीनिममलान्
स्पर्धान मधुरमाद्वर्णा मनी माती ॥ ११३ ॥

यथापि सा पीनपयोधरा पथु—
र्निर्धाम्निमध्याय प्रपिपाय धामसि ।
यमूप पुष्पा सुपमस्य गर्भे—
र्धेनाभिमानधाभिमहूष्ठया ॥ ११४ ॥

प्रभापभूर्णामपरां गुणप्ठाभि
महीन्यसामागुण्यमसुमलम्
अवीक्षमन् पुनुभिसापको मिथा
मानधरित्रीव विनिर्येके मणिम् ॥ ११५ ॥

गर्भस्थितावास्यातिमन्दिरमानिषा
मिषेव पासा सुपामुतमीप्सता ।
समुत्थिताख कलिता मयमीः
शुभेतराघस्थितिरम्यमुष्यत ॥ ११६ ॥

उदीर्णतेजा प्रसरेण शालिना
करम्हेमोपरिमाभिर्न पतिम् ।
समीरणरं रघुमिमोदितं दिशो
विपसुर्षमोदयमामिषेषणम् ॥ ११७ ॥

निरस्तरोपायकलाविवर्तिना
कृतापसपेमपतितपमूरुणा ।

मरुध सिंचन्निव केतिन. शनै—
धँवो नदानदसमुद्रमीकरै ॥ ११८ ॥

स्वयप्रभाघोपननास्मिमोणहा
नृपेंद्रविश्या इव रत्नदीपिका । ।
परीत्य तं पुण्यनिधिं चतुर्विधा
शिवामयृग्वोल्लिरितायग वभु ॥ ११९ ॥

कृतालिवैतालिकनिश्वनस्तया
दिव पतती कुसुमावली नवा ।
व्यधाद्नाघ्रातचरेण हारिणा
जनस्य गंधेन वसुधरातलम् ॥ १२० ॥

निशम्यमानेन निवृत्य दिग्गजै
क्षण समुत्तभितकर्णपल्लवै ।
गभीरशखध्वनिनाभिचुंबित
तदाम्बर शब्दगुण व्यजृभत ॥ १२१ ॥

मुखेन हर्षामृतबिंदुवर्षिणा
निवेदितार्थं पुनरुक्तया गिरा ।
इद भुजिष्या समुपेत्य सत्वर
नरेद्रमास्थानगत व्यजिज्ञपत् ॥ १२२ ॥

व्यपाचि शुभ्रेन जनस्य कर्मणा
तवाघ्रिसेवारसवेदिनोऽधुना ।
असौष्ट पुत्र सदभिष्टुत गुणै—
यदद्य पृथ्वीश्वर भर्तृदारिका ॥ १२३ ॥

भुजेन पूर्व वहतस्तवोर्धरा
सहायवानित्यभवन्न यद् वचः ।

---

१ पूर्वमनाघ्रातेन । २ शब्दो गुणो यस्य । ३ दास्या । ४ शुभेन । ५ श्रेष्ठ-जनस्तुतम् ।

गते च तत्र नभयन पर्निर्न
दिर्घाकरतामाकमर्य च तज्जमा ॥ १५४ ॥
असिम्निरापा वचनं समाहरे
निशम्य या प्रीतिरभुग्महीभुजः ।
इयत्तया ता मनिश्चैपि किं गुत
न सन्ति शब्दाः कथयामि येनपा ॥ १५५ ॥
अनेकपग्रामरथोर्विशांपतिः
प्रताप्य चरीं प्रियजनिमानसः ।
विमुच्य बीरामपि बधनास्थितां—
चकार तस्मिन्नगरे महोत्सवम् ॥ १५६ ॥
सुधाप्रधार्विमितरसमपप्या
महारगनाका पवनाभिनेषिताः ।
अर्थ पतिस्म शिशुरत्न सूपतां
स्वयति नूनं नगपुरिका श्रियम् ॥ १५७ ॥
तथापवाद्या पटहोत्करस्मतिं—
विधिनकरामिहतिप्रभावतः ।
नृपस्य इत्याम्पककाणहती
श्रियो मतीहार इवापसारकाः ॥ १५८ ॥
नकुंकुमोदुम्यरमिवक्रदोमिता
विमडुपाश्रितवर्मपथावनाः ।
नृपात्ममैत्रोगदमेन वर्तिते
भृशं निमग्ना इव रामसागरे ॥ १५९ ॥
अनेकपर्वध्युतकुंकुमांबुभि—
र्जगत्सुर्वर्कि मविषीर्णमंबरम् ।
कपत्र तस्मिन् समये तमूयता—
महामहोत्सवादिकविभ्रमम् ॥ १६० ॥

---

१ येन्या ।

सवारिभृंगारकरा वरांगना
स्वनर्मवधून् प्रति सत्वरं गता. ।
जलार्द्रसूक्ष्मांवरदर्शितो रचो
जनैर्विलोक्यत विवृद्धकौतुक ॥ १३१ ॥

आलोकयती स्तनयोर्विलासिनी
विपक्षदंभश्छुरितोत्तरच्छदम् ।
अवाकिरल्लोचनदीधिर्ति तयो—
रवाग्मुखी नीलपटीमिव ह्रिया ॥ १३२ ॥

अनुभ्रितक्रेंटनिमित्तमेकया
पतन्धव कुंकुमपंकिले तले ।
कृतार्थमात्मानमवुद्ध कश्चन
स्तनोपपीड परिरभ्य धारित ॥ १३३ ॥

कृतानुवादं कलकीचकस्वनै—
र्जगु सुगोप्यो मृदु तच्च गीतकम् ।
क्वणन्मुखैस्तन्मुखगंधपातिभि—
र्विभज्यमान जगृहे मधुव्रतै ॥ १३४ ॥

अवुध्यमाना परिधानमक्षतो
वहिश्च्युत काश्चन वृद्धयोषित ।
ससमदालास्यकृतोऽपि पश्यता
वभूवुरुद्वेलविहासहेतव ॥ १३५ ॥

गजास्तदानीं विदलत्कपोलका
नृपप्रमोदा इव मूर्तिता गता ।
अनूनदानोत्सवसंपदोचित
वितेनिरे सामगविप्रतर्पणम् ॥ १३६ ॥

समंतसर्पन् मृगनाभिसौरभ
समुत्पतन् व्योमपुरस्समारुत ।

१ मथ्नम् ।

प्रमदविरहकम्प्रकराङ्गुलिनी
स्थपत सारसाधिव मधुरध्वनिम् ॥ १३७ ॥

मदोपमसागरा मधुरणं नृपः
प्रनय न वीचिविभिमपूर्वनीतिम् ।
मधुर्विलसार स्वसरा अर्थ—
कैवमिपात्मवगपूर्विर्मनराप ॥ १३८ ॥

क्षितिपतिमवलोक्य प्रादुर्भवत्प्रिमाप
स्वपुरमनुपनीपा मौमसंगायिकरा ।
अतिमधुरमगायकगणा कामितश्चा ।
मगुरुपमरणीर्गीसमीचितिसिर्का ॥ १३९ ॥

शुभदिवससमवाये मामगुणवमार्ग—
रविगतसमामार्गैर्वृषेदमार्ग ।
अभिमतमतिसूप्य मीयपत्नामिवर्ये
तवमम्रजत नाभा वज्रनाम स भूपः ॥ १४० ॥

पमामोपरमसमय तिलकै पनिरन्ताच्छादिव-
मासोद्धीरस्य विकासमगुरुप्रकटया हिम्मोद्गतामामपत् ।
दस्यापांगविनिर्गतककरसेना तत्संगमाकोशिनी
तस्मी पुण्यमनिहरस्य सकला लक्ष्मीस्तयेत्रात्मना ॥ १४१ ॥

मृगोपपिपर्णनमस्य प्रतापतोत्तमोत्पादिना ।
प्रामप्य मद्गुणानुपमनिपमामुखै मनोतोऽदिराम् ।
ग्नानोपिमर्मा विनिमतनिपेर्मतस्य वाङ्गुपिपा
पाकस्येव निशाकरस्य अपता वाङ्ग मनामोजलिम ॥ १४२ ॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वनाथचरिते
महाकाव्ये वज्रनामचक्रवर्तिसमुद्भावो नाम
चतुर्थ सर्ग

पंचमः सर्गः ।

विजयातनय स वर्धमान
सह वधुप्रमदेन सन्मुखश्री ।
निजपुष्टिविलिप्सयेव पश्चाद
गुणमुख्यैरनुयायिभि सिषेवे ॥ १ ॥

विनिरुद्धतमस्सु तेन भूय
कमलानदकरेण भास्वतेव ।
घनवीथिरिवाखिलासु दिक्षु
प्रचकास जननी भवोदयेन ॥ २ ॥

अपि पथ्यसमुद्भवप्रजाभा —
मुपसेवाफलद स दोषहारी ।
अभवन्महत क्षयस्य हेतु—
र्द्विपता देवमचिन्तनीयशक्तिः॥ ३ ॥

गुणवत्प्रतिपन्नसाधुसधि
प्रथमोदीरितवृद्धिभावशुद्धम् ।
प्रथत पितुराशयाऽभ्यगीष्ट
स्वसम व्याकरण सवृत्तचाल ॥ ४

प्रतियोधकचित्तदर्पभगे
वलिना तेन कृते मदोदयेऽपि ।
विषया विजगाहिरे हृषीक —
द्विपनार्दन यथामत तदीये ॥ ५

द्रढिमानिविड तदगसधि—
ष्वनुबध्नन्नुजीविभिर्वयस्यै ।
अजनिष्ट दुरत्ययो गुणाना
वलवत्ता न विना प्रधानसेवा ॥ ६

कनकाङ्गदसङ्गमो बभौ
स्तबकिनामानमिव स्थितं च शाखी।
मदमत्तगतिनिगमण्डलेन
मधुरं पाणिनखमिव सरसम् ॥ १९ ॥

भवसोरिव दीर्घकोचनाम्यां
चपलापांगक्ता निपिबमानाम्।
तमुमन्मतयेव मुग्धवृत्ति
स्थिरमात्मक्त विविधर्मसपदो ॥ २० ॥

निकटस्थपयोधराभिरूपं
मनस्तं नमितं कशिशि मनम्।
स निपातं मधुपुवार्ते।
कपोमार्चीर्वृतैम मार्गम्।
मसृणे म म मीनचरमाभिवण
सुगं नाभा वजनाम न भूपा ॥ १५०

नीता पर्वरत्नाम्फारित-
नितम्बमुन्सुकनापा निम्नांशुपामामवम्।
निनिर्विदरमपा तरसंगमावांविषी
मानसीतम्भ सकला मनमीसमपजामना ॥ १५१
रमेरमक्त ममतानीरसममोन्मादिका।
मधुरानुरागमिचपानुषा मर्वेतामिदम्।
स्वांतमिरमतिपेर्जनम्य मानुधिभा
प्रकरम्य ममता चके मपामांशमिमा ॥ १५२ ॥
निमृतिर्भ नि। भागपनिमनरवरिते
नामचकवर्तिमाङ्गमाया मम

सहकारमिवाऽऽगतात्मना
सुरभिश्री सरिदाप्तचन्दनस्था ॥ २५ ॥

अचिरागतयौवनाद्यनिद्र—
नृपसूनो मनसो द्विरभ्ययेव ।
ऋतयस्तमुपागतेन यथास्व
प्रसयापायनसम्प्रदानपूर्वम ॥ २६ ॥

अनुपम्य निशास्य विपदा
नलिनायाः शरदो हिमागमासौ ।
भृशमकुलयन्निव प्रसन्ने
हिमबिन्दुप्रकरैर्बियत्यपारे ॥ २७ ॥

शरदः सुरतौ लयेन सदा –
गलितायाः सुलगा सरालपत्रे ।
धुतपक्षनिर्निर्झीर्यमाण
तुहिन तूलमिवाम्बर न्यरोन्सीत् ॥ २८ ॥

हिमशीतलवातसन्निपाता
दिव शीत्या समधत्त जीर्णपर्णः ।
वसुधाप्रदरोदरेषु चक्र
तरुशाखा प्रविमुच्य सन्निवेश ॥ २९ ॥

समये हिमवर्षिणि स्फटेनिं—
प्रसवम्लानिभयादिवागजात्मा ।
अमनागविशन्मन कुटीर
युवराजस्य पुरे कृशोदरीणाम् ॥ ३० ॥

दिशि दिश्युपचीयमानभूति—
नृपसूनोरिव शत्रुभीतचित्तं ।

१—आसम । २ माण ।

शिशिरः न हिमर्तुरेव अर्के
विरहश्रीसवधमर्कपकारी ॥ ११ ॥

इतरेतरकुङ्कुमकर्षिणि—
ईर्षालि सखसुखस्य शीतकंपाः ।
त्वमस्मिमिमवः मधामसद्धा—
मविशम कर्परिनः सविगमंते ॥ १२ ॥

मिशि निमग्नया हिमं मिपीय
मधुरं मावरिर्दं वपुष्वजीर्णम् ।
ममममिव महुंमकम्पमीर्वं
मसबक्ष्यपतपा मधूकवृक्षाः ॥ १३ ॥

सपर्योपिविस्ताः स्वपवर्धैः—
स्तुष्टिर्नाग्रमनुपाम्य वीरवृक्षाः ।
मुशामम्बरवविभातमवीर्वं
हिममर्मं कमलाकरं प्रभाते ॥ १४ ॥

शिशिरागतया करीयमाभि
सह वत्साः परिवृत्य गोपविम्बाः ।
स्मुवतम्बात नीममार्यं वाहम्
विवसाती मपराम् वहिस्मवस्याः ॥ १[illegible]

वनितावनमानवाम्बधार्कं
मधुवम् श्रीर्यमिवाग [illegible]ताधम ।
मपमेऽहमि देवकांतिहार्ं
पवमानाः मवर्धा म [illegible] ॥

असहिष्णुरीवेपितुं महिर्ं
किल तत्कामवपा[illegible]

---

१ सहिम ।

शिशिरः स हिमतुरेव यो
विरहिणीहृदयमर्मपकारी ।

स्तरेठरतु हृतकम्पनि—
र्दयमेः समभुमस्य शीतकंप
उपकप्रिसतः प्रभाममहा—
मनिलम् कपरिमः सवेगमेते ।

मिहि मिमतया हिमे विपीप
प्रचुरं प्रागिर्भं पपुष्पजीर्णम् ।
अपमपिम वर्हुलस्पर्शार्थं
प्रसवपठमतया मपूकवृसा ॥ १३

सवपोषितसः स्पपमनी—
स्तुभिर्मांशुमनुपाम तीरवृक्षाः ।
भृ ामन्नवस्त्रिपाम्भर्मार्त
हिममहं पमलाकर्ं ममाते ॥ १४ ॥

शिशिरागतया वरीयमामि
सह वर्मि परिवृत्य गोपजिमाः ।
प्रचुरतम्पात संमसाप पाहन्
त्रिपमार्ती वागरा वहिस्सजनपाः ॥ १५ ।

वनितागमनागमस्पर्शार्थं
मधुरम् शीर्षमिषान्तु पर्वमासम् ।
मधमे हमि हेदर्पासितारी
पवमानः मवली मपुकर्गमिषः ॥ १६ ॥

असदिष्णुरिवैविर्तु वसिम्पाः
हिम तन्नामरतागर्भं मिवारम् ।

---

१ पठिम

मदनस्य शिलीमुखैर्मनस्या—
न्यपि तस्मिन् समये मनस्विनीनाम् ॥ ४९ ॥

विजिहासुरिवासहिष्णुरंगे-
र्विरहिस्त्रीश्वसितोपतापमूढम् ।
पवन प्रविवेश दाक्षिणात्यो
द्रुमवीथीशिशिर वनोपकण्ठम् ॥ ५० ॥

धुतपल्लवपाणिमाधवीना—
मभिरेमे प्रसवाननाभिचुम्बी ।
व्रततीभवन प्रविश्य वायु -
र्विविधालिंगनविभ्रमप्रयोग ॥ ५१ ॥

पथिका मरुत शरीरसग
वनवल्लीकुसुमस्पृश सुगधे ।
विषवेदमिवावबुध्यमाना
वत जेपु प्रमदाभिधानमंत्रान् ॥ ५२ ॥

मलयानिलनिर्धुत परागै
प्रतिरुद्ध सहकारमजरीणाम् ।
अनवेत्य घने ककुब्विभाग
परिवभ्राम जनश्चिर प्रवासी ॥ ५३ ॥

सुरभिश्वसनेन नर्तिताया—
मरिशब्दोद्घटनेन पुष्पवल्याम् ।
नवकेसरगुच्छतल्पगेन
प्रजगे किनरगोयुगेन हृद्यम् ॥ ५४ ॥

नकुलश्च किरातकामिनीना
मुखमुक्त मधु समपद्य फुल्ल ।

---

१ विषमिव । २ लता ।

मधुपैरुपातिमिः सिषेवे
    ननु सन्नं सुकरं समावशीकैः ॥ ५५

शतधा दलितं वियोगिनीना—
    मिव कांतारविरुद्धमस्थिपाणाम् ।
दिशि दिक्षुपविक्षिपे मनसि—
    र्मतिवैभवमिव प्रसूनपुंजम् ॥ ५६ ॥

वरचंपकपरिशतवाण
    प्रसवस्तोमपिशेभिमावरन्तर ।
कुसुमाशुवमित्रविरेपे—
    त्यवदानं धृतिमेपि पांथवुली ॥ ५७ ॥

मकरन्दसमोपनीतमाना—
    प्रसवामोदिनि गुप्तमीलवृद्धे ।
वनितानिवहेन सापमद्ध
    स विनोदं समवेक्ष वाग्नणामः ॥ ५८ ॥

मृदुगीतिमृदुस्फरेमरम्या—
    पतयोक्तामपिपीतदैवतानाम् ।
स्मरगुणमधुनामुर्वपरम्या—
    मग्नयोगमपुष्पस्य सुंदरीणाम् ॥ ५९ ॥ युग्मम्

सुरभीकृतभोगनमवेशात्
    कृतकरपन मनोज्ञमापवयौ ।
विगलत्कुसुमाम्बवर्तनाथव—
    नवनमानुकयोगमपूपा ॥ ६० ॥

विविधाचमनाभिरामगाथा—
    रतिवीमाधिव सुन्दराद्रियेव ।
मणिमुख्य वनं प्रसूनसंग—
    मगतापानमगावगापरतम् ॥ ६१ ॥

मृदुसृष्टिनेकनागकन्या —
कृतभोग' प्रसृते तु घर्मकाले ।
विजहौ मलयं न मातरिश्वा
शिशिर चन्दननिर्झरानुपाने ॥ ६२ ॥

सुरभेर्निजसंमदैकहेतो—
र्विरहे तु समिवाधिक दधाने ।
जगृहे वनकोकिलैर्न मौन
न पुनस्तत्समयागमावसानम् ॥ ६३ ॥

विविधद्रुमशाद्वलानि वस्तु
प्रसवोद्धस्तजनातवाटकानि ।
विनिवृक्षगतस्य दूरदिग्भ्यो
मधुराजस्य चमूनि वेशलीलाम् ॥ ६४ ॥

तपतापभियेव तीरवृक्ष—
व्रजतिर्यग्विधिनाधकारितेषु ।
विरमस्य परप्रभावमस्थु
पृथुलागाधमहाह्रदेषु नद्य ॥ ६५ ॥

अतिदीर्घपथभ्रमादिवार्क
परिमृग्यावु पिबत्यशेषदिग्भ्य ।
चकितैरिव भानुवर्त्म हित्वा
क्वचिदप्यंबुधरैस्तिरोबभूवे ॥ ६६ ॥

रसशून्यतया विदारितास्या
वदनोद्गातरजोवितानधूम्रा ।
अभवन् ककुभो निदाघरूक्षा
पथि राक्षस्य इवासुमद्भिर्मान्ये ॥ ६७ ॥

दिग ।

विरसाः पवनस्पृशः सदोषाः
पथिकोऽप्युपगता निरुद्धतापाः ।
सहिते महिषैर्जरत्पलाशा
शुचिमासमस्य यथा इवांसमस्ता ॥ ६८ ॥

बहुमोत्थितधूलिपातभिन्ना
कनुम कामम संभिता विरेजुः ।
तरुभेरिव तापता विनूतनाङ्ग
इसितोर अरितमराहरणाः ॥ ६९ ॥

अमिताबनमामिपामसीमा —
गुणवीर्यामिव शोभनो समीतः ।
अभितोऽस्य न शिशिरे पूर्णी
मनिमुष्मापि पर्न यथाभिर्मीलिता ॥ ७० ॥

शिशिरा मुमु नकमाश्वीथी—
हतमभ्यधिकमासुमामबेणाम् ।
बहुयामपिशिशिरे महिम्ना
हतरोमेषपवनकमुपफेनाः ॥ ७१ ॥

पवपार्कसया विरुम्भमाणे
बहुधापा मति श्रीमभि निविष्टम् ।
अपि नम्मगुरुपरेपयस्तां
महिना भुजतया हि गोचितया ॥ ७२ ॥

तृपिता इव पूपगस्मितापात्
पृथुगंभीरपयोधरा जमस्य ।
अभितोऽम्बरमामिकानपुरा
इव योन्मुख शिरस्पयोधर्ऋमात् ॥ ७३ ॥

पथिका मरणे मति नथधु
स्फुरदुद्दामतडिल्लतेफदम्बम् ॥ ८६ ॥

परितापकर पय प्रकन
प्रकृतस्थानमनेकभूरिधारम् ।
स कुटोद मरीनिवृत्तये गा
समय पीनपयोधराश्चतस्र ॥ ८७ ॥

चिरदामरतादिरागुवाहि
मुहुगात्रर्पति पर्वतावतीर्णा ।
पतिमभ्यनुरापगा प्रवेगा--
लहरीहस्तगृहीतपृगपाश्रा ॥ ८८ ॥

सरतोमर्त्तीमभेदविद—
वनिता चित्तशिलानलोपजाता ।
स्फुरन्दशिशिरा इवोल्लिगल्यो
घनकूटानि तडिल्लता प्रसस्रु ॥ ८९ ॥

वनिताहृदये तमोमपीके
रजनीसखिकया मनोभवाग्ने ।
ज्वलितस्य घनेरिवाचिराशु--
च्छललीलास्यय समुद्बभृतु ॥ ९० ॥

विरमस्थुरकामिनीकचेत -
क्षयगृह्या वनकालनासतोया ।
हृदवुदमुच्यमानपाय
पृथुधारा परिकीलिता इवोर्व्याम् ॥ ९१ ॥

अचिरधुतिरक्तकर्पमर्दे-
रिव कालेन विभिद्य खाद्यमाने ।
हृच्चे व्यथया विवर्तमाने-
मुमुचे भूरिजल भृशाकुलाक्षे ॥ ९२ ॥

विरहज्वरदाहपूरसर्गा
पथिकश्वासपरंपरेव दृश्या।
गिरि शिरसुभरादि मेघरेखा
स्वयमासेदुषि घर्मकालमर्मणे ॥ ८० ॥

सरसारनयः ककुप्सु मेघा
मधुकर्पशुभनस्य घर्मतापम्।
घनघुघ्रमर्ममिरिपापवेनुं
पृथुदम्भा इव शिम्बवैरदला ॥ ८१ ॥

मपमोदितवारिवाहमुक्त—
शिरसम्पूस्य निरामयूपितस्य।
जगतः प्रविशायनमपूना
इव धुंमसमर्पिता मपेतु ॥ ८२ ॥

मरुस्तोप्यममरप्रकर्यांशुपाता
पृथुपाथ जलमेहतिः पृथिव्याम्।
क्षितिमापगतापरिपम—
स्फुरदुष्पुगमभिमानि सूरजातिः ॥ ८३ ॥

ककुभो मलिनांबरं दधानाः
स्तपात्राः कलुषं जलाशय च।
न पमामिनिरेगानो न वधु
स्थिमान मनमर्गुकाय घोषाः ॥ ८४ ॥

मपिर्हः पृथुमिपमालवीभिः
पयसा पोषकवारिनोपवीभिः।
मघवद्दिदर्शरिवातिमीम —
स्यनिगर्मीमिर्हिर्मिर्का प्रजाः ॥ ८५ ॥

मिचोम कपोलवसर्वं
घनगर्जन द्विर्ग गिरीस्य कर्म्य।

मनमाल्कन्देमोसमार्ग
नघकूर्गुलमानिर्थिमंडे।
गन्गिग्ममिन्द्रदुरान्गारा-
सगम स्यामन्गाप गलन्मा ॥ ९९ ॥

प्रति याद शिरदिन पुन्नाग
भूघन्गा ननरगुन ममतम।
निजगान शंगिकमर्गाय-
घर्मोस्न नर्गाजनागिमानम ॥ १०० ॥

मर्गतिन शानूनर्नान्गाड
मृनदूनगिनय मडलेषु।
अयधर्तिनमग्निकामनोत- -
प्रसरेऽनुमृतनम्बिनविषेफ ॥ १०१ ॥

जलद सगंधपमर्यांग
कणगंभिल्यथिरानलग्धोद ।
अभिशास उत कुधा कणन्दि-
न्मृगिनरगसचाग्निानकांत ॥ १०२ ॥

सारसमदिर्गाम्गण जितेगनो
ईर्षितानां परिमृत्तमृगयुगमम।
गिरमीन निधानुमुक्षाना
घनपाषाणसंदोपतिग्मुगेषु ॥ १०३ ॥

निकुरम्बगतिन्गामु दिक्षु वायु—
र्घनितामानमतीरम्यविरुद्धान।
अभिमानतृणांकुरानधाक्षी -
दधुनंधुक्षितमन्मथानलेन ॥ १०४ ॥

जनकाकरमूर्जितप्रसाद
रसितं समधिगम्य गुणमनर्घम् ।
अधिपदमिताम्बुदेहमूर्ति
मुखमुर्वीविराम विग्रहाह्वम् ॥ १३ ॥

उमाकरमिन सकलमाय
दनिजमगपगुर्वीविषम्यमा ।
अमितकिरणपूरितपुरम्बरा
यत्र तथापि न केतकी फलावि ॥ १४ ॥

विमलैरिव निष्कुमिरमर्वै—
रम्पासामार्णविरिंमदम्य ।
जनमुत्कवीपसकलगार्भि
प्रविनस्मार मयाम्बपङ्कमानाम् ॥ १५ ॥

अभिमानभुजस्य मलकै का—
मनिदृश न दधा मदनमुक का ।
वनितां मुमुचुर्वेदाम्य च का—
अपि मेवापमतां मपूरकेकाम् ॥ १६ ॥

मुखर्णापभिताः पयाकेल्ला
इव मुग्धा मनसीन महापिल्पा ।
विरकेश्नपैव नीतयागा—
स्तनुर्मेपाप घनापिता मनेतुः ॥ १७ ॥

अमरद्ममितिर्निभेन यस्या
स्फुरदुरुसानिलहेमदण्डेन ।
हिमितां सितहेम सर्वसिद्धा—
मम चिन्तेन घनावतम्यमूमिः ॥ १८ ॥

---

१ केय वार्ये मधुरेति पोस ।

देव ! प्रयोद्य पयेऽपि परोगताप—
कालेः प्रभावमहिमोदयचेतसस्ते।
अभ्यागताः सपदि चास्य चरस्य चर्न
कुर्वन्ति रत्ननिधयो निधिभागलक्ष्मीम् ॥ १११॥
चाल्ं दिग्विजयोद्यमस्य शरद् द्विधाग्निलक्ष्माभृता
चेतोजर्जरणप्रभावमहिते चक्रादिरत्नागमम् ।
तस्यैवं ध्रुवतः प्रमोदनिकरैर्भ्रोत्पन्नश्रीर्नृप—
श्चक्रे नकसदस्नवस्तुनिवहैस्तृष्णाकुटीपूरणम् ॥ ११२॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वजिनेश्वरचरिते
महाकाव्ये वज्रनाभचक्रवर्तिचक्रप्रादुर्भावो नाम
पञ्चमः सर्गः ।

षष्ठः सर्गः ।

विपिनमसितां प्रविधाय पूर्वां
    वकस्य वधी स वधी बलेन ।
क्रमेण दिक्चक्रमपाप जिष्णु—
    र्जगाम कामार्चितश्रीचकोरः ॥ १ ॥

अप्रतिभूपालसमूहभीति—
    स्फुरन्मनमौलरवस्य चकाम् ।
व्यधत्त पुंसां वराङ्गोकभर्तुः
    प्रस्थानशंसी पटहस्वनाः ॥ २ ॥

त्रिभेत्रपाश्वकुसुम्पसंकुलैः
    सर्गे स दिव्ये जिनशासनश्रियैः ।
सार्थमार्गेर्निचर्तं समभद्रीत्
    मगति मन्मा शिनवसुधेविभः ॥ ३ ॥

लावण्यपल्लवपुतो मुपदर्पेणोक—
    र्मागणपूर्वकलापामिव वारयोगा ।
मार्गेपर्यन्त वसुधेशमनामश्रीर्ति
    कार्तस्वरप्रपितरत्नाम्बुजान् वर्मणा ॥ ४ ॥

कर्मकोपरि दूरमुत्रिपोसौ
    एपमानेयुषि तम पार्थिवार्के ।
अभवत् सुमहोदया पुरस्ता—
    वसुपपोत्सवसमुत्सवनिकः ॥ ५ ॥

अनेकविम्बेनविवर्तेषिव—
    मार्गोपदेशमनिपद्मरत्नम् ।

---

१ नयाहितम् ।   नमका सर्पो नमर्त पुग ४ ।

प्रभाविनस्तस्य भयादिवाग्रे
चक्रं प्रभामालि चचाल भीमम् ॥ ६ ॥

चक्रप्रभावेन नृपस्य तेजो
निवेश्यमानं निखिलासु दिक्षु ।
उल्काच्छलेनाहितभूपतीना—
मुत्त्रासयामास विलोचनानि ॥ ७ ॥

छत्रच्छलेन शुचिशारदमभ्रमुच्चै—
रन्यप्रभामुपरि चक्रधरादसोढुम् ।
एकावरानुगमवधुतयेव भानु
छायासुधामधुरमावृतमभ्यरक्षत् ॥ ८ ॥

ऋजुवक्रतया पिशागकृष्णौ
प्रकृतिस्थूलकृतौ च दण्डखड्गौ ।
क्षितिपस्य निदेशकाम्ययेवा—
चलतामग्रपदे मिथोऽविरुद्धौ ॥ ९ ॥

तस्य पार्थिवपतेरभिपार्श्वं
चामरे प्रचलिते हिमशुभ्रे ।
कायकान्तिविमलामृतसिंधो—
र्वीचिविभ्रमरुच व्यदधाताम् ॥ १० ॥

निष्टप्तहाटकरुचि कटकावभासी
सोच्छ्रायमूर्तिरतिलङ्घितसर्वतेजा ।
रेजे स रत्नमुकुटेन यथा सुमेरु—
स्तारागणेन शिरसि प्रतियुंजितेन ॥ ११ ॥

सकलवसुधानाथे तस्मिन् जयाय दिशा तदा
चलति तदरिभ्रांतावासप्रधानकृतागस ।

---

१ शत्रुसमूहनिवासदानादपराधा ।

मिवामवेशस्य पुरस्थिता द्रुमा
प्रदर्श पापाय मनिनुपुरावशाव ।
अपांषभुग्ना सुमगाः पुरंजनाः
सखीजमुदामकरेणुवाहिताः ॥ २५ ॥

गम्भीरलोमिप्रतिमारवगाम्भवाचि—
स्त्री तु वर्तमीभि गभीरपि दुष्प्रवेशैः ।
कुम्भेन तस्युरितरे भरतुमफला
पाश्चात्यहस्तिकरसीकरसिक्तपुष्पा ॥ २६ ॥

कुसुमसुरभिर्गाधि तोयमन्नं
सफलभूतं सततं कुसुमितेभ्याः ।
अभिरचितमनुकमाद्यपञ्च—
न्नपि वनवर्त्मसु वणिजो विपुलम् ॥ २७ ॥

परिप्लुतरूपावलिस्फुरितहेमपर्याणकम्पानि—
प्रसरपिपमकाम्य ककुभोऽपि वभासिरे ।
सन्धारिव विगीयतस्तकवलितनवसमिवं
विभद्रपमितातबे कनकदर्पिभिधामिव ॥ २८ ॥[1]

आलीकविभ्रमदोत्थितधूलिताम्राः
सिंदूरपद्यतिभृतो भृशवातुरागाः ।
नागा नगाश्च गमनागमनप्रसृत्या
संघेन संयुयुधिरे पथि मालवीये ॥ २९ ॥

वनगजमदावेदाशीर्णकुभस्तकुर्वत
क्षितिपतिपताका चार्यतला रिपो दक्षिताङ्कुशाः ।
स्तवकमपके प्रस्पद्धारं मधारमनुरक्तम
पथि वरमुविश्रामस्य बोधमद्य प्रपयापते ॥ ३० ॥

1 आलिंब ।

मायूरपिच्छरचितोरुमहातपत्र-
च्छायावृतैरनुगमागधदत्तवर्णैः ।
अश्रोलकैः सुरभिचन्दनदिग्धगात्रा
केचित् सुखात्समदृशः प्रययुर्महीशाः ॥ ३१ ॥

वस्तुसारनिवहं प्रतिपाद्य
प्रीणितेन विजयातनयेन ।
तत्प्रयाणजनकृतस्नेह नस्त—
न्मण्डलाधिपतयः प्रविचेलुः ॥ ३२ ॥

पामरैः स्म ददृशे भयात्रुप
ग्रामवर्तिभिरुपेत्य चक्रभृत् ।
क्षेमदः सुरभिशालितण्डुल -
स्तोमहैयङ्गवीनमहाद्युपायनैः ॥ ३३ ॥-

केचिदेवमभवन्मुहुदो वा—
स्तातपे प्रजन वर्त्म दवीयः ।
दीर्घिकातटभुवः सहकारा
विश्रमाय पुरतोऽपि भवन्ति ॥ ३४ ॥

तीरे भूरिद्रुमवति वधूवन्धुभिर्भाजनाते
विश्रान्तानां क्षणमनुचराः पद्मिनीपत्रगूढम् ।
अंभः शुभ्रं सचिमवलयं पद्मजालं सनालं
ताम्यत्याशा पथि धनजनामाहरन् दीर्घिकाभ्यः ॥ ३५ ॥

वृहद्दारावा पृथुलधवलाङ्गा वलयभृ—
च्छिपाणा सिन्दूरच्छविरुचिरचूडा दृढवलाः ।
वगाहालक्ष्याराः यवसभरसूढाः क्षितिपते
न रुद्धा हो धत्यावरत्यपि तत्क्षणे सेनार्णवे ॥ ३६ ॥ (१)

(मेति मयानि वचभरमभाय ।)
पुरुतान् भम्पामी पद्मुमदमेनापुममपा—
बर्लंकमार्गेहा रत्नशिखि र्द्वी विभपिना ।
स्फुरन्य स्वर्णाणालमपननमूर्धसु मञ्ला
त्रिमेखाम्बरयेमी स्फुरमजनयु मितिभूनाः ॥ ३७ ॥

यमी न पर्य बहुभि भयाप्य
रत्नमणापूजतर्भंगकारी ।
ईमावर्टामिरस्समृगपपाला
तर्हीव मा स्वागतमभ्यपत ॥ ३८ ॥

मेपोष्ठमषिठविपरीकरजात्मन—
विजवर्णपिजरितमर्पपिपेव विभ्रम् ।
मभ्यागते त्रिनिपमम्बुरपाय वायुः
शिवोः स्फुरचमिमयुक्तरिहिर्मोपि ॥ ३९ ॥

मोतुमत्कमवमुम्भवसमु—
त्तोकर्षमपचसभ्य जनम् ।
चक्रिणम बलमपुरत्र यथी
निजमायुमचतो वरीतरम् ॥ ४० ॥

स्फुरमसिसिमामना तुरमिवलरौर्मटप—
च्युतमसचमामित मरति यासि नचाक्तरे ।
त्रिपापपम्यु भमाविव सिपीय मार्गापता
विद्यमपुरिकेभचा सुरमिर्मोकिताहता जनम् ॥ ४१ ॥

पावरिपमिनपेनपुषि—
स्वर्गमेव मधुराः फलवर्गाः ।
चक्रवर्तिवरनाय विमेने
तमनीमिमितपुमवर्षैः ॥ ४२ ॥

१ कोषपाचिर्व प्रतीयते. यमीम् ।

क्षितिपतिमवलोक्यैवागत दिग्जयाय
स्वयमधिकमयोक्ता वर्त्मगुक्ता च रक्ता ।
स्फुटमित इत एहीत्यावदंती शकुत—
ध्वनिभिरिव पुरस्तात् गच्छ गच्छेत्यगच्छत् ॥ ४३ ॥

आसीदत्नकलजनोत्सवेन गच्छन्
भूनाथरनुनदि रम्यवर्त्मनैवम् ।
उद्योगस्थगितमना स चक्रवर्ती
शीतोदानिकटमगादगाधशौर्य ॥ ४४ ॥

तस्मिंल्लघुस्थपतिनिर्मितमभ्रमंशुभ्र—
प्रासादमालि नगर नरलोकपाले ।
गच्छद्भिरेव कृतविस्मयमालुलोके
साद्दालशालमणिगोपुरमुत्पताकम् ॥ ४५ ॥

विभज्य सेनापतिपारिपार्श्विका
परिभ्रमंतो भूतवंशयष्ट्य ।
परीत्य चक्रेश्वरवासमंदिरं
निवासयामासुरिलातलेश्वरान ॥ ४६ ॥

अग्रप्रधावितकशाकरसोविदल्लै—
रुत्सारितेषु नृषु शिल्पिविशेषभाज ।
विद्युल्लता इव घनादवतीर्य यानाद्
देव्यो यथास्वमविशन्नृपमदिराणि ॥ ४७ ॥

कश्चित्तुरंगमनताः स्वयमप्रभूत्वा—
दभ्यर्थितस्तु दयितैरवरोप्यमाणा ।
भीत्येव चारुकुचपीडितवक्षसस्तत्—
कंठेषु गाढविधिनाद्दुलता ववंधु ॥ ४८ ॥

१ सहिता ।

मणिमयतटभित्तौ तीव्रवेगाभिघातात्
ध्वनति बधिरताशं निम्नगायास्तरंगे ।
विवृतगलबृहत्कं बृंहित श्यामशैला
प्रतिरवमिव चक्रुश्चक्रिसेनागजेंद्रा ॥ ५५ ॥

आसन्नमस्तमयमात्मन एव दृष्ट्वा
वक्षस्थलादिव भयस्फुटिताद् गलद्भि ।
रक्तैर्विलिप्त इव पाटलितो बभूव
वृद्धो रवि. करधृतद्रुमदीर्घशाखः ॥ ५६ ॥

जनपतिरथचक्रनेमिवाजि—
व्रजखुरघातसमुत्थितै प्रलेपम् ।
ध्रुवमवहदरज्यत प्रतीची
यदविरलैरपराद्रिधातुचूर्णै ॥ ५७ ॥

गिरिपृथुलकुचोपगूढभास्वद्—
विटवपुरुद्धविलासिनीव सन्ध्या ।
कवलितपृथुवारुणीप्रभावा—
दिव परिपाटलदर्शना बभूव ॥ ५८ ॥

कृतसमयमसग प्रेयसीखर्वसोढु
तदनुगहृदयत्वादक्षमाश्चक्रवाका ।
विविशुरिव विषादादुज्ज्वलत कृशानु
प्रसृतकपिलसन्ध्यारागसपर्कपिंगा ॥ ५९ ॥

आरब्धहंसमधुरध्वनिजाप्यमन्त्र—
स्तत्कालकुड्मलितपाटलपद्मपाणि ।
अंस शुचिर्विपलतारचितोपवीतः
सन्ध्यामिव स्वयमवदत पद्मखंड ॥ ६० ॥

---

१ भयम ।

उपर्युपरि वारिदैरपरपक्ष भानुमन्—
सोमगल्पकैरुपरिरक्तकोटिदीपोद्रतैः ।
त्रिभुवनजनविभुमि सपदि पुष्पमालैरिव
समाप्यत विपरसमाकुलमुदीर्णनारायणैः ॥ ११ ॥

अभुवनमनणप्रभामधीनां
परमशिवमनु धर्मा नरैव खेदात् ।
नविमरि पनमाकिमि मकति
जननपगार्दिनुमागतेव संख्या ॥ १२ ॥

आपामाबहलनीपकमा प्रयांतो
क्रीडाय स्फुटवितता शुभ्र विभाकुः ।
कालिन्दीमिव गगनाङ्गना पार्वती—
गुम्फुणपावमकमलां मशावमहा ॥ १३ ॥

कमममकमियां मुंडपवाय मायमुपस्थिता—
स्मपविज्ञमवीरपक्षा हता पुष्पाप भिवाभिना ।
उपपिवरिपमुख्यगुणपत्नमापगुणमावधा
कतिपयगर्भवीकिमसिन्म कोमलपत्तती ॥ १४ ॥

जनेकर्णपिप्रमर्थ दिनात्यये
त्रिविधगेहेषु निशाम्य निशानम् ।
ननाम सप्रात महसा कर्तांजलि—
स्म पुष्पवेलोपितुर्व नरेश्वरैः ॥ १५ ॥

आदयत गगने तमांसि विभाविनी
शिशिरभिवनधिविभ्रमाणि तमूलम् ।
नकिवकपमुष्मनेमकपोलक—
स्फुटमयवहकम्पविप्रसरक्रमम् ॥ १६ ॥

१ तत–विवाय २ तर्थ मेमीतिर्थ तै प्रमवगुपवमसम् । ३ पुष्पवेलापितुर्व
।

१

अभिमतकृतसंविदं प्रदेशं
वहलतमोपिहितेऽपि राजमार्गे ।
मनसिजसचिवोपदेशदृष्टया
स्वयमासनैरभिसारिका प्रजग्मु. ॥ ६७ ॥

कृतरुचिकुलटालीप्सया नीलवासा ,
निभृतपदमटन्नंधकारेऽपि जज्ञे ।
निशि विटनिवहो मल्लिकामालभारी
भ्रमरपटलनिर्ध्वानकोलाहलेन ॥ ६८ ॥

विकचकुसुमदामोद्दामगंधानुबंधि—
भ्रमरकुटिलमालाकेलिवाऽशेषराज्ञाम् ।
त्वरितमपसृतस्य स्फारदीपांकुरेभ्य—
स्तमस इव विभीत्या वर्त्मरेखा विरेजे ॥ ६९ ॥

शिलीमुखाना चलतामितस्तत
सुगंधिमाल्यग्रथितासु वीथिषु ।
निशि सरस्येव निशम्य हुंकृतिं
मुहुर्मुमूर्छुर्दयितावियोगिन ॥ ७० ॥

आँक्राते सति तमसा नभस्यपारे
वभ्राजे मणिरुचिमंडलेन रात्रौ ।
आलीढोदरमथ चक्रिवेश्म यद्वत्
कालोदस्तुरगवधूमुखानलाद्भिं ॥ ७१ ॥

---

१ वहलतमोपिहिते अत्यधकारेणाच्छादिते । २ मनसिज कामदेव । ३ भ्रमराणां द्विरेफानां पटल समुदाय तस्य निर्ध्वान निस्वन तदेव कोलाहल कलकलस्तेन । ४ दामा स्रक् । ५ शिलीमुखानां भ्रमराणाम् । ६ दयिता-वियोगिन - विरहिण । ७ आक्रांते व्याप्ते । ८ आलीढ व्याप्त उदरं मध्य यस्य तत् । ९ वडवानल प्रवृद्ध इत्यर्थ ।

विमुख इति विवेकी नैति दुर्वारदर्पा—
न्मद इति भरताधीनुद्गतमति नित्यम्।
कमसमुचितवाग्व्यसनमोहपाका
न कथय कुचयोस्ते किं न ते नीति मार्गः ॥ ७२ ॥

पीडामदं मधुरमन्त्रविविक्तरोग—
मायसंपुरमर्थपि पतिमात्मरोगम्।
न चैव वाञ्छसि मुखाभिमतस्तु नाम
विलापयुष्मति गुणस्य तथापरोऽपि ॥ ७३ ॥

निर्मलमनपसर्गमर्मयो
वृद्धवचनविमतुम्बनिभासम्।
कीर्तमाक्षिपसि पञ्चुन्पमं
किं न ते तरसि तादृशरागं ॥ ७४ ॥

स्थामायमभिमस्थितौ शुचिरहेतुसन्दानितौ
मम स्मरमणयनूमसमधुर पत्नामतश्च।
निष्पुरगनिमिमाहे मगनि नायका किं यथा
पोतेन पञ्चभिसर्गे सुरगि केशापे त्वया ॥ ७५ ॥

निर्मिमि तदपि तस्मिन्वजनम्नासमर्ग्य
त्वयसि तव सिवपेस्त्वया कामसिद्धिः।
न हि तव मृणाले नैषगर्भस्थितः स—
न्नपि भवति विनिर्गं त्वत्सुखस्पामतानाम् ॥ ७६ ॥

शुचितमपि तव चित्तं वचनात्मम मदपुम
स्तनमिव सुमणे शुचिना दुष्पमदपमर्दोचितम्।

---

१ दुमरदर्पतः दुर्वारं निरन्तिमपार्श्वं गर्वं चोलं गच्छति। समतीव महत् रात्र्युवाचा मम तम्।

यदुद्वहसि वक्षसा रुचिरहारमच्छस्फुरन्-
मयूखमुखचुंबिताधरमसौ कातरवर्धिनी ॥ ७७ ॥

इति सखि कथयेव तमोमुंचा
युवतिरात्मवती दयितागमे ।
अकृत बुद्धिमधिज्यशरासने
निशि समीपगते कुसुमायुधे ॥ ७८ ॥

शयिता सखीरपि विसृज्य वधू-
रतिकौतुकेन शयनेऽधिनिशम् ।
दयितस्य च द्रुतमनागमना-
दमिमीलदङ्गकुपितेव दृशौ ॥ ७९ ॥

तीव्राभिपगमनिपात्य रतस्य काल
बाला प्रियस्य निशि काचिदुपस्थितस्य ।
क्रोधोदयादनुनयादवधीरयंती
पादप्रहारमकृतोरसि याचकातम् ॥ ८० ॥

आगता प्रतिनिवृत्य वेश्मनो
वल्लभस्य निशि साभ्यसूयया ।
कातयेति नवभोगलांछना
सफलीवचनमभ्यदीयत ॥ ८१ ॥

संख्य दूति यदावयोरविविधत्तनापि मत्प्रेयसी
तत्सज्य प्रतिपन्नमन्य यदय मद्देहदेश्यं व्यधात् ।
प्रस्वेदार्द्रमुख नखक्षतकुच निर्दिष्टदतच्छदं
तांबूलांकविलोचन तव रतिव्यत्यस्तवस्त्र वपु ॥ ८२ ॥

---

१ अच्छ निर्मलमत एव स्फुरंत दंदीप्यमाना ये मयूखा किरणानि तान्येव मुखानि तैश्चुंबितमधरं दलच्छदं येन तम् । २ तमोमुचा चंद्रेण । ३ अधिज्यमारोपित शरासन धनुर्यस्य तस्मिन् । ४ अतिचापल्येन । ५ नव च तत् भोग तस्य लांछन चिन्ह यस्या सा ।

मननमसि निपास गमिपामे गर्मा मां
  पुमक्तिपर्णबिहे पुंष्पमाना मिषेम ।
उपमनरगिमानं शीपमुदीरपनं
  परिक्रममुरितप्योरूसर्मार्पाभमूर ॥ ८३ ॥

पनितामपर्मांपिर्गडबासा
  गिशिरेम प्रपिता मिपेव शीमार ।
गृणु मां गृणु मामिति प्रर्बां
  प्रपमरूप परिरमाज स्मर्माराम् ॥ ८४ ॥

पाज्ञवन् अपनमइस दर्शा
  बाहुभा ममपा निवम्पमा ।
संभ्रमर[बमरगपनुजव –
  श स्पका मुबतिर्गीत्पनापरे ॥ ८५ ॥

मनुमपरमिवम्पम इनाग—
  स्पुचितमिवाबपर्मा जगाम लज्जाम् ।
अनुमितामिमानवंपमगा
  रिव पुरमदितापिर्मामूप मीधी ॥ ८६ ॥

पर्मा वियागमसदबिव गमिर्मिपु-
  र्मुग्मं मुहनमरर्शामिबिलमहाभम् ।
नम्पा प्रमाहनमिर्विपकमुखहत्ता—
  मन्धेव काम इव मापन्माभ्यरोहन् ॥ ८७ ॥

हिमांशुरुचन्र बचकवार्म
  केपोरगास्वादिपपत्नदीप्ति ।
मुखो मृता वं स्मपमग्विराप
  प्रमामिषोद्दीपितुमुत्पिनस्य ॥ ८८ ॥

---

१ अत्तमूक्षा । २ ममपानि । ३ वैमानमिव लिकठतम पोहिहिव
माहित्मेहि वपमिताणि ।

पिशंगमंगं शुशुभे हिमांशो—
बिंबं गिरेः शृंगविलग्नि गर्भं ।
तत्कालसाम्राज्यकृते स्मरस्य
प्राप्तोदयस्येव सुवर्णपीठम् ॥ ८९ ॥

मदावदातस्तचकोरनेत्रा-
मुद्रासयन् ध्वातविभाग्विधान् ।
निशामिवालिंगितुमनुरागी
प्रसारयामास करान्मृगांकः ॥ ९० ॥

मुदं मृदिम्ना जनयन्जनानां
करैश्चिरं मण्डलमारूढः ।
राजा मघोनोऽपि विलंघ्य काष्ठा-
मध्यास्त सोऽगोत्र्यमहिनीयम् ॥ ९१ ॥

दृढतिमिरसमग्रव्योमगर्भावकीर्णा
विगलितघिकामिन्दोरस्मय कृतशुभ्रा ।
सरसि रसवियोगात्पंकमात्रावशेषे
विततमृदुमृणालीविभ्रमं विभ्रते स्म ॥ ९२ ॥

आपीप्यदमृतद्युतिनिदलितानना सुच्छम—
चरणरायनां शनैः कुमुदिनीं विमनाः पर ।
करग्रहसमर्पित नवसुधारस सुन्दरी—
र्युवापि मधु मानसो न्विरहसनलाश्रय ॥ ९३ ॥

अभिनवरुचिमात्मनि प्रसन्नां
स्वरकृतमिन्ददिशः स्वयं धयन्त्या ।
वरत्रैयक द्योत्पलीविशुद्धे—
हिमरुचिरंकमृगावभावदन्न ॥ ९४ ॥

---

१ मृगः अंके क्रोडे यस्यासौ इतुरियं । २ रसवियोगात् जलराहित्यात् ।
३ श्रेष्ठमधुसेविन्यः ।

शुभ्राण्यपावृतिहसगगनांशो—
ज्योतिर्विमानैरुदगद्भिरेनम् ।
अमरूपा सामपिरासमूमि—
र्गाम निर्मुक्त इवेन्दुरूर्मम ॥ ५ ॥

यानाम्ब शानिनमगा हरिन्नोम्मूर्मे
मन्यागमे नति मुखेप नृमुखर्नानाम् ।
दाणभिवर मभिन्नालिमाहृमन्या
नोऽद्भम मभरि नीलरूपा प्रनन्ध ॥ ६ ॥

हिमपुनधाममना मयूम्वाः
कामाहर्म हंसगर्भरमाना ।
मर्भाटमायेप मर्म मिगन्
एमामनिमगनमवमगु ॥ ७ ॥

राजामि मद्र निमाभिम ग्यर्तिपाणा—
मम्मी कुम ग्पृगनि निभिवमेग पर्मा ।
रम्यानमाप विनिर्मा पुरमाननाका
कारुम्बरमुरुभिमानमणमयाभि ॥ ८ ॥

ज्योतिर्भोमाधिममम प्रमायो
न हि व्यमिम्पन वनप्रमिम्या ।
राजममायो मधु मायगान
नर्मेभिया यन्ममना परेषाम् ॥ ९ ॥

विभूनवन्नमुद्रा नीमर्मारैर्मोपानि—
ननमानसर्गनिर्मिमनन्ती विरेका ।
तिमिरपिनतिर्मपरिवृता रक्षिमला
सरिति सुमूतनारि व्योमतः पानिमेव ॥ १० ॥

१ व्यभिर्गत पिवेर्न मनु । २ राजसरी । ३ मीरनमनशि ।

सौधावली दूरपथप्रयाणा—
दिव श्रमार्ता निशि चंद्रपादाः ।
समूय मंदागतमारुतायां
विशश्रमुः स्पृष्टवधूनितंबाः ॥ १०१ ॥

सरस्तरंगामलतल्परूढा—
श्चंद्रातपे चुंबति पंकजिन्यः ।
आनंदयोगादिव सानुरागा—
न्यमीलयन्नंबुजलोचनानि ॥ १०२ ॥

शुचिस्मितैर्वामविलोचनानां
प्रहासगोष्ठ्याश्रमिनंदमानः ।
बभूव रागादिव पीवरात्मा
मृगांकरश्मिप्रसरो निवेशे ॥ १०३ ॥

लीलाविलोलनयनोत्पलभृंति सौध—
शृंगे शशांकरुचिमंति मदोपकृति ।
कामातुरा युवतयः स्वधयन्मधूनि
तासां मुखानि समखानि पुनर्युवानः ॥ १०४ ॥

अवेक्ष्य मूर्तिं मधुनि स्वकामिति
व्यतर्कयत्कांचन कर्कशस्तनी ।
अहं निपीतास्मि किमंग हालया
मयैव रागात्प्रतिपासितव्यया ॥ १०५ ॥

अतिपानविधेरगृध्नुमेका—
प्रियमुद्दामसुगंधिकापि शेये ।
अधरप्रतिबिंबदर्शनेन
स्पृहयालुं विदधे पुनर्विदग्धा ॥ १०६ ॥

---

१ प्रासादपङ्क्तयः । २ अपिबन् । ३ सुरया ।

हरिणदृशां मुखैः सह निशोदितशीतरुचिर—
कमलमसुर्णामपममीमिरमा ।
पवनं मणिमयमाननस्वमरियमूतपारि
मितमधुमनमस्यगमुद्रविमतिर्विपणता ॥ १०७ ॥

मुखं वपुषतमकगहप—
हरीतहामामपशक्तिभूता ।
निमोहनं दैवपुत्रो व्यपगत —
स्वरस्वती गीतमपीश्रुति पता ॥ १०८ ॥

दहतरपरिरंभमपकणेन पूर्ना
कुचमरमुद्रहतामिव मनमाः ।
अपरमधु मतपुषो वितेनु—
रमुतमपरमनुमम्बोदहेतुम् ॥ १०९ ॥

वपूषपम्ममुमपनि समिपः
सठे मुदा मरनरमक्रियागुणा ।
अपोजवनिपुणमसृम्मकर्मभा
समुद्रमद्गरम्नामपोजनः ॥ ११० ॥

नविद्विमन्नामदया प्रणमाः
मसीवतोभैः पुरुपावितेपु ।
वचांसि वनमरकुवकुभमुखि—
र्मृदैरिव प्रेमभैः प्रियाणाम् ॥ १११ ॥

पतितक्रियापामसिवमपूप—
स्तीपुंनकीनाकपर्वकराभ्याः ।
जन्मक्रियतैव समं वधूरी—
रकासरिकारितमि चकचार्कः ॥ ११२ ॥

जलमथ शिरसि स्थिता सुमांको
मनमकरो हलरुम्नाकुंभतुम्न ।

रतिरसभरभिन्नमानवाना—
मुपरि सुधामिव चद्रिका मुमोच ॥ ११३ ॥

दीर्घप्रसारितकरेण गुहागृहेषु
संक्रीडनार्थमिव चंद्रमसा विकृष्टा ।
जारेण रात्रिरपराद्रिमियाय गुप्तं
सुप्ते जने द्युग्रहे पश्चिमदेशभक्त्या ॥ ११४ ॥

उन्मुच्य सन्मार्गमुदग्रमुच्चै-
र्राजानमाराधितवारुणीकम् ।
अत्यक्तवर्त्मा श्रवणानुवर्ती
नक्षत्रलोकस्तमनु प्रतस्थे ॥ ११५ ॥

सदृशं हि भृशोल्लसन्मनोभू—
रभिगच्छन्नपरा तुषारधामा
वहते स सुधागृहाग्रसुप्त--
प्रमदाना जघनानि यत्करोघै ॥ ११६ ॥

गाढरत्तियत्नतया सुरतिक्रमेण कृतिभिर्वनिता ।
परिरभ्य दष्टमधुरोष्ठमणीर्निभृत निशा परिणतौ सुषुपे ॥११७॥

गृहेषु राज्ञामवरक्षणार्थं
निद्रानुरोधेऽपि चिराभियोगात् ।
पुरस्सरैकध्वनिजस्वराणा
समुद्बभुर्युगपत्प्रघोषा ॥ ११८ ॥

आघ्रातवातमदसौरभलोभसंगि—
भृंगस्वनैरिव सुखप्रतिबोधभाज ।

---

१ चद्र, नृप च । २ वारुणी सुरा, उत्तरदिक् च । ३ न त्यक्तो मार्गो यस्य, तद्मार्गानुयायीत्यर्थ । पक्षे—न त्यक्तो मार्गो येन स्वमार्गानुयायीत्यर्थ । ४ पक्षे—क्षत्रियसमूहेनेति श्लेष । ५ निरंतरप्रवाहितस्येत्यर्थ ।

आसारनपामरकस्युतमकरमपरागद्राः
  दाम्यां विमुच्य दामकैरामम्पनीन्द्राः ॥ ११ ॥

शिथिलय कमकटि कंकरेखात्
  मुञ्चवलयं मलिने ! मम च वस्त्रे ।
परियत्तिमगमस्मिता पदेताः
  धकरर्थैः भवमी गुर्वति रम्याः ॥ १२ ॥

संभूय संभृतमयाः प्रवर्तति नाम—
  भूताः समीदरलमसतादं मजामि ।
तस्मैपि पन्मयि ममाश्रितमृत्येमुपे
  भूका मसादरिथिरप विमापिनीव ॥ १२१ ॥

निभमात् मिपमवनगमेऽपि येनः
  सर्वस्व म्मपि रमतो मपाम्पवापि ।
आर्थिये मम पुनरम्पतो मितीम
  नरस्मेरकागुरुमिवनम्भुपहि मा वा ॥ १२२ ॥

वैनोत्तृमिर्विपुरुपिमलद्रागाम्भाममशा
  मा ऽन्नो यागामिपतमहिम । न प्मीर्दा तनोमि ।
आगिम कीदृग्कुवालमवना वचपदम्पेत ममा
  म्यातम्पमपा विरचयति मे पुम्पदार्पं मयोपम् ॥ १२३ ॥

इति विरचुवराजमस्य येन—
  मरपाम्मीमिकर नियोगमारे ।
उपमनकनि गणिपथिमति
  ममयगुर्कयमनमो बभूव ॥ १२४ ॥
आविणमोहरमर्मकविमेपु कर्मिः
  कानाकुञ्चैम्पनवकालातयेन पना ।

---

१ वस्त्रे ।

मास्थ प्रपद्य कमलेषु निशावशाये
तत्रोन्मुखी पुनरभूत्रवकुडमलश्री ॥ १२५ ॥

किंचिन्निमीलदसितोत्पलनेत्रकोटि—
निर्यत्तुषारकणिकासु कुमुद्वतीषु ।
काते विधौ विधिवशाऽस्तमुपयाते
शोकप्रलाप इव भृंगरवो बभूव ॥ १२६ ॥

हिमरुचिसमये प्रसंगदेर्घ्या—
दुपरि विहागिणि दूरत प्रयाते ।
मकुलितकुमुदेक्षणा कुमुद्व –
त्यधिवसति स्म सरस्तरंगशय्याम् ॥ १२७ ॥

प्रियविरहमहेलाशोकनिश्वासदाव—
प्रसरभरितमुज्झन्व्योम चन्द्रस्तपस्वी ।
तरुणहरिणवाही दाहभीतेरधाव
त्वरितमिव समीपं पश्चिमस्यार्णवस्य ॥ १२८ ॥

आलिंग्य वल्लभतनू रविचक्रमधि—
निद्रायिता विकचवारिजगन्धवधा ।
वक्षेषु वृद्धिमदधुर्जघनच्युतेषु
प्राभातिके मरुति वाति विलासवत्य ॥ १२९ ॥

समवसत परस्परेण दूर—
प्रसृततया निशि लब्धभोगपीडा ।
वरयुवतिकुचा विभातकाले
समदमुखोन्नतयश्च चक्रवाका ॥ १३० ॥

रात्रौ शीतमयूखशेषभुजगाढाग्निविषोद्गारिणो
भीतेवार्कवियोगिनी कमलिनी निद्राछलान्मूर्छिता ।

१ रात्र्यवसाने । २ प्रस्फुटितकमलसुरभिवाहिनि ।

तस्मिन् कंचरकाननमपि मते तोपात्प्रफुल्लमुर्व-
  त्तरतगावासनममातमस्ता सम्पीन संचीतनम् ॥ १११ ॥

श्रीचन्द्रकी विधि सरोरुहगेहगर्भा-
  दोषाकरेण कुमुदाकरवेश्म नीता ।
मासातिमधस्य पुनरापमनाद्रियेव
  प्रत्याविवेश पुनरम्बुरुहे प्रभाते ॥ ११२ ॥

मजुर्विपिमविक्रमाविमस्ते
  चकित इव कपोतो विषादम् ।
मधसरमवनीश्वर मतीचम्
  गिरिशिखरांतरिता कपोपुरास्ते ॥ ११३ ॥

मृगयुगुणमिश्रितोपहारमपि
  निर्मलमविसलविकासमिव मजगणाम् ।
वामोरुपनकुचमारचमत्कार्य
  स्पृशन्ती विधि नृपचंद्र मा पिपीडा ॥ ११४ ॥

त्रिभुवनमिभिमुख्यं मौलमम सखीनां
  स्वगन्धवासिताम्बं पंडराख्यं मतीकै ।
भवनतपद्मामाप्ती मन्मथा देव ! देवी
  दरहसितममाङ्ग[1] पश्य पक्वरम्या ॥ ११५ ॥

मन्विन्दु मिश्रमियमं तमाऽपहार
  पे पापनिम्नरूसाम्नुमागरीता ।
मस्पप्राभिमिविरहा त्वया त पने
  दर्शना नृप कुलपद्मदीपाः ॥ ११६ ॥

अलिसमीरिपतिभिः प्रतिबाहितां
  नवमरन्मविकासामिपं तव ।

---

१ मिदर्श प्रति । २ दिरम्म् ।

अभिनिवेष्टुमिवागणतोरण—
स्थितवती कमला प्रतिवीक्षते ॥ १३७ ॥

तेजस्विन स्वप्नदशाभृतस्ते
ये प्रत्यया दृष्टिपथप्रयाता ।
भयादिव भ्रातिमथो यथोक्ता
कुर्वतु ते सर्वजनीनसिद्धिम् ॥ १३८ ॥

प्रस्वेदायुल्चान् मुखादपनुदन्नामीलयन् लोचने
सोल्लासामलकावलीं विलुठयन् भजन् नितवस्थलम् ।
नारीणासुरतावसानसमये कामीव कुर्वन्प्रियं
प्रीत्यै देव[1] तवानिके प्रसरति प्राभातिको मारुत ॥१३९॥

तनुजिनपतिपादद्वद्वता ज्ञारविद
विकसदनवसाने मानसे तत्र भूय ।
सरलसरसचेता श्वेतलक्ष्मीविलासे
त्वमवनिपतिहसो हसलीला भजेथा ॥ १४० ॥

इत्याविष्कृतपंचमध्वनिवच श्रोत्रामृत श्रीपति
पीत्वेव प्रतिपन्नबोधविभवो मदागत वंदिनाम् ।
उत्तस्थौ शयनाद्विकीर्णकुसुमभ्रातालिकातारवं
चक्री विक्रमसोदर स्वरचिहाद्धीत्येव फूत्कारिण ॥१४१॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वजिनेश्वरचरिते
महाकाव्ये वज्रनाभचक्रवर्तिप्रबोधो नाम

षष्ठ सर्ग ।

---

१ प्रात ।

सप्तमः सर्गः ।

तमोमहिम्नमाहन्य वमिहारं दिशामिव ।
तस्याग्रगमिव्रकारार्कः प्रसरन्तोऽहितच्छविः ॥ ८ ॥

मानुमत्करसंभारामुरिपनापासता श्रिय ।
प्रर्मगः समसावास मेखरित मितिनम् ॥ ९ ॥

अशोकपतरक्तप्रभविना इव कानने ।
वनीवनमसृतेषु प्रगुणमिव मतिमाः ॥ १० ॥

उज्ज्ञायमाना मानत्वा स्वाकर्म नदीतटे ।
तक्षमागिन्स्पर्शलीलामुन्सुपमत्किपामिव ॥ ११ ॥

शिशिरपीडितवशेषु कर्णोपा पत्पता सुमाम् ।
कुंभोत्तमितानितृपरागमसरत्रमम् ॥ १२ ॥

प्रवालपारशाखप्रवेश्यपरोक्षु पार्थिनाम् ।
पुनरुपनिर्मुक्तरत्कपारोपमानराः ॥ १३ ॥

गावार्मिपनमप्रस्य वरुर्मीण्य मतप्रराम् ।
स्तनेषु गर्भं नत्वीत्येवोत्कुच का कतरिपतिम् ॥ १४ ॥

कपोलतालासापनावातुर्नविसर्वस्ततस्कराः ।
पाषाणपृथिव्योऽभ्यास्त प्रलम्ब रवेरसमपाः ॥ १५ ॥ कुलकम्।

भास्वतोऽस्यपीठस्थी पृथ्वी रत्नमोपदी ।
पाम्पासमपूर्णानामुर्वैर्मुसु भूभृताम् ॥ १६ ॥

तेजसामुत्कमोत्थेन स्पर्धा रविमकिषी ।
आपातो दिनमिन्सासा पवमीहारिणाक्षमी ॥ १७ ॥

स पूर्व वनस्पता लोक नव किकिनुनात् न वन्मे कि भरतस्यपि।

चचाल चक्रिणश्चम्वा चकितास्य चमूद्विपाम् ।
शिबिरान्निर्गमे तस्या कायेभ्यो निर्ययाविव ॥ १८ ॥

तेजोभिर्ववृधे तस्य सर्वदिक्षु प्रतिक्षणम् ।
आलिंगनादिवारिस्त्रीनिश्वासप्रसरोष्मणाम् ॥ १९ ॥

अदृश्यो चलसंपाताज्जयमाशमनो भिया ।
पुष्करेष्वेवाभवत्तस्य नून सेनापरिच्छद ॥ २० ॥

सेनयाऽनूनया तस्य निसृष्टोद्धतभंगया ।
सीतोदयेव सीतोदा प्रत्यासाद्यनुरक्तया ॥ २१ ॥

तीरद्रुमावलीछद्मात् श्यामवारिस्तरंगिणी ।
उत्तरयेव तमायातमद्राक्षीत्प्रसवेक्षणा ॥ २२ ॥

तत्सैन्यतूर्यसंघातघातोत्थतुमुलध्वनिम् ।
नादेयग्राहनिर्घोष स्वपोपमपुपत्पुन ॥ २३ ॥

जलेभपुष्करोद्गीर्णगच्छत्तुच्छच्छटाजले ।
नद्योवोत्तभितास्तस्य ध्वजाम्बनिधिहृष्टया ॥ २४ ॥

कूलवृक्षे निवस्तव्य तत्र तत्र मनोहरे ।
तस्येत्यसूचयत सिंधुर्भंगभ्रूक्षेपणाङ्कुचम् ॥ २५ ॥

तीरपर्यंतमकीर्णपद्मरागमरीचिभि ।
पुरस्कृतानुरागेव निम्नगा तस्य निर्बभौ ॥ २६ ॥

फेनलैराननव्योम्नि भंगरुत्प्लुत्य पातिभि ।
मुखरैरन्वगात्तस्य हयसेना महानदी ॥ २७ ॥

तादृश्यगाधता तस्या महत्येव यदीच्छया ।
छिस्तावा यदि निभक्ता वज्रनाभदयोष्यसौ ॥ २८ ॥

तत्पद्मनीपलाशानामवकाश किमुच्यते ।
तद्घटे चक्रवर्तिस्त्रीस्तना यद्येमुरुद्घटा ॥ २९ ॥

---

१ उपशांता ।

का तदास्थानपथानां गुणैमत्ता पदूमिरे ।
एकैकेन सरुचाकिपामिपारमुखाभिया ॥ १० ॥

वैसाखे समामास्य स सेनां मावकापिप ।
एकाग्रारेण लीलायामुपतस्थौ रथास्थितः ॥ ११ ॥

समारूढमिमसंततसमार्माकरपदोसरे ।
जिनदेवमसिप्यांशो भक्त्या समासितुमुख ॥ १२ ॥

नमस्ते नाथ सर्वेश सर्वोत्तमगुणात्मने ।
सर्वदोषविनिर्मुक्त सर्वज्ञत्वसमूर्तये ॥ १३ ॥

प्रकृतिस्थ नमस्तुभ्यं प्रकृतिप्रत्यपात्मने ।
महत्सुपरमोदीर्णपरमार्थस्वमूर्तये ॥ १४ ॥

पप्मागमाममातुल स स्तुत्वं पार्थिवेश्वरः ।
रथेनाधिरुपत्थितमुपरिवकाम विक्रमी ॥ १५ ॥

धंतानोवरिचोदामपुंमीलीगाध्मपीतया ।
अमाक्रियत् पुरस्तस्य प्रसूनैरभवत्क्षया ॥ १६ ॥

मुक्तमालेमिर वन्य स्पदने मवदयथा ।
हिमांशुम कुवीरस्थाः सोत्कीया हंसपोषिता ॥ १७ ॥

जकपुष्करसंगर्भं स विराज्य रथोत्सवे ।
कर्णितार्थंठपवनैः सत्तां व्यधत स्मेव्यानमम् ॥ १८ ॥

तपस्याप्यपयाति नरित्प्रार्थमस्ति प्रभुः ।
मनोवेगप्रतिष्ठंद्वसदात्म्यनाकाक ॥ १९ ॥

तदन्या एतमूलस्याः समुत्पातिवपुरर्मिभिः ।
भयेन जिघ्नवै तस्मै करार्पणमिवाप्यये ॥ २० ॥

प्रतिबिंबयता मिताद्रुर्मिमिभिषु सर्वतः ।
नमाश्रुत इवाभाव्यप्रयो रथोस्त्रपया ॥ २१ ॥

---

१ सर्वतो विनश्व । २ सर्वमपोऽक्षपार्श्वतार्थस्वभयाय । ३ स्पर्शा समूहेन ।

प्रत्यंप्रतीचिपर्यायप्रतिमातथिनो हया ।
स्वत स्वतो जवेनेव सरथा पुरतो ययु ॥ ४२ ॥

गत्वा द्वादश वेगेन योजनानि नदीजले ।
तस्थे रथेन केनापि स्तंभितेनेव भूपते ॥ ४३ ॥

स्यंदनस्य स्खला वृत्तिमसहिष्णुं महीपतिम् ।
भयगद्गदया वाचा जगाद रथचोदक ॥ ४४ ॥

इत परमिय भूमिर्न रथस्य नरेश्वर [1] ।
अनादिवस्तुस्वाभाव्यमत्र विधिनियामकम् ॥ ४५ ॥

नह्यूर्जितप्रतापं त्वा प्रत्यवस्थातुमीश्वरा ।
मनसापि कुतो नाम क्रियया देवमानवा ॥ ४६ ॥

आयुष्मन् ! प्रेष्यता तस्माद्भवछिजयिनामभूत् ।
वाणस्तेनैव साध्योऽसौ मागधो व्यंतराधिप ॥ ४७ ॥

आप्तभाषितमाकर्ण्य कृष्टमाकर्णगह्वरात् ।
स शर मोचयामास धनुषा मनुपाधिप ॥ ४८ ॥

तस्य नि पतता धाम्ना व्योम नि शेषगार्भितम् ।
भयान्निमीलन चक्रे शीतोदादेवतादृशाम् ॥ ४९ ॥

तत्तेज प्रसर द्रष्टुमक्षमाश्चक्षुषा पथि ।
उत्पुच्छक जले मग्ना वभूवुर्जलपक्षिण ॥ ५० ॥

स वाण समुपेत्याशु मागधस्य महौजस ।
मणिहर्म्यशिरस्तुगं जघान घनघर्मना ॥ ५१ ॥

अमरास्तन्निपातोत्थध्वानसपादपीडितान ।
पिदधो पाणिभि कर्णान् भयाद्धाकारकारिण ॥ ५२ ॥

भूपतीन समादाय भूमिनाथस्य पत्रिणम् ।
आस्थानस्थायिपार्श्वस्थो व्यंतरेशो व्यदर्शयत् ॥ ५३ ॥

---

[1] नृपस्वामिनम् । [2] बाणम् ।

तद्द्वयसमयोर्विभावपूर्वैर्हिसायता ।
मोपलक्षलक्षणावार्णं प्रत्ग्येव्यमर्चाकृपत् ॥ ५४ ॥
ईदृशी मादृम्भिय युगपत् सादमक्रिया ।
यदासैयार्थिता नित्यं न प्रार्थ्या प्राप्यसूरिभिर्यैः ॥ ५५ ॥
विगाहमाना व्योमाममय मत्कीर्तिवल्लरी ।
कमेनास्वप्रचोद्दम किं न पीडेन नाम्यतमम् ॥ ५६ ॥
तामप्यमितेमम्य ब्रह्मनिष्क्रमशासिकाः ।
अमी गर्वविशेषा किं मागस्थान प्रभुःतम ॥ ५७ ॥
इति श्लाघोपहासाभ्यां यथार्थमिव भारतीम् ।
मभिजल्पनमाना युवमग्य स्वातर्गारुपा ॥ ५८ ॥
इयमस्तु मम मार्ग्यार्पयत प्रधिनाधता ।
गीतामनीय श्रीमूनाद् कम्प शनका पृथक्विरूपा ॥ ५९ ॥
व्योमैपार्श्वतविम्ब ते मम १ दुर्मिष्पपीव्याम् ।
हताशाकपुर्मीए कः भिर्यं चंद्रकमातमिव ॥ ६ ॥
तम का मा मवैम भर्वस्तु ते संगरोत्सव ।
वैहदोदक्षकद्रूतिर्भद्रूयनमगमा ॥ ६१ ॥
अमर्त्यमिवरावाप्यवीर्यम्यहेलवेदधी ।
मामवाजुत्तमे तस्मिन्याम्पणोचित्युक्तिका ॥ ६२ ॥
अतस्तुमरस्मैमदकम्पविक्रमसिवाय ।
ईप्सितार्थक्रियासिद्धौ देव! प्रेप्यामहे वयम् ॥ ६३ ॥
वहदयस्त्वोरामपूममपूरकोपमा ।
पूर्वपम्पीत्य शामाग्नि कार्तिकभिजुमीव्याए ॥ ६४ ॥
गुम्फ्तुबकमानत्यसाम्यर्षिमिलेमिनिषम् ।
करवाम यदीप्सा ते धीतोचासुरपोपरम् ॥ ६५ ॥

---

१ पीनलक्षणकमरि ।

निरस्य नीरस वारिक्षारमर्णवगह्वरम् ।
सपादयेन सपूर्ण नव देव यशोऽमृतै ॥ ६६ ॥

मेरुमुन्मील्य भूगर्भात् प्रभाव तत्र शाश्वतम् ।
कीर्तिकल्पलतालवस्तवभुक्तभयेम ते ॥ ६७ ॥

अपारमान्मत. शुभ्रा. वलादाहृत्य भावली ।
हारीकृताभिस्ताभिस्ते भूषयेम भुजातरम् ॥ ६८ ॥

धीरमित्यभिधायोच्चैराकाराविष्कृतोद्यमा ।
अभूवन्युद्धसनद्धा मागधानीकनायका ॥ ६९ ॥

प्रकोपताम्रया दृष्ट्या खड्गकस्याभिपश्यत ।
प्रागेवाजनि सग्रामात् स ध्रुव लिप्तलोहित ॥ ७० ॥

कैश्चिद्भ्रमया दडा दृढमुष्टिनिपीडिता ।
स्वीचक्रुर्विक्रमोदारैर्व्यथयेव परिभ्रमम् ॥ ७१ ॥

दृढज्याकृष्टिकर्मण्या कोदड मडलीकृतम् ।
जयश्रीसप्रवेशाय दधूर्द्वारमिवापरे ॥ ७२ ॥

रत्नसवर्महिनश्चान्ये तत्प्रभामध्यवर्तिन ।
चकाशिरे भृश दृप्यतेज पल्लविता इव ॥ ७३ ॥

केचिन्निसर्गनिस्त्रिशा निस्त्रिशान् दधत करे ।
प्रत्यासन्नरणप्रीत्या वभूवुर्द्विगुणा इव ॥ ७४ ॥

भास्वन स्वप्रतापस्य परिवेषमिवोचित ।
गदावर्तनचक्रध्याद्धीरा केचिद्दितस्तरु ॥ ७५ ॥

क्रोधहासोल्लसद्दतदीप्तिभिस्तत्क्षणान्मुखमम् ।
अभिषिक्तमिवोदस्यैर्विचक्रुर्विक्रम भटा ॥ ७६ ॥

आगतन्मधुपालापैरालिसहरिच्चदना ।
केचिद्दान्चालयामासुरिव स्व प्रथमोद्यमम् ॥ ७७ ॥

---

१ मागधनेनापतय । २ स्वभावक्रूर ।

परे तु स्फुरिताटोपमुत्तंसुरपाणयः ।
विरेजिरे वलित्कम्प विक्रमाङ्कुरिता इव ॥ ७८ ॥

सिंहनादकृतः केचित्कुन्तमस्फारयन्मदः ।
प्रायः पिशुनयामासुः गाम्भीर्यं धैर्यवारिधेः ॥ ७९ ॥

स्फारमात्मप्रतापमिव स्म स्वर्णाः केचिद्भुजैर्मुदा ।
समांसमत संग्रामरागा रोमाञ्चिताङ्गकाः ॥ ८० ॥

रणरागमपक्षेनिजमानस्फुरितभूषणाः ।
केचित्सत्वारयन्न स्म निजमर्थं पुरःस्थिताः ॥ ८१ ॥

इत्थं परिषदा साकमुपर्याक्षे परिषत्क्षमम् ।
चिन्तयित्वा कृत्यकृत्यमथोवाच विचारवित् ॥ ८२ ॥

प्रभो तव त्रिभुवनाङ्के पुर यम्यवैरिणः ।
तथाप्यवसरोऽयं न व्यापिवारप्रवर्तिने ॥ ८३ ॥

अविविच्य क्रिया नैव भवेत् बलिनामपि ।
गजाऽपि निपतन् गर्ते कृतान्तमसि सर्वथा ॥ ८४ ॥

महास्वयवस्तुविस्य महाप्रायकृनुषमाः ।
अनिया प्रमताऽन्तारिर्भिम्प्रहः स्फुटायते ॥ ८५ ॥

पिराममयमिमकरं मयनैतालिम वनी ।
कालक्रमायमा नु विपत्तिः कैव संभवन् ॥ ८६ ॥

प्रयुक्ता व्यवहारार्थं दैवनिमायममयया ।
यतभूयमयाद्रिवायमयरत्रयाः कामदाः ॥ ८७ ॥

इत्यात्मनाथो मामाप्यात् प्रमन्तो गुणमन्तराः ।
न्यस्तमुपन्यस्य स मूर्धं स्पन्दनम्बुः ॥ ८८ ॥

नमस्त्रिभपाद्याप्रमयाप्रसमाजलि ।
मनेभुरिपारम्भ क्षेमपायप्रवर्तिनः ॥ ८९ ॥

---

१ तमतापमाने म २ यत्र ।

द्यौर्ववर्ष तदा पौष्पीं वृष्टिमाकृष्टषट्पदाम् ।
अधिचक्राम दिक्चक्रममन्दो दुंदुभिध्वनि ॥ ९० ॥
अनेकरागसुव्यक्तिश्रव्याभोगमनोहरम् ।
रथाङ्गपाणिना साकं मधुरं किन्नरा जगु ॥ ९१ ॥
अनेन विकचाताम्रकुशेशयदृशा तदा ।
आलुलोके तदाश्चर्यं नून निमग्नया तया ॥ ९२ ॥
आनीय सारवस्तूनि साकं तत्सायकेन स ।
इदं प्रश्रयिता वाचा बभाषे पृथिवीश्वरम् ॥ ९३ ॥
कुण्डलद्वयमेतत्ते मंडनं देव ! गण्डयो ।
सास्वनोर्मध्यगस्येंदोर्लीलामातनुतां मुखे ॥ ९४ ॥
स्वनं स्वभाव्यभूभारं बिभ्रतस्तव कंधरम् ।
अयमालिंगतु स्फारो हारश्शेष इव प्रियं ॥ ९५ ॥
देव ! किं बहुना यत्र कुलक्रमसमागतम् ।
तदेव वस्तु सर्वं तदन्यत्र शुभकर्मणि ॥ ९६ ॥
इति ब्रुवन् संतोष्य प्रस्थाप्य च तमीश्वर ।
प्रत्याजगाम शिबिरं कुबेरोपमविक्रम ॥ ९७ ॥
वैजयन्त्या पुन सिंधु प्रविश्य वसुधेश्वर ।
देवं वरतनुं चक्रे विक्रमी स्वैक्रमाननम् ॥ ९८ ॥
अलाव्य कवचं नव्य चूडारत्नमयत्नजम् ।
ददौ वरतनुस्तस्मै सुस्मेरं मणिकंकणम् ॥ ९९ ॥
रक्तोदयाप्रविष्टस्य सीतोदा तस्य सभ्रमात् ।
सर्ववस्तुप्रदानेन प्रभास प्रणतोऽभवत् ॥ १०० ॥
करदीकृतसीतोदावास्तव्यामरनायक ।
प्रतस्थे विजयार्द्धाय विजयी विजयात्मज ॥ १०१ ॥

---

१ स्वपादयोर्नम्रम ।

चर्हन्या तत्र चाहन्या तरे स प्रतिबाहया ।
प्रथमपत्त च रत्नाद्रा गतप्रत्यागतक्रियाम् ॥ १ २ ॥

कमलापारदथामाय स गत्वा रजतोत्तमम् ।
पदा स्वामिव सभूय पुरन्दरसमचर्चितम् ॥ १ ३ ॥

ततः समुत्य प्रविश्य पुंचना कपुभां मुखम् ।
पुनार्थे प्रथमपथगुणात्यातिमिचास्ययया ॥ १०४ ॥

तिमगर्हितिसितापाविन्मुखरदवीर्षतः ।
ममामर्पमिवापतम ि भ्रम त्यामममदमम् ॥ १०५ ॥

मस्यमृम्नः समुत्तीभिरभमूर्तिम पोतुरैः ।
मिहरनामय स्यासि गार्रविघायमाममयम् ॥ १ ६ ॥

मूमूभ्मानुपु समूनस्यम्डपार्श्वामभिर्मिरैः ।
भिर्पीपालस्य रयपच मूपः मर्न्दरकारिपम् ॥ १ ७ ॥

रुपन रत्नचर्गीड्राकुरगाम्पासितोरगम ।
पत्रपदुमिव वापि सरासिनापमर्मदन्नम् ॥ १०८ ॥

पूरमदृतथा सत्य प्रमया चर्मणामिथाम ।
प्रभाहर्षते संतृप्ते स्वामर्णपामिथाप्रतः ॥ [1] ॥

स्वीमिपाप्पनया स्पोक्षि विश्वातविस्पनिमत्पपी ।
प्रोम्भारपंनमापमार कचुन्निवारिपामिथाम ॥ ११ ॥

पुनरीमितिरिमाप्पपरमोगतपाभिनय् ।
प्रममानमिथाप्रममापाकुरूपनभिया ॥ १११ ॥

विरागमिमिवविमप्रनिर्विषमपीजनम् ।
वृपपमदचे चर्च मनपर्दत मनजपाम् ॥ ११२ ॥

स्फुरत्पातपर्स्त्पमर्थपनोरुमानतम् ।
वर्षपिर्त स्यपामपु तत्पतापमिथामितम ॥ ११३ ॥

---

1 मिमसम ।

एकशो निर्मलानेकसानुभित्तिगताकृतीन् ।
चक्रुरूपभृतो विद्याधार्यंतमिव द्रुमान् ॥ ११४ ॥ आदिद्युलकम् ।

तत्पर्यंतवनोपांते विशश्राम नरेश्वर ।
आर्यखंडगतास्तत्र भूभृतस्तु निषेविरे ॥ ११५ ॥

विजयार्धकुमारोऽपि तत्प्रभावेन चोदित ।
आनर्च तं भयानम्रस्तेन भद्रासनार्चितम् ॥ ११६ ॥

श्वेतातपत्रभृंगारहारिनिष्कचामरै ।
करप्रदान निर्वृत्य निजधाम जगाम स ॥ ११७ ॥

भूषणानि भुवा पत्ये चतुर्दश महौजसे ।
अदायिषत भीतेन कृतमालद्विवौकस ॥ ११८ ॥

विना येन नयेनाविर्भाव्यते न गुहामुख ।
तस्मै स च नमाचरयो तेनधीरुरुधीमते ॥ ११९ ॥
आद्यंतपादगतप्रत्यागतम् ।

सेनानीश्चक्रिसंदेशादारूढे हयमुत्तमम् ।
दंडरत्नधरस्तूर्णमजिहीत गुहांतिकं ॥ १२० ॥

स्वामिनाम त्रिरुच्चार्य दृढग्रंथनबंधुर ।
कपाटपुटसंधान दंडाग्रेण जघान स ॥ १२१ ॥

ईहावहमुखक्षेन गदया विदितालय ।
गुहागृहमुख तेन विदधे विश्रुताश्रय ॥ १२२ ॥ गोमूत्रिका ।

यावदन्वागतस्तीव्रो न गुहोष्मा स वेगिना ।
अश्वेनालघयद्दूरमन्यालघ्यपराक्रम ॥ १२३ ॥

तुरंगी चतुरंगी च म्लेच्छनिर्जयनोद्यमी ।
स्वभावेन स्वभावेन प्रतस्थे पृतनापति ॥ १२४ ॥

---

१ अभिषेकपात्रम् । २ आर्द्रीभूता बुद्धिर्यस्य स ।

तं मोक्षुं सर्वमार्गेण समरेऽमरैः स्थिते।
ममाः शरव्यमात्मानः पीडने पीडनैरिताः ॥ १२५ ॥

समवर्तीमहानेन समवर्ती स संयुगे।
मयुका स्वामिनः सैन्यमनुक्रमात् तानयं ॥ १२६ ॥

तस्यो द्रविणमादाय मनोमयमथाक्षितं।
आपर्यो स नृपोपान्तमसीमप्रमथाक्षिनम् ॥ १२७ ॥

धातोऽप्यस्ति गुहामध्ये स सम्राट् नत सेनया।
अगाधध्यानमध्यानां सुधियां स्मरसेनया ॥ १२८ ॥

मिथिलेभ्यो गिरेर्मार्गे काञ्चनीमभिनिर्मितां।
तत्र रुक्मसरे आस पुण्यवती तमोपहा ॥ १२९ ॥

सा सेना समपादास गुहाभिमोक्षी तदा।
सा सेना समपादास सम्राट् चक्रवर्तिना ॥ १३ ॥

सिद्धिचारिविशेषेण विश्वऽर्थे नता जगत्।
पयासा वैरिणो मानवैरिणोऽसौ नवैर्ध्वजाः ॥ १३१ ॥

तस्मात्कमल एकोऽसा हेमकारस्य सैनिकः।
पयोऽहिमकरव्यासात् भाभामाप समुपता ॥ १३२ ॥ माभाभ्युनक्षम

स्पृष्टं विभ्रपामास सर्वतो मप्रमाम्मता।
तेन सेनापतिः कार्यं सर्वेता मप्रमापुत्रिः ॥ १३३ ॥

एवं च पृथुकालाप्रपताक्षमिधिपो बले।
कल्लोलस्येव सिवास्मि नसिकाः प्रविममिरे ॥ १३४ ॥

बभूव पुत्रमुक्ताम्बरजलतालयोर्मीयोः।
मंदम्बरविनिर्मुक्तमवस्येवचकर्षे ॥ १३५ ॥ विपुष्पुलर्क।

स्मपीगभूनो म्पृथमानिनो भीमाट्टिपिताः।
प्रममृ एपपृष्ठि सम्पभूपीगमाणा ॥ १३६ ॥ एकमनुर्वर्क

---

१ कुलकुलमलेन। २ विपुषा। ३ वनिका। ४ वट।

कृततूर्यरवाक्रोशा पृतनाक्षोदपीडिता ।
पांशुच्छलोत्पपातेव स्वस्थानाद्वियदुर्वरा ॥ १३७ ॥
सद्यो वाद्यरवो व्योम्नि जजृंभे धीरमुद्भरन् ।
सद्योवाद इवास्थास्नु संगरोद्वेगकारणम् ॥१३८॥ अक्षरच्युतकम् ।
अरीणामुत्तमांगानि निशितानततोमरैः ।
चिच्छेद निश्चयात्कश्चित् व्योमस्थैर्विनतोमरैः ॥ १३९ ॥
तरवारिभृतः सद्यो वीरा कातरवारिणः ।
का नि कंपेति रे वाचो भटैस्संपेतिरे परैः ॥ १४० ॥
अंत शून्या वहन्नागपाशासनहनाहवा ।
अनवद्या घनध्वानैर्वाणैः केचित् प्रजह्रिरे ॥ १४१ ॥
अंत शून्या वृहन्नागपाशासनहनाहवा ।
अनवद्या घनध्वानैः कोणैः केचित्प्रजह्रिरे ॥१४२॥ अक्षरव्यत्यय ।
अस्त्रैरिपुधियो गाढाकृष्टैरप्यन्यकैर्हता ।
स वैरिपु वियोगाद्रुष्टो दत्वाऽभ्यगुर्मृते ॥ १४३ ॥
वितेनुर्वसुधाचक्रं वरवारणवाजिन ।
आहवे निहतास्साकं वृत्तया रथकव्यया ॥ १४४ ॥ अपवर्ग ।
निस्त्रिंशच्छिन्नभूलग्नशिरसो विपर्यं दृशो ।
अरिमभ्यगुरुच्छन्ना कवधा शौर्यशालिनाम् ॥ १४५ ॥
असहिष्णुतया युद्धे चिलातावर्त्तभूभृत ।
पूर्वमारादवश्यानामहींद्राननुसस्मरु ॥१४६॥ अकचवर्ग ।
अमी मेघमुखा व्योमव्याप्तचारिमहारवम् ।
चवर्षुर्विपुलोच्छाया गिरिडंबरगोपकम् ॥ १४७ ॥
विकीर्णश्रमरत्नस्थं कटकं चक्रवर्तिन ।
छत्रं जुगोप तद्वृष्टे प्लवमानं महाजले ॥ १४८ ॥

तं स्कोप्ज्ञः समभावेन समरेऽसमरे स्थिते ।
मधुरः शरण्यमासेषु पीडने पीडमैरिता ॥ १२५ ॥

समदर्शीऽप्रमादेन समदर्शी स मैत्रुरे ।
मनुजः स्वामिना सैरमनुगमात् तानवे ॥ १२६ ॥

तस्यौ इतिपथाराय मनोमदनगायने ।
भावयी स मूलोर्मनमनोमदनवार्धिनम ॥ १२७ ॥

शोनाप्यमि गुहागर्भे स समाद् तद समया ।
मगारशास्पर्यस्थामो मुनियो स्वात्सेमया ॥ १२८ ॥

शिशिरस्य हि विदे याम बाह्यर्थावविमिर्तिर्मा ।
तत्र स्वत्रतर याम पुण्यमूर्मा सर्मशली ॥ १[illegible] ॥

सा तस्मा समयामात्म गुहामिपीपर्मा सही ।
सा तस्मा समयामात्म समाहे बकपर्मिमा ॥ [illegible] ॥

सिस्मिारिपिततेन विरा सर्व तस्त ख्याम् ।
पतागत वेदिना मात्मवेदिना सो मवेर्षिया ॥ १३[illegible] ॥

तस्याजनम जनामा देव तास्य वैविका ।
पशाविबवस्त्यागत्र समामात समुत्सता ॥ १३२ ॥ सा सात्सुमत

स्फूर्ट विस्मयामाम सवेना मडबाग्रता ।
पेत समार्शम याम सर्वेमा अरुमापुलिा ॥ १३३ ॥

स्थान पद्मुत्पातामता नर्मितीर्ती वके ।
क्षमानपत विशाल सर्वत्र मनिमेशी ॥ १३४ ॥

वपुष पुष्पप्रभारववनमहनवर्तिता ।
बेदर्नर्विमपुन्नतन्मवदनुम ॥ १३५ ॥ विपुलमनं

रमर्षमहनो मृत्सनीतिमा अमरेई मा ।
समय् स्वप्तद मा स्पशसामनावा ॥ १३६ ॥ मनुस्मनुर्व

विपदविरल्यानच्यर्तरव्यांमगाऐ—
श्चलति सकललक्ष्मीधाम्नि निर्मेत्तिसीम्नि ।
नरतुरगरथेभगधलत्तूर्यघोषै—
रखिलमवनिचक्र व्यानशे मानवेशे ॥ १६१॥

तेजस्यानुदयी दयार्णवनिधिर्गीर्वाणसेव्यक्रम
क्रीडानिर्जितषड्विभागवसुधाचक्रस्य चक्रेश्वर ।
प्राप्य प्रौढमहोत्सव इयपुर पौरै समभ्यर्चितो।
दीर्घ यंधुसुहृत्समूहसदृशी पुण्यादभुक्त श्रियम् ॥१६२॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वजिनेश्वरचरिते
महाकाव्ये वज्रनाभचक्रवर्तिदिग्विजयवर्णनं नाम

नवम सर्ग ।

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥

घनसान्द्रमांसुगन्धद्विरदस्य
अगाम धीमिनमान्योऽस्मि ॥ ६ ॥

घनश्रेणि मधुगन्धनर्था —
मंदनुजो दक्षिणभाग्यर्था ।
कृतोऽक्रमिन्मुनाभनीत
भंगापर्णमसुन्यमागीर ॥ ७ ॥

प्रयान्तायोन्नतानिचित्र —
मुद्रिमानांगुरुनागणागम ।
अथान्य दिव्य मदपारिण म्या
जयं महेन्द्र मानवोर नारः ॥ ८ ॥

प्रियास्वर्णिन्यामुग्ध मनोगयो
गगनमध्यमगि सधितो धनु ।
वर्नमार्गग्पथ नाम्यथा
शिलासुरागपादनिणाग्यनित्यता ॥ ९ ॥

तद्गमनीलदर्शदिशा मुगे
मम्नमुगगाश्रमुकमंगनेः ।
भयानाम्यानपि काम्र रंगये-
धन्राकुरं पितकापा मनोभरः ॥ १० ॥

मयानपि त्वं सदयागजाति
स्वर्गायनानामपि पल्लगूढ ।
ततोऽपि तेषां यगुणफलोऽस्य
तनूदरीणामभिमानभंगम् ॥ [illegible]

अष्टम सर्गः ।

विवक्तवर्णाभरणमविमानन
पमलमार्गमिनदमणदिवम् ।
मना मुर नम्र ननाव मेनर्न
ननभवो पन्नयन मत्तयकम् ॥ १ ॥
अनु पग ।मिवमभसंप्यपा
महागर्भार्गमिना महायमाः ।
प्यमाप्यपन्नउपनागमधिर्नि
गमुत्रमपमवांबुरिनेमाम् ॥ २ ॥
आत्मभर्गाटराउपरमेमवामा
रगाय भागर्भवाः मर्गांगाः ।
अनाभरिनागेनाः मनभुः
मनार मर्हरिमनाः मर्कगम् ॥ ३ ॥
मपाममन्मोमितमपम विर्न
मिर्नाटिनातुरिवाप्रगत्माः ।
वभूवनुम्पमनी अमारी
मानिराना गजमनमपमेम ॥ ४ ॥
प्रमानिरवनिनिरग्रमेमर्न
गुरुर्वपाम्पानि च मान धीमन ।
निवन्म पूत्मान मन महीभूना
ममापि निर्ने निपत्रा निर्निरे ॥ ५ ॥
वपुरेनामुनमनमनाद्रिनों
न निवसुरानुगुलपनो निवम् ।

प्रसारिता ताम्रकरैव तस्यां
तद्वेदमद्धानवबुध्य मुग्धा ॥ १८ ॥

कुचौ कयाचिद्विनिवेशयन्त्या
तदग्रयोश्चूतनवप्रवालात् ।
न्यधायिपालामिव मन्मथस्य
सचित्तधामाग्निमहेमकुंभौ ॥ १९ ॥

तनूकृतं केसरिदीर्घपल्लवै
भुजौ निजौ कश्चन योजयन्युवा ।
प्रिया सपत्नीनखवर्त्मशंकया
समत्सरा स्मेरमुखो निरैक्षत ॥ २० ॥

जगाल कस्याश्चन हस्तमग्रहा—
दशोकजन्मा नवपाटलच्छद ।
नतभ्रुवस्तत्करपाटलद्युते—
रिवातिरेक वहल पदे पदे ॥ २१ ॥

अप्राप्नुवन्कोपकृत प्रियाया
दतच्छद कश्चन चाटुशौड. ।
तवाधरोऽयं न किमित्यभीक्ष्णया
चाम्रच्छदं ताम्ररुचि ददश ॥ २२ ॥

कश्चित्पलाशे सहकारयष्ठे—
रुवाच मुग्धा स्त्रियमगलग्ने ।
गात्र दलंती सखाणमेयाद्
दीक्षस्व मे मासलमासपेशिम् ॥ २३ ॥

प्रियामवस्थाप्य पुर पराङ्मुखी
तदंगकामाग्निनिवेशलीन

सखाभिर्नौ चेतसि चूत ! सत्यं
मजीति मृच्छामतिपीवनस्थाः ॥ १२ ॥
अथ समाप्य सहकारमंजरी—
स्तम्भयेरयेव मधु मधासिनः ।
प्रियाः प्रियेषानि समाश्रिताविव
तदाशयी कूजति मत्तकोकिलः ॥ १३ ॥
रजस्सतर्णाः सहकार सांप्रत
ममुगद पतगणसमजरी ।
मुग्धोऽसथामावसमसमपुनरा
विचरस्ने तुल्यमपि मधुः स्मरः ॥ १४ ॥
इति स चूतं ममसेव जस्य
मधकरसौभाग्यगुण गुणज्ञः ।
प्रियासहायः सहितो वयस्य
र्वनऽपर्यासो विजहार हृष्ट ॥ १५ ॥
ननमृधासामनर्णपर्गुम्फा
मधुर्मलान्सजमुन्मुप्पा ।
अवाप्य मञ्जामिव वैपमाना
मता मधुपैनमूमिबन्धः ॥ १६ ॥
कृताणुयोग्या नतलीषु यापिनः
प्रियाः स्मरोर्वीसमागुप्ता ।
स्मसमाधमुग्धाः स्मितमेघुणाममन
स्मृरदर्शन मुहुर्मोनर ॥ १७ ॥
प्रापस्य नाथिन् सरस्मपार्श्वं
न सौंदर्ई यापि मता स्वर्गीन् ।

---

१ [illegible] । २ [illegible] । ३ [illegible]
[illegible] ।

उत्कृत्य शाखामभिधातुकाम—
    श्चित्तस्थतामस्थायमिव प्रियाया ॥ ३० ॥

लताल्यानादवचीयमाना—
    दाल्यानुज स्मेगमितान द्विरेफान् ।
निगम्न नारी स्वग्मात्रयुक्ता
    स्तनप्रमापाडिमगर्भगृढान ॥ ३१ ॥

नितंयवेशस्ललयस्पमधाम्नस्य
    भुजाउदस्योद्धमंमगारफामिर्णाम ।
आलोकयन् कश्चन कामिनीं युवा
    रसान्निवृत्तप्रमचयप्रहोधम ॥ ३२ ॥

प्रधावयनं जवनस्तत्रागन
    भयेन हिंदोल्गता नितंयिनी ।
गतिक्रियाधिष्ण्यफणप्रतिज्ञया
    निवारयामास कृताजलि प्रियम् ॥ ३३ ॥

पुष्पलतागर्भगृहप्रविष्टा
    स्त्रीषु स्मरव्युत्सवकण्ठशब्दा ।
अवापुरर्थं वहिः प्रचार
    परिभ्रमन्भृगरवाभिरुद्धा ॥३४॥

वधूरधासीन्मधु फांगुम ना
    श्रपा जहौ तत्क्षणमेव दक्ष ।
चुचुंव तस्या परितोष्ठविंव
    मरुय परावृत्तमुखीवभूव ॥ ३५ ॥

अगायि चक्रेश्वरकीर्तिरुत्तमा
    वधूवरैश्चंदनवीथिषु स्थितैः ।

---

१ इतान् ग्रासान् । २ पुष्पसारग्राहिणी ।

अपकालगलत्कुसुमैः सुमनिभिः
    कर्दम तस्याः कर्पदीं सुवासरः ॥ २४ ॥

निपुणा केऽपि च पापशमिता
    मती विचर्च्यपलालितमता ।
स्वय संपदीजलसंनिधौ वपु
    सुलाप दात्रामिमसूलमंजरीः ॥ २५ ॥

समोद्धता ऽस्मादपि तस्य तस्मात्
    सम्पैति प्रासिद्ध निचादिशिसार ।
स्नेपद्धारमो कलम निषिकलमा
    निनाय जायों निजमसमवेतो ॥ २६ ॥

बहुमनूतामरत्नाभिरामा
    तत्सवामत्लर जिनम्मा ।
उपान्वनलिम्बवताय कानिन्
    प्रिय सनेन पनवेनय ॥ २७ ॥

निरूपुष्पकलसपोदनिपत्ते—
    संपुमनालो निरद्राशभिसुगाद् ।
समारसामाद्भुगारविदृता
    कथापितमाम्पत भरतं निपा ॥ २८ ॥

समाप्तमान्यं दधिनाम पप्तात्
    प्रिया भवानी पुलकामधारिता ।
हिया हृता ऽनूपममूपवामपुणी
    सम्मुखर्गीत हरि व्यपत्पितम् ॥ २९ ॥

प्रत्यक्षपादित्यवद्य कश्चित्
    कोलाहलोऽसौ निरदर्थ जनाय ।

उद्धृत्य शाखामभिधातुकाम—
　　श्चित्तस्थतास्कार्यमिव प्रियाया॰ ॥ ३० ॥

लतालतातादवचीयमाना—
　　दास्यावुजं स्मेरमितान् द्विरेफान् ।
निरास नारी स्वरमात्रवुद्धा
　　दतप्रभापाडिमगर्भगूढान् ॥ ३१ ॥

नितंबदेशश्लथसूक्ष्मवासस
　　भुजाउदंस्योद्गमसारहारिणीम् ।
आलोकयन् कश्चन कामिनीं युवा
　　रसान्निवृत्तप्रसवग्रहोद्यम ॥ ३२ ॥

प्रधावयंतं जवतस्तदासन
　　भयेन हिंदोलगता नितंविनी ।
रतिक्रियाधिक्यफणप्रतिज्ञया
　　निवारयामास कृताजलिः प्रियम् ॥ ३३ ॥

पुष्पल्लतागर्भगृहप्रविष्टा
　　स्त्रीपु सरत्युत्सवकठशब्दा॰ ।
अवापुरुच्चैर्न वहि॰ प्रचार
　　परिभ्रमद्भृंगरवाभिरुद्धा ॥३४॥

वधूरधासीन्मधु कौसुम ता
　　त्रपा जहौ तत्क्षणमेव दक्ष ।
चुचुंव तस्या परितोषर्चिव
　　सख्य परावृत्तमुखीवभूवु ॥ ३५ ॥

अगायि चक्रेश्वरकीर्तिरुत्तमा
　　वधूवरैश्चदनवीथिपु स्थितै ।

---

१ हतान् प्राप्तान् । २ पुष्पसारग्राहिणीं ।

विपिने नार्पैर्द्रुमकारस्तेऽमुख:
मदिरत्नयेवाम्बमिविमिव शुशुभे ॥ ३६ ॥

क्व यासि मत्त्वासमा विलोचन--
थिय त्वदुम्मुग्धमृगीति कथम ।
मयुग्म पाणि हरिणीमनुमय,
मर्म वच्च प्रियया विलोपया ॥ ३७ ॥

तर्थ मर्मभिः कठिनाश्मदूरपा
मनुपात तन्मविलोकयेति ।
विनाय काचिदवनोपकर्णे
पत्युस्मपत्नीजनसंनिधाने ॥ ३८ ॥

मितमहारेण नवमसूनैः
केलीविलासमनिवर्पितेन ।
मंजम्मवः किचन दपतीनां
पयार्थनामा ग्रपि पुष्पवाणेः ॥ ३९ ॥

यदः परामृतनरभिरस्कर्ष
समाद्यर्थते कुपितामिव प्रियाम् ।
प्रेम्णा ग्रहासेन नवमसूनर्क--
पुवाचमतर्गतभृंगनिस्वनैः ॥ ४० ॥

मुर्थ तथा वकवरम्य तहन
विनोदलीलामविलोक्येच्छया ।
अर्गारम्यामपुर्वैर्विनिम्बना
श्रमसमासम्य शिरोऽवनम्रता ॥ ४१ ॥

वर्दिर्गिनाः मागवर्मकदापां
छायापर्येमाययिषामहम्मः ।

---

१ वेपवः ।

प्रविश्य शाखामयमंडपाना
तलेष्वदोपेतरशीतलेषु ॥ ४२ ॥

कुचेषु कांतारविहारखिन्ना
नतमुखामाननचंद्रबिंबात्।
लावण्यसिंधोरिव पूर्तिशेष—
र्घर्मांबबिंदुप्रसरैर्निपेते ॥ ४३ ॥

नेखपचे पांशुलवर्त्मनि स्त्रियो
नितंबभारादिव मंथरंगंतं।
प्रियोपसव्यानतिरोहितातपा
शनैर्यभूवुस्तरुमूलसंश्रया ॥४४॥

उदारतोयैरुदगंधबंधुर—
स्तरंगसंगेन शनैश्चरन्मरुत्।
कृतश्रमं वन्यविमोदलीलया
जराशयाय प्रजिघाय भूभुजम् ॥ ४५ ॥

म्लायत्प्रवालच्छविरूढतापा
प्रसक्ति तन्याप्रगवेक्षणेषु।
अभिव्यनक्तिस्म वियोगदुःख
ध्रुव तदा चक्रभृतो वनश्री ॥ ४६ ॥

स्वच्छाम्बुसंचारुसरोवरस्य
रोधोगताश्चक्रधरस्य कांता।
उत्फुल्लपद्मेषु यथंधुरात्म—
मुखप्रतिच्छंदमनासि मुग्धा ॥ ४७ ॥

निरूप्य राजार्पितमित्यहृद्यता
महासर'श्रीर्वनितामुखश्रियाम्।

—१ नखतापदायिनि। अतितापयुक्त इत्यर्थः। २ तटप्राप्ता।

मधुव्रताः केऽपि च काननान्तिके—
    रपामुपात्तं मधमेव नैव्रपे ॥ ४८ ॥

विकसत्पंमोरुपरमंभिमस्मरान्
    मधुव्रतर्भामधुरस्वरोर्मिः ।
उपेयुपरस्वामुरमाकमिपत्कया
    प्रियं समाधेव सुपत्य सपति ॥ ४९ ॥

कन्याभिरंगमः प्रथम प्रविश्य
    प्रियय वक्रामिमुखं मधुव्रतम् ।
सखासमपांगर्थ कत मस्यरागे —
    रम्यातये निजकमलामिवाप ॥ ५० ॥

पये किमकापि सुगमतेति
    मुग्धांगनां कमन वंचयित्वा ।
तर्द्पयनन वृष्टुंब वक्र
    निगूढकायं पयसा परस्मा ॥ ५१ ॥

वाश्लिक्मोरुसंगतमंगामुग्मपरा
    मपायिपाती पृथुपमकुमले ।
मधुव्यहीनां सुरभि रजोत्सवे
    वधुस्वकीयामधुपामिव प्रिया ॥ ५२ ॥

गृहीतमंमा प्रसरं पदे पदे
    निरत्य तस्मिन् रचानयककयकविम् ।
करेव कापि मधुमोदमालिका
    मर्दिर्मतोर्माधुमपमंकपा ॥ ५३ ॥

काः किं न नूतम वरपर्णनीयं
    प्रियकम रचिर्ममयं विपेत्कुम् ।
मागच्छमच्छ कुचमासमंमाः ।
    मामिमवार्दमनासरकामा ॥ ५४ ॥

करांबुजे रागवती दधाना
वपुश्च पुंसा नयनाभिरामम् ।
लक्ष्मीरिवावर्त्तन लीलयैका
नतस्तत पद्मवने मृगाक्षी ॥ ५५ ॥

अवरूमूर्वो 'स्थितमंभसा द्वय
दिदृक्षसि प्रेयसि तत्करेण ।
विदग्धया मण्डुकपाददक्षया
बभूव तावत्कलुषीकृत पय ॥ ५६ ॥

अनुव्रजद्वारि तनूलघुक्रिया
ततार काचिद्विकचाबुजानना ।
जना पुनस्तामनुलोक्य मेनिरे
विनोदयर्ती जलदेवतामिव ॥ ५७ ॥

करेण दीर्घेण मृणालयष्टि—
राकृष्य वशोन्नतमूर्तिरेका ।
करीव पर्यायवशादयच्छत्
कामी गजश्चिभ्य इव प्रियाभ्य ॥ ५८ ॥

नीलाश्मरश्मिप्रसरान्धकारे
तीरे परादृश्यमनगवश्यै ।
वधूषु तत्कर्मवरैर्विवव्रे
निशीव योग्य यदपोढशंकै ॥ ५९ ॥

अनेकराजन्यकयंत्रपीडित—
प्रकामदीर्घामलवारियष्टिभि ।
चिरादभूदागतचक्रिभर्तृका ।
विभक्तवेणी प्रकरेव दीर्घिका ॥ ६० ॥

मनोज्ञमेतन्मुखतस्तवेन्यत
कृतस्मिते भर्तरि कापि कोपिनी ।

यत्रैव तत्र कुसुमतोऽपि पयसा
प्रपत्य जम्बुम्पपिब रत्नालयः ॥ ५१ ॥

स्वर्णा सखिभ्यां परिहृत्य काचित्
पदेन लोलाधिगमुक्तपाणम् ।
मर्त्यासमाया प्रियमम्बरोन्मीत्
त्वया गृहीतं न तु तस्करेति ॥ ५२ ॥

पोम्तके तसिरिचामिमुखं
मुखं पतीनां परतामहसिम् ।
मिशस्यपक्षा यासु कटाक्षा—
रूपायमग्रा विश्वपुः पुरन्ध्याः ॥ ५३ ॥

प्रियस्य कर्णे परिरभ्य पीडितं
मयातिवागापयककमवकम्पितेः ।
चकार काचित्तत्मप्राकिकारवं
शकुन्तकामाइककगकुमुमग्रम् ॥ ५४ ॥

नतजघाम्या ललयर्गमोचरं
सुखानुयानं स्मरिनेत्रमुत्सवम् ।
सरसारम्भसूद्भवाम्भुसिञ्चिता—
मधुभवभिन्नमवर्जितं तम ॥ ५५ ॥

निरीक्ष्य कोनानुमयानुबंधं
नरैसरान्ततासु पयोधिभार ।
कर्णोत्पलश्रियाममनाम्भरस्मला—
वैमल्यतां काचिदवाप्य योनाम् ॥ ५६ ॥

लीलामनमानमुदारमर्मा—
मुखाञ्जपन्नमुखमर्मकिर्म्भामा ।
नरहासपर्यावमनानुराग—
मानिभाणोप मरोरत्मा ॥ ५७ ॥

कुतूहलीं चक्रधरस्य योषिता
जलाशयोऽसौ जलकेलिवैभवम्।
विनिद्रनीरेरुहनेत्रपंक्तिभि—
र्निसर्गसौंदर्यभृतामिवैक्षत ॥ ६८ ॥

विसृष्टपत्राबुजकुड्मलस्तना
समुल्लसत्सारसकंठनिस्वनाम् ।
निसर्गरम्यामभिरम्य निर्जहौ
नृप स दीर्घं नवदीर्घिकांगनाम् ॥ ६९ ॥

उत्कंठकाग्य कुचपद्मकोशा
व्यालोलनेत्रालिगणास्तरुण्य ।
तमन्वगच्छन् चलित तटाकात्
सत्प्रेमनिघ्ना इव तन्नलिन्य ॥ ७० ॥

मुखेन लक्ष्मीं कमलावरुद्धा
बलादिवादाय गते नरेंद्रे ।
वारानिधिश्चानुतरंगशाख
शब्दायमान पुनरुज्जहार ॥ ७१ ॥

पथा स तेनैव निवृत्य भूपति—
स्तमेव चूत पुनरप्यलोकत ।
नवप्रसूनच्यवनामनोहर
जनावलुप्तक्षितिकीर्णपल्लवम् ॥ ७२ ॥

मतिस्ततो भव्यशिखामणेरभू—
द्विरक्तिधर्मा विपर्ययक्रियादिषु ।
न शाश्वते वस्तुनि दृष्टदृष्टय—
स्तदात्वहृद्येषु भवति शुभ्रत्र ॥ ७३ ॥

वयो नवं घातमिदं वपुस्तत्
सुखे जवा इव सरातौ । (?)

हितात्ममार्गेऽपि परं न जाग—
    रूकर्त्तितोपस्थितमेवकस्य ॥ ७४ ॥

तयोरविज्ञाय मृगत्वभिमोहं
    विहाय स्वविया मृगतृष्णिका चेत् ।
विलीयते तर्हि विवेकदीप्ति—
    स्तनुस्तम्भिस्सलत्तमांसकिर्णा ॥ ७५ ॥

यदि प्रियामायविवारितपर्कं
    गुरुच्छिदे यत्परतापसंस्थितः ।
अथात्ममार्गे मम पद्म नहि नक्रु—
    र्यत्र पिपिषत मितपान्मुर्के सुखम् ॥ ७६ ॥

इति मामिर्वेवनिपेपपा पिया
    विधाय गम्य मितपुनयाचरम् ।
स मूपर्दामी मिवाद्न सविनो
    वर्न मगस्य पनझोपमानना ॥ ७७ ॥

क्षेमंकरं प्राप्य यतिप्रवीरं
    तपः समाधाय नृपप्रवीरः ।
जगाम दीर्घं नियमस्वमार्गे
    निर्मिशपापरामुपगुप्यमर्मे ॥ ७८ ॥ -

समानकापालपुरंगुप्य
    विरंतयापलिगुप्स्य तस्य ।
विरपठकार्मी गुप्तवर्जितार्पां
    कुरंगनामा न्जपि गुंगगमया ॥ ७९ ॥

विरचिमात्मा विपुनार्हिसंपये
    समाधिमात्याप शिलातले स्थितम् ।
जगरत्पुर्व्वमिनिर्मरत्ना दृष्ट्वा
    लक्षन् स पार्श्वजिनपा यतीश्वरम् ॥ ८० ॥

अलब्धिशीलं तमुपेत्य लुब्धको
गुणव्यपोढेन गुणव्यपाश्रयं ।
निपातयामास यतिं स पातकी
भृतं सपत्राकरणेन पत्रिणा ॥ ८१ ॥

वली स भजन्न हि वालिशस्तनुं
तनूकृतात नियमैस्तपोभृत ।
अलब्ध भुक्त दनुव्रजपजर
न तस्य शुभद्गुणवस्तुगोपनं ॥ ८२ ॥

वहन्नरत्निद्वयमात्रदेहं
देहं स्वमुक्ता मुनिचक्रवर्ती ।
सुभद्रचेतास्तु सुभद्रमध्य-
ग्रैवेयक प्राप्य चिर विरेजे ॥ ८३ ॥

स सप्तम गुप्तिभृतोऽन्विहंता
कैवर्तक श्वभ्रमगादुभौ तौ ।
सुस्तेन ते तीव्रनयान्वभूता
सप्ताधिक विंशतिमर्णवानाम् ॥ ८४ ॥

अथ छिपन्मुख्यद्विमाशुराद्दु—
र्वभूव राजा खलु वज्रवाहु ।
पुराविदो येन कृताधिपत्या-
मनन्ययोध्या कथयत्ययोध्याम् ॥ ८५ ॥

अधीतविद्यस्तु विविच्य वर्तता
स तत्प्रतापस्य कथ प्रवेचिका ।
अनागतं तेन जगद्विगाहिता
यदावहे तद्गत एव देहिरे ॥ ८६ ॥

वृपा विमुंचन्नवमवु केवल
प्रवृद्धसस्या कुरुते वसुंधरा ।

जयस्तुता तस्य गुणैरसौ पुन-
स्तथैव सर्वं सुषुवे मनीषितम् ॥ ८७ ॥

आन्वीक्षिकी वाग्मिता प्रभेव
दीपस्य मूर्तेव सुदुर्लभस्य ।
कृपावतीसा च गुणान्विता च
प्रभाकरी तस्य बभूव कान्ता ॥ ८८ ॥

तामुल्लसत्पादविपक्षशोभां
रसोपपन्नामविपन्नपद्मम् ।
कर्पूरिशामाक्रमितां बभास
नृपस्य नित्यं नलिनीमिवार्कः ॥ ८९ ॥

ततो न तन्वी स्मरमोहमात्मन-
स्तमेव मार्गे प्रणयादबुध्यत ।
प्रभूतरागस्य च तां न च स्थिरं
विजृम्भितां प्रीतिमुवाह चाङ्गणी ॥ ९० ॥

यथाप्रभूतो न तया कृतार्थं
वृथा त्रिवर्गव्यवहृतमिश्रमागतम् ।
शरत्प्रभातः मानसपीठमाह्वया
दिशा सहस्रांशुमिवोदयाचलः ॥ ९१ ॥

पादापतत्पार्थिवमन्मुखं—
रत्नोतसिंहासनमुन्नतैभम् ।
स भूभृदास्थानमतीव रीतं
सुपुष्करसमन्वितेन मेने ॥ ९२ ॥

तस्याद्ये कान्तपरिचर्यरतो—
यथा मनीषीव गुणं नृपश्रीः ।
चकार सर्वाङ्गवरानुरक्ता
सुनामनामोक्षविनीतमोक्षम् ॥ ९३ ॥

विभक्तिशीतोष्णसुखक्रमावहा
प्रसादिनश्चोदितमंदमारुता ।
अहर्विभावस्तमवर्द्धयन् क्रमा—
दमुष्कपार्श्वा परिचारिका इव ॥ ९४ ॥

यथा च यावच्च निगूढशैशव
नृपात्मजागानि निगूढतामगु ।
तथा च तावच्च तदीयविद्विपा
सभंगमगश्लथतैव पप्रथे ॥ ९५ ॥

अजस्रमाह्लादनहेतुभावा—
दय जनानामलमस्तु चंद्र ।
इद तु चित्र यदय समग्र
किं चेदलब्धालवया कलामि ॥ ९६ ॥

तयेव नून नृपनदनस्य
पादौ च पाणी च मुख च तस्य ।
विस्तीर्णवक्ष स्थलकेलिवास
क्रीडागतश्रीपरिवारपद्मा ॥ ९७ ॥

समानमानदननामयिभ्रत—
स्तदस्य भूनंदनयौवनोत्सवे ।
सपत्ननिश्वाससमीरणैस्सम
पृथू च दीर्घौ च बभूवतुर्भुजौ ॥ ९८ ॥

अलंघ्यमन्यैरतिसर्वमानव
तमुन्नतानामवनामकारणम् ।
स्वबुद्धिवश्य समपश्यदन्वहं
प्रतापमात्मीयमिवापर नृप ॥ ९९ ॥

अवनामकारण नम्रताकारणम् ।

ततस्तृतीये जगत्पापहास्ये
विरक्तचेता वयसि स्थितोऽसौ ।
सितातपत्रं स्वसुताय दत्त्वा
धर्मं तपस्यामकरोत् प्रशस्ते ॥ १०० ॥
आसद्ये मम इवोन्नयशालि धर्मं
मार्ग्यं तुषारकर्पविषमिषोऽक्रमाम ।
पीन करेषु विषयी कुसुमाजुकल्प
किं नु क्रमादपि स्थिरो न परं प्रमेदे ॥ १ १
अपिकविमसितायां तस्य दैवेन भूमौ
भिन्न इव विविपाता सर्वदिग्भ्यो निभूत्वो ।
अपरि न परिरेभे पार्थिवेभ्यस्तुषाता
स्थिरस्थितसुखमविगेतु कम्पकस्योऽक्रम्या ॥ १
आकाम्याहवदीरपार्थिवममम्मूर्वेस्परत्नायकी
न्यातिध्मकविनाशतोयविकसत्पादार्थिवृक्षया ।
तापशुभ्रयपाप्यवेशयनकाः कुर्वे स्थिता सर्वदा
गीर्वाणायनतक्रमाः स पुपुषे मूर्तिमियं भूपतिः ॥ १

इति श्रीभाविदेवसूरिविरचिते श्रीपार्श्वनाथचरित्रे
महाकाव्ये आर्यकपरम्पराभिर्वर्णनं नाम
नवम सर्गः ।

---

१ नैव ग्रहीव । २ निरत —विपरीततया ।

कृत्रिमेतरविभेदसंभूत
जैनबिंबमखिलं ह्यचेतनम् ।
तत्कथं मुनिजनेन कथ्यते
भक्तिमज्जनमनीपितप्रदम् ॥ १३ ॥

अस्तु वा तदकृता कुतो मता
केचनेह भुवने जिनालया ।
ईदृशेव रचनानि सव्यते
तद्गता च ननु जैनशासने ॥ १४ ॥

कामधेनुरिव छिन्वतीतम—
स्तोमनाशि वसुमत्यधीश्वरम् ।
निर्मुमोचनविपाकरम्यव—
र्मामृत यमभृता नु भारती ॥ १५ ॥

सर्ववस्तुसमवायिवेदन
सन्नपि स्वयमनजनो जिन ।
किं जनस्य कुरुते तदर्पिता
भक्तिरेव खलु कल्पवल्लरी ॥ १६ ॥

किं च किं चतुरचित्तचिंतया
वस्तुशक्तिरविचारिचारिणी ।
कल्पितप्रदमबुद्धिमत्तया
कल्पपादपमुपालभेत क ॥ १७ ॥

यद्यस्य सत्यपि गरुत्मदाकृति—
भावितोरगविपव्यथामुखे ।
दुष्कृतापहृतये न कल्पते
किं पुन प्रकृतिर्जगद्गुरो ॥ १८ ॥

बंधनस्थगितसूक्ष्मपुद्गल—
स्कंधमध्यमिदं पत्नथने ।

* [illegible]
    [illegible]मृगया ॥ ६ ॥

[illegible] मया
    [illegible] इव मार्गविप्लुता ।
[illegible]
    [illegible] इव [illegible] ॥ ७ ॥

[illegible]
    [illegible]रामाश्रम् ।
[illegible]—
    [illegible] ॥ ८ ॥

मुनि[illegible]—
    [illegible] ।
[illegible] समुन्—
    [illegible] इव [illegible] निर्गलिता ॥ ९ ॥

[illegible]
    [illegible]म् ।
[illegible]—
    [illegible] ॥ १० ॥

[illegible]
    [illegible] ।
[illegible]
    [illegible] किम् ॥ ११ ॥

[illegible] मम [illegible]
    [illegible] मम च [illegible] ।
[illegible]
    [illegible] ॥ १२ ॥

पुण्यकृत् नोऽस्वयमकृत् सदर्शना
गण्यसेव्यगुणराशिरप्यय ।
भण्यतां वुधजनै कथ हि पा—
क्षुण्यसेवमनसा दधाविति ॥ २६ ॥

दंडमुद्धरमुदस्य जाग्रता
क्षत्रमंडपतले कृपालुना ।
तेन धेनवयिवाररक्षिरे
सर्वथा सुखशयालव प्रजा. ॥ २७ ॥

तुगसाह्सनगसंनिभ
त प्रति प्रविदधु दिगंगना' ।
रतुमिच्छवयवावकृप्य
रत्नावभासुरकरप्रसारणा ॥ २८॥

भूमिभृत्सु स विभज्य साशित
शासनेन कृतसीमभुक्तिक ।
युज्य दैवतनुतिष्ठपत् स्थिरे—
पतनुराज्य दैवता ॥ २९ ॥ (?)

क्षुण्णवर्त्मगमनादनस्यता—
मग्रतोऽमृतरसप्वायिनम् ।
शासनेन खलु तस्य नश्यता
विप्रकीर्णविपकटकायितम् ॥ ३० ॥

तस्य भित्तिपु दिशा यशश्च
विक्षातशत्रुविजयक्रमागतं ।
आददे न वसुधाविधाकृत—
स्फारया तिथिमविलासडबरम् ॥ ३१

प्रातरेव जिनदेवनास्तव
संविधाय स [illegible]दीश्वर ।

चंपुरेव स पुनर्मनस्विनः
संपिपिषमहीधियो विविस्मत ॥ १९ ॥

भृम्यकरतूकमयमत्वपायजना
पुम्पन म जिन नित्यवैसमु ।
तादृशो हि सुपिधवर्पंचर्हः—
न तेष्वरगन्मनिर्मथा ॥ २० ॥

संति ते सुरविमानसंनिभाः
सचमाकनिमये विमानपाः ।
मन्यकर्मकृतनिष्पवृत्तपा
मत्कुरम्यमितिविचित्रमूर्तका ॥ २१ ॥

यत्र भेय भगवद्गृहलताः
संति चामरनिमानर्गल्पया ।
शीलरसिनिमपमैक्तारा—
ज्ञासिभागरलविषमूरपा ॥ २२ ॥

इत्यनुत्तमसमुद्रसंसर्व
तत्र चागमुनस्तु नयपतिः ।
आरणानिविसृतभवा स्फुरैः
स परो परमनिर्वृतिः परम् ॥ २३ ॥

मानमुपनि ततः प्रभुस्वयं
ततश्च महतम्मासद ।
कर्मसंक्रमितपरार्थान—
मम्मुखाहार त्रिभगनाश्वेतमना ॥ २४ ॥

तत्र धर्मनशिष्ट नानि प्रजाः
संशा निर्विकल्पविभ्रगा ।
निर्वृतोभमिं नरों हि तत्र
धान्मा मर्वति गतत्मयमज्जनप ॥ २५ ॥

पुण्यकृत् नोऽस्वयमकृत् सदर्शना
गण्यसेव्यगुणराशिरप्यय ।
भण्यता वुधजनै कथ हि पा—
क्षुण्यसेवमनसा दधाविति ॥ २६ ॥

दंडमुद्गरमुदस्य जाग्रता
क्षत्रमडपतले कृपालुना ।
तेन धेनवयिवाररक्षिरे
सर्वथा सुखशयालव प्रजा ॥ २७ ॥

तुगसाहसमनगसंनिभं
त प्रति प्रविदधु दिगंगना ।
रतुमिच्छवयथावकृष्य
रत्नावभासुरकरप्रसारणा ॥ २८ ॥

भूमिभृत्सु स विभज्य साशित
शासनेन कृतसीमभुक्तिक ।
युज्य दैवतनुतिष्ठपत् स्थिरे—
पतनुराज्य दैवता ॥ २९ ॥ (?)

क्षुण्णवर्त्मगमनादनश्यता—
मग्रतोऽमृतरसप्रवायितम् ।
शासनेन खलु तस्य नश्यता
विप्रकीर्णविपकटकायितम् ॥ ३० ॥

तस्य भित्तिषु दिशा यशश्च
विक्रान्तशत्रुविजयक्रमागतं ।
आददे न वसुधाविधाकृत—
स्फारया तिथिमविलासडंवरम् ॥ ३१ ॥

प्रातरेव जिनदेवतास्तव
संविधाय स कदाचिदीश्वर ।

आद्रराशिभिरमोघबन्धुरा
स्फारवारिमुमुचोदरे वपुः ॥ १२ ॥
ईदृशीमपि विरामवर्जिते
मस्तके पतितसूचकः क्वचित् ।
नेन संवरगिरे निशामय—
स्वामिनासुरा स्वेदुरस्मयः ॥ १३ ॥

तडिद्विवस्वपमितांकुरे गिरः
प्रत्यबुध्यत स बुद्धिमत्तमः ।
तत्क्षणं विदधितं जपद्वयः
नागसर्पपदनांकुरैरिव ॥ १४ ॥

इतोऽभ्यपत वारि शिरस्पर्शं
भस्म एव सितचारुलीलया ।
कुसुमस्रग्वपरिष्कृतामिनी—
हारसर्पकविवर्तुपरिषिमा ॥ १५ ॥

मेघ मां तरुणि भागवाकसे
तावदस्त्वमपसार विश्रपकम् ।
पावकेन न जुगुप्सया त्वमि
सोऽपवास्यवतो वपुषना ॥ १६ ॥

वज्रबाहुमभिविष्य स स्थिर
एवताप तमयं ततो नृपः ।
निर्जितप्रसवकार्मुकैर्मुतो
पाशिभिर्वनविधाममवत् ॥ १७ ॥

निर्विगुप्य दलितस्तुरागुण
मेवितंगवहितिस्मर्मंगलम् ।
भावये न निपिगुप्तिर्दिनिपी
मोक्षगोपरत्नमोपदं तथा ॥ १८ ॥

सर्वनिस्पृहतयैव तन्वत-
स्तन्मुने सुचिरमात्मभावनाम् ।
अन्यदेव सुखमुद्बभूव य-
त्स्वर्गिणा च न चापवर्गत ॥ ३९ ॥

ईश्वर प्रणिधिना तनूकृत—
क्लेशवैशसमयामयो मुनि ।
अंतरात्मनि समाधिभावना—
माधित स्थिरपदेन चेतसा ॥ ४० ॥

भावयद्भगवदर्हदर्पित
नित्यश प्रणवमंत्रमुत्तमम् ।
अंतरायविजयादवागमत्
प्रत्यगात्मगुणचारुचेतनाम् ॥ ४१ ॥

बद्धकर्ममलघातहेतुम—
भ्यस्यतश्च नियमाद्यमादिकम् ।
आविवेकमति तस्य योगिनो
ज्ञानदीप्तिरभवत्प्रकर्षिणी ॥ ४२ ॥

निर्व्युदस्य सवितर्कबाधन
तद्विपक्षपरिभावनाबलात् ।
तीर्थकृत्त्वमहिमोदयावहा
भावनामवहदंतरात्मनि ॥ ४३ ॥

तीव्रसमयागुणानुबंधिन—
स्तस्य मौतिकमभूत्कृशं वपु ।
नददर्श नरसायनश्रिया
तत्पुनर्गुणमय व्यवर्द्धत ॥ ४४ ॥

एकदा तनुविसर्गपूर्वकं
योगतत्परमना महामुनि ।

चित्रकेय इव सुस्थितात्मवान्
    धीरपूर्वकमरम्यमात्मिना ॥ ४५ ॥

संयमस्य यशसस्य पुष्कर
    निर्भर तमपुत्रिकपावहा ।
मत्यम्मलविनपादिर्विक्रमो
    दैवनाशममममम्मनम्मिनम् ॥ ४६ ॥

तत्समयस्मुनिहनाप्रमंगना
    रस्पन स स मर्वानपक्षिपा ।
निर्विमुच्य नरकं यतातरे
    नाम कैसरिषु सम्भजम्मुषा ॥ ४७ ॥

क्रोपधर्मस्मुदिनमुखा मुहु—
    स्नात धर्मगमकारि यक्षिर्न ।
वृत्तिमजपफलाय नरन—
    माणपिस्तुगयूपनारिर्तो ॥ ४८ ॥

वक्षिर्भीम तमपांशुलं हरि—
    सम्मपे तु यथपामि निर्भया ।
पापकर्मारिनममनातपि
    श्रेयम भवति यत्मतिष्पुक्तिः ॥ ४९ ॥

मप्युवाम नरकं म कैसरी
    शंसितस्य विमना तमगममय ।
दुःगतिनो भवति मपदामिना
    नन्तु कि पुनरस्पनुविपापरः ॥ ५० ॥

तक्षिमुच्य वनवीपपूपित
    निर्मलम मनसा मुनिनपुः ।
भागमामगविधामिनामय
    मुखमूप सुकर्मा स इंभितः ॥ ५१ ॥

वैद्युतं मह इवैकसंहतं
तद्वपुर्वहल्दीप्तिवृंहितम् ।
अप्यनगमदमंथरामरी—
लोचनप्रियमजायत स्फुटम् ॥ ५२ ॥

कामिनीचरणकिंकिणीरवं—
रेकदा रतिविलासकेलिषु ।
आददे समुदमुन्मदं क्वणन्
मन्मथद्विरदडिंडिमोपमैः ॥ ५३ ॥

सिंहविष्टरगत स लीलया—
लोकयद् द्युपतिलोकवेष्टित ।
एकदा वितिमरो दिवौकस
सभ्रम न जयकारकारिण ॥ ५४ ॥

एकवारममरीस्तनस्तनो—
त्तानितोऽरमत सोऽमरैस्सपमम् ।
श्रव्यगीतकलकठकिन्नर—
व्रातदत्तरसनिर्भरेक्षण ॥ ५५ ॥

अत्यजन्निह वनौकशचक्रम
लीलया स वनितासख क्षणम् ।
पारिजातकुसुमाभिवासित
स्पन्दितोपवनमन्दमारुतैः ॥ ५६ ॥

भाविनीमनुपगा जवादसौ
मोहयन्मणिगृह न्यवीक्षत ।
प्रत्यवेक्ष्य मुमुहे मुहुस्तया
तद्वपु सवहु तिर्त्तिचियितम् ॥ ५७ ॥

---

१ विष्टर इति सुचारुपाठ ।

निधुवैकिरित्यये कदाचन
  व्योमयानृविमानपंक्तिभिः ।
तत्र देवनिकायैश्च गच्छता
  क्षेममैव नगरी विनिर्ममे ॥ ५८ ॥

वारिवीतरविमो विमासुर—
  मौहरत्वा जयविमानकैमये ।
व्योमतः स निजयाङ्गकेकया
  वारिवाह इव विद्युताङ्गभः ॥ ५९ ॥

अर्धतुर्यसमदशिनिर्मितान्
  मासि मासि ववृषे स्वरूपुः ।
सोऽन्वहं त्रिदिविभिर्स्वयम्भुवं
  विश्रमिर्विमलशांतचन्द्रमाम् ॥ ६० ॥

तस्य वास्तरमाङ्गमवितानि—
  र्मलमयमुतिगता सुताशिनः ।
मन्त्रिमानममनङ्गमोक्ष्ये—
  स्त्वनासवमायतावर्षि ॥ ६१ ॥

तत्र नागवनरे स कीमया
  वैरतम हरिविर्द हरेः ।
धर्मतीर्थमथतात्विश्वत—
  आम्य नागरिव पश्चिमे वयः ॥ ६२ ॥

तत्रपावरकथाय संभ्रमा—
  द्यामनात्मपतिः ससत्व मगम् ।
तं ननाम वपकारपूर्वकं
  मौक्तिकद्रुमिविचामदिगांशुकि ॥ ६३ ॥

तत्तथसमरमावर्णगता
  संभ्रमाद सुविधां कुमारिका ।

देवतास्वकुलगोयमंतर—
श्रीकामलजडागवाश्रय ॥ ६४ ॥

भाविनी भुवनभर्तृभारतं
मर्त्यलोकनिलकायताकृतिम ।
भक्तिरधुरमुपाध्वमन्वह
विश्वसेननृपतेर्मन प्रियाम ॥ ६५ ॥

आज्ञयामरपतेरखर्वया
दुर्वहस्तनभगा धरागना ।
अग जन्मुरभिरामणाम्निता
स्वर्गतो मदनवाग्णाम्निता ॥ ६६ ॥

अभकाशवपुपस्तलोदरी
नामरेक्ष्य यस्तु दिव्ययोषित ।
इत्थमस्तुचन विस्मिताविद
स्फीतमन्मथमदमन्थरेक्षणा ॥ ६७ ॥

यभमस्यति सतीमिमा नृपात्
कियच्च सदृशं मृगीदृश ।(?)
सहति स्वयमियं हि नावता
मेकशस्तव यद हि यो गुणा ॥ ६८ ॥

नेशमेव नयनाभिरामया
मध्यतेन वसुधा रुचे रुचा ।
विधयेव निरवद्यवृत्तया
चेतस च सुदृशा जगत्तम ॥ ६९ ॥

सुभ्रुवो नु वदनेन वधुना
पद्मसारविजयी निशाकर ।
सविभागविधिनेव यत्तयो
कातिसपदुभयो प्रवर्तते ॥ ७० ॥

मुग्धमीनमसमीनगेतन—
    र्संदिनाव्यमरागमस्मया ।
निर्मलस्मितसुधानवोद्गमा
    स्वर्वन मधुपमप्रिया पपुः ॥ ७१ ॥

वानिकानलसमनगुप्सनि—
    प्रूतनिर्मलमपूरलेखया ।
सिंधुनायमुमाननेमन
    मपमामिव करोति वर्णयो ॥ ७२

नास्ति पश्य मृगशावनाकुर्ची
    तारहारविपमलद्विर्मो तर्दी
पौर्मिर्मकुरवृत्तरोमिवी—
    वरुणाकमिधुमापतापिमी ॥ ७३ ॥

कोमलाङ्गलिमृणालशंकया
    र्सीमयाप्तमितकठवर्णमा ।
सुंदरीकमलद्विमिपाममा
    पिशिर्सतिपिपो किरल्यमी ॥ ७४ ॥

नास्ति तन्वपि विशेषमेऽर्क
    मावमल्पमृतकृत नगमम ।
पीवरस्तनकमारमुत्तमम-
    ग्निमध्यमिव भूतर्दितम् ॥ ७५ ॥

मकरन्दमलिमवोद्यमेलया
    वाकर्दमवमिता विराजते ।
विम्बसेवमधुरोष्ठपांगना
    मिवमा नमनर्मनमस्पर्शी ॥ ७६ ॥

मंजुमत्तमकमोरपच्छवि
    स्मरमप्सुगल सूर्णदलः ।

कामगंधगजबंधनोचित—
स्तंभगौरवगुण प्रपद्यते ॥ ७७ ॥

न त्विय सुतनुरप्सरोगता
गत्वरी न कमलाकरादसौ ।
केन चैनमनयोरिय युत
पाद्योरकृतपकजश्रियम् ॥ ७८॥

कातिशृखलितदिग्वधूदया
निर्मलापि तुहिनद्युते कला ।
न प्रशस्तमनयोपमीयते
जगति यद्वितीयया ॥ ७९ ॥

संभ्रमावनतमस्तकास्तुता
सनिधाय सुरनायिका स्तुताम् ।
वल्लभावमभजन्ननाधिया
तत्प्रियैकपरतन्त्रया धिया ॥ ८० ॥

आनिनाय सुतनोरसायन
तासु काचन चकोरलोचना ।
येन सामृतमयीव निर्बभौ
सेवितेन दयितावनीपते ॥ ८१ ॥

हेमनालकमलेश्वराऽकरो—
त्तत्पुरो मुकुरचारुमंडलम् ।
तन्मुखप्रतिमयोदरस्थया
यस्य सृष्टिरगमत्कृतार्थताम् ॥ ८२ ॥

हारयष्टिमकृतेतरामले
सुभ्रुव स्फुरितवृत्तिमौक्तिकाम् ।
अत्यशोभत यया तदाननं
तारकावृतमिवेंदुमंडलम् ॥ ८३ ॥

अगुर्वीसमणिधामधमूना-
    मीरतासकवयस्मदीपने ।
रागपद्मगुरुपादकल्पप
    पंचमं पुनतिनिवरांगनम् ॥ ८४ ॥

क्विणप्रविततंपुपुर—
    मासरायकरवियंगहारया ।
नम्मपामिवरचे नतानचे
    सुभ्रपा रचितलासकीसया ॥ ८५ ॥

राजपत्रमिपमापुर्वपिनि—
    र्धुर्ण नमसि निर्मितामरैः ।
हेमभूपिरमयन्मपांगण
    मत्ममाकपिसिता दिशोऽखिला ॥ ८६ ॥

निम्नरिनमत्करपारकम्पनि
    प्रस्पुरोरुमिलपाररागका ।
निष्कमत्मणिमरीविर्मगुगे
    व्योमपातिमिरलंम्पराजत ॥ ८७ ॥

अन्वितामिननिपाविनूतना—
    मैकरलवविमेत्वर्क चका ।
आवधी तनुभूतामभिसिर्च
    चिनमितसिति विस्मितं मति ॥ ८८ ॥

आस्वरत्नमिपनरिम्मीधनि—
    मौनजालवद्दपपचारित ।
मापुमाफुमिरमाचि मानित—
    व्योमनि कपिरप्योऽपु त्रिता ॥ ८९ ॥

पद्मरागमणिपाटलोत्कटो—
द्योतगर्भनतमंबरं क्वचित् ।
जातरागमिव जातु निर्भमौ
चापतन्निधिनिबद्धतृष्णया ॥ ९० ॥

दूरवारिदपथावपातिन
स्वच्छतोयमपि चोज्ज्वलं निधे ।
तत्र नूनमुदपादि सर्वत
पीत मभवद्यदंबर ॥ ९१ ॥

रुद्रापिंगरुचिरंगरोधसो
रत्नरागनिबिडस्थितिर्निधि ।
भर्तुकाम इव मेरुरागमत्
स्वामिन त्रिदिवतोऽवतारिणम् ॥ ९२ ॥

तस्य सौधकलधौतवाहिन
कथ्यते कथमविच्छदोनिधे ।
तृष्णयापि यदभावि कामिना
यत्परिग्रहविधावशक्तया ॥ ९३ ॥

भक्तिबंधुरपुरंदरागने—
रंगणोवतरद्रत्नवृष्टिभि ।
स्वैरभाविदिवसैर्मनोहरैः—
र्भूमिवल्लभचकोरचक्षुप ॥ ९४ ॥

अनिमिषवनिताभिर्नित्यमाराध्यमाना
निरुपमगुणलक्ष्मा बंधुरा ब्रह्मदत्ता ।
रुचिरशयनसुप्ता रात्रिपाश्चात्यभागे
स्फुटतरमुपलेभे षोडशस्वप्नमालान् ॥ ९५ ॥

आस्थानमापमतारिर्मोम्मिविभसत्पादारविन्दाय पै
पत्र तरमकर्म व्यवस्यपत्पा सिंहासनार्पासिता ।
तस्य मान्यव ऽ भवद्दिगमलत्र मौक्तुमक्षिलोऽधिपति ॥
सा चार्गरमपीव तरसनसमृपपन्नमोतमिपा ॥ ५१

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वजिनेश्वरचरिते
महाकाव्ये द्विषेतिपरिवर्तः सप्त

समाप्तम ।

दशमः सर्गः ।

अथ दिविजवधूपवित्रकोष्ट
जठरनिवासमुपेतमानतेंद्रम् ।
अवहत दयिता नृलोकभर्तु
खनिरिव सारमणि निगूढकांतिम् ॥ १ ॥

अधिवसति जगद्गुरौ मृगाक्षी
निजमुदर नितरामिवाचकाशे ।
उपनततनुपनोदयप्रसंगा—
द्भवति हि रुच्यतमापुरदराशा ॥ २ ॥

अहमहमिकया स्वभावशुभ्रै—
रणुववृधे वनितागुणै मनोज्ञैः ।
जिनवरमुदरे तदा वसंत
स्वयमिव सेवितुमागतैरनंतै ॥ ३ ॥

अधिनतजठराशयोऽपि देव—
स्स खलु विभज्य निरूपयाबभूव ।
प्रविलसदनुपल्लवद्विजोऽथ
त्रयमयदंकितयेन विश्ववेद्यम् ॥ ४ ॥

प्रतिवसदपि तद्वपु पवित्र
परमभवत्सुरसेनहीनधाम्नि ।
भवति हि कमलानपंकदिग्धं
नियति वसाद्यदि नाम पल्वलस्थलम् ॥ ५ ॥

हुतभुजमरणीव देवदेवं
नृपवनिता सुषुवे जगत्पवित्रम् ।
अवतमसविभेद साधुकार—
स्फुरितरुचिप्रसवावृतागयष्टिम् ॥ ६ ॥

उपनतकुसुमसमृद्धिं
निःश्रमितसर्वजनाः कल्पवृक्षम् ।
जिनवरजनने जगत्समस्तं
स्वप्नमिव सुखमभूदसुखरूपम् ॥ ७ ॥
भवपरिभवभीरुमानवरूप—
भ्रमरनिभैश्चित्ताम्बरूपपापात् ।
अविरलधवला सुरद्रुमाणां
मुपरितिपदं निपपात पुष्पवृष्टिः ॥ ८ ॥
जय जय भगवज्जिनेन्द्रचंद्र
त्रिभुवनजीवनिकायमित्यघोषो ।
श्रुतिपथमधुरस्वरप्रतीर्ण
गगनतले सकलो समुत्ससर्प ॥ ९ ॥
जिनजननमवेत्य देवराजा
प्रचलत्पीठतया सहामरेन्द्रैः ।
चलितसपदचरमेना मतश्च
त्रिदिवविमानैस्तथाश्विपत्कोशः ॥ १० ॥
परिपतदमरजनसमूह—
मकीर्णमपरैः समुद्भिताखिलाशम् ।
अमरजनविमानमहर्द्धि—
गगनमिव अंघमभंवरं बभूव ॥ ११ ॥
अनिमिषमभिभूषणाभिसर्पि—
त्रिपथमिमतजपरहारिणम् ।
जलधरपथमद्भुतप्रभूतं
धनमतापसर्पं भावपत्त निभम् ॥ १२ ॥
रिप इव मरुतो विभक्तकाया
मनपदर्मपिमिन्दिरेऽवर्तिः ।

विकाचन रुभौनप्रश्नपश्चै—
गगनसरोवरतत्क्षणोपलब्धैं ॥ १२ ॥

विलसदमरेंद्र पद्मराग—
स्फुरदुरमालिमरीचिवीचिगर्भम् ।
।धुरमिव विनिशम्य देवगीत
किशलयित रसिक नभो बिभासे ॥ १४ ॥

ग्रनपथमुकुरोद्गराचकीर्णैः
कनकदलैर्विलसन्महोत्पलौघै॰ ।
रतिमधुरतया दये दिवौको
युवतिमुखप्रतिविंबविभ्रमश्री ॥ १५ ॥

स्फुटरुचिरचकाकरावरुद्धा
त्रिदशगणैर्विविधा तदायुदालि॰ ।
जलधरनिकुरु चिनिर्गृहीत—
क्षणरुचिरुच्यगुणैरिव प्रयुक्ता ॥ १६ ॥

दलदिभकरदच्युतश्च पश्चा--
दलि पटलाभिगमादिव प्रवृद्ध ।
अजनयदजरन्मदप्रवाह
सुरपथकर्दमविभ्रम जनस्य ॥ १७ ॥

अविरलमवलीढदिग्विभागा
रयचलिता कलधौतवैजयंत्याः ।
ततमुखमहिमोपलब्धदीर्घ--
स्थितय इवाविवभुस्तडिद्गुणौघा॰ ॥ १८ ॥

हयगवयगजादयो वहतो
दिविजपतेस्तनुरूपभूपणाद्या ।
प्रतिवपुरहरन्मनासि पुसा
पिहितदिशस्तदनन्ययोगवृत्त्या ॥ १९ ॥

मधुरमृणालमनाः कामवार्ता
सुरपतये समुपस्थितायः वर्णी ।
हिमगिरिजमनायमानुवाच
गिरिशिशुरप्समरा शची जहार ॥ २० ॥

अभिनवविनतेयपर्यङ्करूपा
गिरसम्भ्रुतरुपाणिस्तपुर्तीणा ।
अभिचरदुर्बलमिति ययान—
स्थगितमिवाग्रत समसल्लराकम् ॥ २१ ॥

सरसमहदर्जुयुर्मीसर्णीया
सुरजपनीलमहर्दिनमसुमिः ।
अपरस्पतिव दिशु नीयिर्वयं
मयरस्परामसिक्कमलग्रहासु ॥ २२ ॥

प्रचिनततिकपायिपस्तदे र्धरी
भुवनगुरुमिपया समर्पमाना ।
स्तुतिमुखरमुरारिवुद्धेन कृष्णा
प्रतिसपुरे स कारिकर्मजिष्णुः ॥ २३ ॥

स्फुटकपयसमाशपयकार्य
प्रमितपनापि मुहुः सहसमत्वात् ।
त्रिलवपुषि पिता ज्ञना न लेभे
समदरपामभुवि प्रमोदमुमिः ॥ २४ ॥

प्रमिलपममामिरस्वर्णीमि
बहलनमालवर्ण बहिर[illegible]म् ।
न हिमकुसुमपापिशुम्भवो[illegible]
कुमिशायप प्रमिमद[illegible] ॥ २५ ॥

प्रचिसपस्मृतापविशुभय्य—
[illegible]मानममेम्य[illegible]

अलिरवमुखरश्च मातरिश्वा
स्वगमिव वर्त्म दिश ययौ नवग्रे ॥ २६ ॥
पटुरवपरिवादिनीकहुहु
प्रमुखमुखोद्गतताडवादिभेदम् ।
समरसहृतसर्वजीवजेतो
व्रियति जनस्तव गीतमुज्जजृंभ ॥ २७ ॥

अकृपत कृतवेपयानभूपा
विकृतरसा खलु किल्बिषा प्रमोदम् ।
बहुरसपरिहासहेतुनाथ
स्फुटपटवस्त्रिदशाधिपस्य देवाः ॥ २८ ॥

जलधरपटरोलपापवेशा—
त्क्षणविरहव्यथयाप्यलीढपूर्वा ।
प्रतिपदमुदवेजयन् मृगाक्षि
पथि मरुताममरा प्रहासहेतो ॥ २९ ॥

मदकरिचरणाभिघातपिष्टै—
र्घनपटलैर्मुमुचे पय प्रपूर ।
परिमलमदबिंदुना धरित्री
सुरभिरभाव्यत येन सर्वतोऽपि ॥ ३० ॥

अपसरत पुर प्रजातजैर्नी
मानुतनुतिर्भ विभ्रमच्छिदायै ।
इति जुघुपुरमोघमिद्रसेना—
गतिनियमाधिकृता प्रसह्य लेखाः ॥

जिनपतिमवलोक्य रत्नचक्षु—
र्निजशिखरैकशिखामणि नगेश ।
मुदित इव भृशं ननर्त वायु
प्रचलितकल्पतरुप्रपीनबाहु ॥ ३२ ॥

मृदुगणपयसेव भास्वानं
गुरुगणव समुपस्थितमाय दर्शी ।
इतनमयनसापमान् रामं
जिनशिशुमुपसरत तपो महात ॥ ६ ॥

अभिनव निर्मलपर्वतुदरया
विदमददरगुप्तापितपुर्विपि ।
अविरपदसरसित पनाम—
स्पणितमिपाप्तुप जमलदायम ॥ २१।

ततमगतल निभूरितपतीय।
गुरुजनर्मान्मनर्मदिनमगुमि ।
अवतपदिप विषु नीविर्ये
मवत्मतामतिजममद्रजासु ॥ २॥

प्रवितननिकमाविशमवैर्मी
मुवमगुरुगिपपा समपेनाम ।
स्तुतिमुरतमुपोशुतेम दृष्या
पतिवपदे न कारितर्मतिम्बुः ॥ २३ ॥

स्फुटदयनसमाशारपवर्त
प्रतिदपनापि मुहु महसमरणाम् ।
जिनपदुपि विशे जना न मेमे
भवदरपामपुनि प्रमादनुमि ॥ २४ ॥

प्रतिमवनवमामिदम्बतीति
बहमतमामवपवि बदविजर्मेद्रम् ।
न विमकदुदपातिशुत्वतीमः
कुलिशापाः प्रतिमंदर्द मनस्पे ॥ २५ ॥

प्रविशदरमृतोपपितुमल्प—
स्फुटप्रतिमासममेवर्मपरेंपु ।

भुजवलदलितोद्धशैरिवाद्रे
पृथुतरशृंगसहस्रभूरिमारै ॥ ३९ ॥
जिनवरशिखरेंद्रमध्यवर्षेत्
सुरहसुदुदुभिमंद्रनादगर्जे ।
परिगतवनितातडिल्लतांक·
पवनपथं पिदधन् महेंद्रमेघ ॥ ४० ॥

प्रतदविकंदावनीविलोल—
द्बहलपय प्रसरेण शैलभर्तु ।
त्रिभुवनगुरुभारखिन्नखिन्नै—
रिव सकलैरपि सिम्बिदे तदंगै ॥ ४१ ॥

सममहसि महागिरींद्रतल्पे
प्रदरभृते जिनमज्जनाम्बुराशौ ।
अवमथनसुखागतो वदति
कुलिशभृतो दिविजैर्ध्रुव विजज्ञे ॥ ४२ ॥

पृथुतरविटपावबद्धपाता—
वभुरधिकं वहला पय प्रवाहा ।
जिनवरसवनोत्सवे निवद्धा
गिरिपतिनेव सितायता पताका ॥ ४३ ॥

अतिजवकृतपातपूर्वतल्पो—
च्छलितनभ प्रसृतैः पय कणौघै ।
भगवति कुसुमोपहारलीला—
मिव मुदिता ककुवगना विमेजु· ॥ ४४ ॥
अभिपवजलभूरिपूरमग्नै—
रमरगिरे शिखरैश्च सामिदृश्यै ।
अधिजलनिधिदेववृंदमुक्त—
भ्रमदुरुहेमघ्र[illegible]गमोपथौके ॥ ४५ ॥

अविरलमपमलातपत्रगुप्त—
शिरसागतः स दिर्घाकर्मा प्रवाहः ।
स्वपमिव त्रिमदेवमभ्रमार्च
गिरिशिखरं मयमी पव पयोधेः ॥ १३ ॥

मसितफसिनविसिनमूरिफोमा—
दमजपकारपूंदकरीमुलीभिः ।
गिरिगुरुगुरुमस्पयामाम्नपामि-
र्मुवमगु लावने ममु प्यपस ॥ १४ ॥

पृथुमभिमपर्णाधुर्वमाम्व
प्रथितरितमरिपतगवसितपीठम् ।
हिमपतिमविरोम्व देवराज—
मपमविपावमिपोस्वममम्पयुक्तः ॥ १५ ॥

अमुनमुपमिनीपवा वर्णग्रा—
दमनमुजः नविमासमासमुग्राव ।
अविरलमतपो ममम्पमूरव
दहतरसेतुर्वपतुम्पसीलाम् ॥ १६ ॥

हिमगामवमूलार्भवस्यमर्त्यो
रिविपयिरि रिविर्द्धलोपमिम्बे ।
कविरितमिति केवलं मुखोदे
नमसि पदममसु पुण्यराशिः ॥ १७ ॥

मखिलयकुर्मुरिभोदमासे
पयसि तरपर्वस्तु तारलोपै ।
तनुमपवरपूरितिमिशिस्तु केमे
मखितवरीतरमूरितिभ्रममधीः ॥ १८ ॥

पहुपादुमुलपादुलीवपुरि
पपकवरैः स पुणारूपिर्विरिते ।

भुजबलदलितोद्धशैरिवाद्रे
पृथुतरशृंगसहस्रभूरिभारैः ॥ ३९ ॥

जिनवरशिखरेंद्रमध्यवर्पत्
सुरहसुदुदुभिमंद्रनादगर्जे ।
परिगतवनितातडिल्लतांक
पवनपथं पिदधन् महेंद्रमेघ ॥ ४० ॥

प्रतदविर्कदावनीविलोल—
द्वहलपय प्रसरेण शैलभर्तु ।
त्रिभुवनगुरुभारखिन्नखिन्नै—
रिव सकलैरपि सिश्विदे तदगै ॥ ४१ ॥

सममहसि महागिरींद्रतल्पे
प्रदरभृते जिनमज्जनाम्बुराशौ ।
अवमथनसुखागतो वदति
कुलिशभृतो दिविजैर्ध्रुव विजज्ञे ॥ ४२ ॥

पृथुतरविटपावबद्धपाता—
वमुरधिकं वहला पय प्रवाहा ।
जिनवरसवनोत्सवे निबद्धा
गिरिपतिनेव सितायता पताका ॥ ४३ ॥

अतिजवकृतपातपूर्वतल्पो—
च्छलितनभ प्रसृतै. पय कणौघै. ।
भगवति कुसुमोपहारलीला—
मिव मुदिता ककुयगना विसेज्जुः ॥ ४४ ॥

अभिपवजलभूरिपूरमग्नै—
रमरगिरे शिखरैश्च सामिदृश्यै ।
अधिजलनिधिदेववृंदमुक्त—
भ्रमदुरुहेमघटोपमोपथीके ॥ ४५ ॥

अतिगुणगुणर्जनमत्यिधर्मा
भुवनमनूना बपनोद्रकावगाढः ।
अविकृतजनबैभवा सबोधा—
इमनमितपनु विघ्नलीय बकुः ॥ ४६ ।

गिरिवनमभिपिध्य देवमर्थ
मिदधपतिः स बहुभ्तममोदः ।
जिनगुणमभिदीपयंबापि
मुखमगुरोः स पुरोऽमयो ननर्त ॥ ४७ ।

जगमितपुरिमूर्तिर्निपयाभा
मदपमरेः स कलहत्यामहर्षी ।
स्फुटरसमनरमणप्रतापी
कुलितालप्यमलतीव मस्पवृत्ता ॥ ४८ ।

उपगतविविधोपनामबोध—
मभप्रपुणपगुतानुकमपावीम् ।
नदपमिमिपमर्तूपपादेक—
दितमलब्धिपुरितापवास कृताः ॥ ४९ ।

अनिमिषमतिसीविभाय पूर्वां
मखिलगुरामभविधोपचयो ।
मुकुलितकरपद्मयुगाढः
स्तुतिमगुणमपयो इर्षिमभार ॥ ५० ॥

जय जिन भवतापकापहार
मिरिपमवाममहिम्पर्णावर्षेता ।
जय जय जिनभिज्ञमपरिमाण-
स्थितिमयपेऽवपदुरकिञ्चनत्वः ॥ ५१ ॥

इवमवलम्भाद्विर्धमर्षय
मथमनमोहनिमद्वितीयमेवम् ।

कथमिव भगवस्तव प्रसाद-
स्वहितमृतेजगदीक्षितं क्षमेन ॥ ५२ ॥

शिवपुरशरणावरु तथास्तात्
व्यपनयदुर्नयकंटकप्रवङान् ।
इह कृतगमनानुरोपयोग्या-
नमृतवचोमयशवलप्रभाले ॥ ५३ ॥

चिरमिति रचितस्तव जिनेद्र
सुरपतय समुपेत्य वारणासीम् ।
अभिगमकृतसम्भ्रमाय राज्ञे
सपदि समर्पवचस्तदेवमूचु ॥ ५४ ॥

अथमिह नियमो दिवस्पतीना
जिनपतयो यदमीभिरभ्युपेते ।
नृपनिरुपमपंचसूत्सवेपु
स्थिरगुरुभक्तिभिरर्न्वितावभञ्जि ॥ ५५ ॥

तदसुमुपनिधाय मातुरग्रे
कृततनयं नयचर्मतत्त्ववेदी ।
गिरिपतिमुपनीयनाकनाथै-
रमृतजलैर्भगवान् समभ्यषेचि ॥५६॥

अनुपमसुखधामपार्श्वचूरया
सकलजगद्धिपयप्रभावभूम्ना ।
सविनयमयमुच्यता समस्तै-
र्भुवनगुरुर्वसुधेशपार्श्वनाथ.॥ ५७ ॥

निरवधिनिजनिर्मलावबोध-
व्यवसितविश्वविशेपतत्त्ववृत्ति ।
त्वमिव च न परो जन. कृतार्था
यदसि गुरुर्जगना गुरोरपि त्वम् ॥५८॥

जिनवरजननमनोत्सवैता—
मर्त्यमपरं दिविजाः पुनर्विपाय ।
स्तजिननमथा दिवं प्रजग्मु—
र्मणिमुकुटप्रविभिन्नदीप्रमाशाः ॥ ५९ ॥

मतिविनिममरापमीतमोपा—
मनुमनतः परमेश्वरस्य तस्य ।
कनिपयदिवसैर्मुखस्य पार्श्व
मनुमथा वचमा समुद्रमूर्वे ॥ ६० ॥

हिमकरमुपर्मुखोपमास्ये
पुरपरिपात्यतचाकुरुप्यमम्यम् ।
पृथुतरविकसद्विकासनत्र—
कारकमतमालयच्चे मथायारम्यम् ॥ ६१ ॥

अतिसितकचिरं सरागयदि
म्यपसुतधर्मकर्क मकाद्पोमम् ।
मसचकगुमकचचोरपर्च
मथमकसहवनं ममाकर्णितिम् ॥ ६२ ॥

कुलमिरितपमृमिर्मपिर्वर्च
स्मपपरिवारमविरिसर्म अक्षेन ।
मनुरस्य परमेश्वरस्य मञ्जे
शतमकरस्नानगोऽपपजर्विवम् ॥ ६३ ॥

स्तमकपपदेकदा नृपाणां
सदसि गतं समुपेत्य पार्श्वनर्ति ।
निरिकमपिदत्ताञ्जलिः लपूरु—
पुपमतविकसच्चोरितः कुमारम् ॥ ६४ ॥

उपचमपमितम देव कश्चिन्
मुनिवृषभो दपर्षीमथा स्वतोधि ।

ज्वलदतिबहलाग्निमध्यवर्ति-
रविगतदृष्टितया तपश्चरिष्णु. ॥ ६५ ॥

अनुचरवचनं निशम्य देव
स्वमवदधौ नरकेन भूय दु:खम्।
बहुजलनिधिविंशति कृताब्धिन्
निजरिपुधेव गतं मनुष्यभूयम् ॥ ६६ ॥

पुनरिदमवदत्स तत्त्ववेदी
न भवति तस्य तपो न चोपयोगी।
अभिमतविषयोपसर्प्पणार्थं
किमु कुपथेन कृत भवेत्प्रयाणम् ॥ ६७ ॥

यदि तव न मत तदेहि सद्य
सूच करवाणि तदग्रत प्रतीतम्।
इति मदकरिकधर प्रपेदे
मरकतशैलमिवान्यमंजनाद्रिम् ॥ ६८ ॥

पटुपटहरव पुरो जजृंभे
जयनिनदैरिति मासल प्रजानाम्।
अकृत वसितमातपत्रमस्य
श्रियमसि तस्य गिरेरिवेंदुविंबम् ॥ ६९ ॥

उपनतवति तरुराजवीथीं
विरचितमगलरम्यकर्मशोभाम्।
युवतिभिरतिचुक्षुमे समंतात्
प्रभुमवलोकयितु श्वरावतीभि ॥ ७० ॥

करगतमुकुरात्मरत्नपात्र-
प्रतिमितवक्त्रतयातवीक्षमाणम्।
अविकचकनकाम्बुजेन काचित्
प्रमदकृतेऽर्घमिवोज्जहार तस्मै ॥ ७१ ॥

भ्रमरतोमरूपमालिनाभी
स्मरविपदा तु तमेव भावयित्वा ।
अपगतमनुनिर्मोकयन्ती
निजमसिमव सिमिर् क्वापि मुग्धा ॥ ७० ॥

तदनु गदर्थेय मीपमूगे
विषमतम पदर्गपिमादधाना ।
इत भृतिमपचारिणा मरीचिभिः
कथमपि कायन पेलनां प्रपेदे ॥ ७१ ॥

विकसितपद्मांशुका वपाव्छ—
स्मरशिवपृदन्य शिरोपतामतापी ।
कुचमदपरिमाववेलनपमा
नभसि गता नलिनीव)मार्षे ॥ ७२ ॥

निजगृहगुदरम्पिता गताशा—
गतकुपर्मदनदयानोत्कटैः ।
रतिरसदवनानुगेपमथा
न कमपि चिवमपीव पुष्ठं ॥ ७३ ॥

मकरकमदवालकुमारमम्या
कमकमपीव रिरमपा मजीशी ।
मदनपरवशाविर्भागमाटि
मणिमपिमिव तडिल्लता चकासे ॥ ७४ ॥

सुपतनचकतमप मतम्
स्वयमवलोक्य च वीचिमुन्मर्सतीम् ।
अपगतदर्भेव सामिदपपा
विकरगताक्षपथा सखीरपश्यत् ॥ ७५ ॥

गगनकपरमेदुरं वपुस्वं
नियमितदरस्य पुरो निमापयंती ।

कृतिरिवमसमायुधस्य दस्यो—
रिति निजगाद विनापि शब्दमेकाम् ॥ ७८ ॥

मदकरिमुखरस्यहेमपट्टे
कमलदृश प्रतिविंबिताश्च काश्चित् ।
रतिपतिरचितैर्द्वितीयकार्यै—
र्गजमिव तेन सम समध्यरोहत ॥ ७९ ॥

अपसृतमपि त निनववल्यो
नृपसुतमेव पुरो निरीक्ष्यमाण ।
सरहरतमयस्तु राजवीथे-
रविकलतन्मयतामिवाभिजश्य ॥ ८० ॥

इति सुखगमनेन देवदेव
स वनमुपेत्य ददर्श तापस तम् ।
स्फुटमिदमवदच्च केन हिंसा—
परमिदमुच्चरसि त्वमल्पमेध ॥ ८१ ॥

वच यदमवधीय तस्य कोपा—
दवददभिज्वलितश्चिरन्तनारि ।
अनुचितमिदमाह कस्त्वदन्यो
मुनिषु निरतरसपदुन्मदिष्णु ॥ ८२ ॥

प्रहसितवदनाबुजस्तदुक्त्या
भुवनगुरुर्भगवास्तु तत्प्रतीत्यै ।
अदलयदनलार्धदग्धमेध
परिदृढमुग्रिपरस्वधे न तेन ॥ ८३ ॥

परिणमदनलोष्मपाकजात—
श्रमभरितं भुजग प्रियाम्समेतम् ।
जिनवररविरुदयन् स्वधाम्ना
सकलमपास्य तताप तापसस्य ॥ ८४ ॥

मन्निहितमनसो गुणस्तवेषु
न्यर्पितनमो भुजगो विपत्तिकाले ।
अपि कमठगणेषु देवदेवो
न हि कुरुते स कृती कदाप्यवज्ञाम् ॥ ८५ ॥

परिगतदहनं स्फुटन्न देहं
भुजगपतिर्भवने बभूव देवः ।
समजनि भुजगी च तस्य देवी—
पदकमलसमीपवर्तिजाता ॥ ८६ ॥

पद्मावती च पत्यम्य कृतोपकारं
तत्कालजातमवधि प्रणिपत्य बुद्ध्वा ।
आत्मप्रभोमणिविचित्रविचर्चितांघ्रि—
मानर्चतुः सुरतरुप्रसवैर्जिनेन्द्रम् ॥ ८७ ॥

कल्मीपाम श्रीजिनधर्मादपि कामम्
कापट्यादायुरपाये स कृत्वा ।
देवो जातः शान्तिमवाप्यापि भीमा
मूलार्चको भुवनदेवेष्वपरेषु ॥ ८८ ॥

श्रीमान्निर्जितमन्मथो जिनविभुः श्रीपार्श्वनाथो वसन्
तत्राश्रितमर्त्यवस्तुनिसरत् स्वाध्यायधोपपूर्वितः ।
नागीशस्तुपर्यासितविस्मितसमस्तोमोरमोपायहो
देवः समजनोपकारसु चेर्द विधोरम मैत्रोत्सवम् ॥ ८९ ॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वजिनेश्वरचरिते
महाकाव्ये कुमारचरितवर्णनं नाम
दशमः सर्गः

एकादशः सर्गः ।

श्रीरूपयौवनैर्धन्या कन्या सर्वं महीभृत. ।
वाराणसीमुपानैपुर्दारु तस्मै जिगीपवे ॥ १ ॥

विवाहमंगलेऽचश्य विश्वसेन कुतूहले ।
कुमारातिकमागत्य ज्ञात्वावसरमब्रवीत् ॥ २ ॥

विशुद्धज्ञानदेहस्य तव किं नाम कथ्यते ।
किं नु वाचालयत्यस्मानन्वयस्नेहसंभ्रम. ॥ ३ ॥

नित्यमानदरूपस्त्वदश्वानंदन चात्मन' ।
बहिर्भोगोचिते वस्तुविस्तरे कस्तवादर ॥ ४ ॥

अतिसर्व्वस्य धाम्नाशे किमेते पितरो वयम् ।
अथवा मणय किं न पापाणादुत्पतिष्णव' ॥ ५ ॥

त्वयैव कुलमस्माक दीपित किमिह श्रुतम् ।
प्रदीपं जीवलोकाना त्वमेव प्रविदुर्बुधा ॥ ६ ॥

अनुमत्या तथापीद राजक प्रतिमान्यताम् ।
कन्यारत्नपदामिस्त्वामाराधयतुमागतम् ॥ ७ ॥

भोगार्थमपि तद्वाक्यं तस्य वैराग्यमादधौ ।
मुखमिष्टार्थससिद्धौ किं हि न स्यात्कृतात्मनाम् ॥ ८

मायानुयधिनो भोगान्वशिनस्तस्य जानत ।
इति संसाराधिकारी वितर्कोऽजनि कर्कश ॥ ९ ।

यद्योजयति भोगागे जानन्नपि जनो मन ।
अत कूपनिपातोऽय दीपहस्तस्य देहिन ॥ १० ॥

वैराग्यं विपये पुंसां विवेकस्य हि सत्फलम् ।
कालकूट किमश्नीयादनभिज्ञ इवे तत ॥ ११ ॥

अपूर्वेक्षणा नूनं प्राप्य मार्गमवर्त्मनम् ।
मन्मार्गवर्तिनश्चक्रे नाम मधुराः शुभदर्शनाः ॥ १२ ॥

दोषदृष्ट्या यदि त्याज्यो विषयस्तत्कृतेन किं ? ।
महाकालाग्नि पंचत्वं पूषपस्पर्शनं वरम् ॥ १३ ॥

पिबे निवेदयन्नेवमित्यमेव तदापर्वतः ।
[illegible] दिवा मध्यमी निशि ॥ १४ ॥

प्रसीद मदनाराते प्रसीद वामदेवित ।
प्रसीद जगदीशान प्रसीद परमेश्वर ॥ १५ ॥

आकर्ण्यकर्णैर्निर्वैश्वस्य सार्वौदयादि यः ।
उत्तरप्रियया देव कृतार्थः क्रियतामयम् ॥ १६ ॥

प्रकारत्वादिदं [illegible] ध्यानोद्भवगतस्य तं ।
प्रणमामोत्तमोत्सुक्ये समवलोक्य प्रतीक्षते ॥ १७ ॥

मुक्तिकर्मभिर्वर्धमाना सन्ति दुर्मनसस्कराः ।
श्रेयसे जगतां तेषु त्वत्प्रसादः प्रमाण्यताम् ॥ १८ ॥

तत्प्रसादस्य देव सर्वार्थे प्रतिमन्मम् ।
कल्याणमूलमस्यं पंगुनैनामनुज्ञा ॥ १९ ॥

अवगम्य ततो देवं वासुदेवमवर्णनः ।
तदसिमात्रबोधार्थमभोरोक्कृतचक्षुषः ॥ २० ॥

तुष्यंश्च दुष्टे वानवत्स्तु निरिदाविधियाः ।
पात्रासिमुपासेदुपसनोवासबोधिता ॥ २१ ॥

निर्गम्य सर्व द्वारे दौवारिकविवेदिता ।
ततो रत्नमयी देवमातीरिक्ष्ववार्बसा ॥ २२ ॥

---

१ [illegible] २ [illegible] । ३ [illegible] [illegible] इति पाठः ।

नतभूमिभृतां मध्ये हेमपीठोपवेदिकाम् ।
शारदस्यामलं मेरुतटस्य मंडपोपमम् ॥ २३ ॥

आसन्नस्यगितानेकपद्मरागमणित्विषा ।
निर्वेदभयनिष्क्रांतरागेणेव परिष्कृतम् ॥ २४ ॥

घनसारघनतोयागमुक्ताप्रासानुमानुमिः ।
क्षणद्युतिमिरालीढं शरत्पेण्यगिरावुदम ॥ २५ ॥

अनुलेपनमाल्यादीन्लक्षणापाद्धिजान् जने ।
अवप्रयेव पदपनमगस्येव पताग्रिणः ॥ २६ ॥

तद्दक्षिणानमन्वेक्ष्य कुमारममरेश्वरा ।
प्रणमत्रश्लाघ्यप्रस्फुरद्दशमिनाय ॥ २७ ॥

सर्वामरेंद्रसंमत्या सुधामा कामपिद्धिपे ।
इदं निवेदयामास सुकृत्याञ्जदिनान ॥ २८ ॥

अमर्त्यादवनाशेऽग्रं पारार्थफलस्तव ।
किं पुनस्त्रिदिवावन्यभोगातिशयहेतव ॥ २९ ॥

निर्वेदस्तेन केयाय फलेन प्रतिमान्यताम् ।
उन्मील्यं त्वा त्वया चेनाः मतामानस्सप्रयः ॥ ३० ॥

इत्येवं ब्रुवतस्तस्य सम्भ्रमेणोपधारितम् ।
आलम्ब्य हस्तमुत्तस्थौ प्रत्युरास्थानमंडपात् ॥ ३१ ॥

देवदुंदभयो व्योम्नि गभीरममिदध्वनु ।
वितर्कमाणतत्कर्मपर्यंतस्फाटपाटना ॥ ३२ ॥

वीणावेणुरवोन्मिश्र श्रीम्थानसुभगोद्भवम् ।
तद्गुणस्तवसपन्न किनरैर्मधुरं जगे ॥ ३३ ॥

जलदोपस्थितास्तद्व्यस्तरलोछलमूर्तयः ।
सौदामन्य इवोच्चैरनृत्यन् देवकन्यका ॥ ३४ ॥

आकृष्टभ्रमरापूरितपत्रान्तःसुमी स्थिता ।
तत्सर्पदर्पमात्रैव निर्मुक्ता निर्वृतिर्मिता ॥ ३५ ॥

विविधमणिमिश्रितपुष्पविमिश्रकिरीटांशव ।
शिखिकाचामरच्छायामनुपतद्भ तमीन्वयम् ॥ ३६ ॥

अथाष्टममीपाकाः तथा तं पद्मसमन्वम् ।
परं क्रमेण शीर्षिताः कमारिविजयैषिणाम् ॥ ३७ ॥

विपाकेन अगण्यालोर्मिभवभयार्दं परः ।
घोर्मापतमसं ध्रुव संकुचम्मुखपंकजम् ॥ ३८ ॥

काशसार भरार्णवं पुर्वपुण्यसमा ।
स्थैम्यशोभविकस्वाभावमम्बुजमीश्वरः ॥ ३९ ॥

ध्रुवप्रतिभ्यक्तसेनाकल्पकल्पमये ।
कसित्वा मामुखं तव स्फुरितोपकर्मोदके ॥ ४० ॥

यदाञ्जलिर्मिषाय माभमः सिद्धस्य तत्वम् ।
निर्मुक्ता पुनर्वेशान् पंचमिर्वद्धमुष्टिभिः ॥ ४१ ॥

तत्कालपरीमाप्राप्य मयथा क्षीरवारिधौ ।
निर्दग्धो नोऽपि वक्त्रासे नाकेशापि स चंद्रमाः ॥ ४२

देवा विसर्गवम्पाणि मुक्तीनोपकल्पद्रुमौ ।
ममे तु केवलं नेम मुक्त्या मखिमाकृपा ॥ ४३ ॥

तदमात्तविषोपवद्ध दीक्षार्थतपस्तले ।
ममार्पयमामापि मम मायुरमूलमोः ॥ ४४ ॥

उपोष्य दिवसान् देवा स्फुरन्मयदत्तधनिः ।
धारणाविषमे मापद् शुभमेरमकम्पः ॥ ४५ ॥

राजा धर्मोपपन्न धर्मराजमुपस्थितम् ।
मन्यमहीक्षमनमौकिकिशिलान्यनक्रियांजलि ॥ ४६ ॥

सुरसं पायसे तस्मै प्रतिपाद्य यथाविधि ।
इद प्रश्रयिता वाचा प्रोवाच पृथिवीपतिम् ॥ ४७ ॥

इतः स्वल्पविशेषो मे देव संसारवारिधिः ।
तत्पुरोपातवर्तित्व दृष्ट्या प्रास्तासि यन्मया ॥ ४८ ॥

दूरस्तवोऽपि देवस्य दुःखहायनदेहिनाम्
स्वविधानं पुन किं न भुक्तये मुक्तयेऽपि वा ॥४९॥

अनुगम्य तमीशान निवृत्य च तदाज्ञया ।
ग्रहमहीक्षिदद्राक्षीदाक्षिमाश्चर्यपंचकम् ॥ ५० ॥

पावने तु वने क्वापि स कदाचित्तपोनिधिः ।
प्रतिमायोगमास्थाय तस्थौ स्थाणुरिव स्थिरः ॥ ५१ ॥

मैत्री तस्य प्रभावेन तिरश्चा च व्यनिच्छिपाम् ।
अभूदन्यविजातीना छिन्नभेपभृतामिव ॥ ५२ ॥

भोगिनो धर्मसंतप्ता शिखडेन शिखावले ।
अन्वगृह्यंत निग्राह्या छायामडलशालिनाम् ॥ ५३ ॥

पेपतुस्ते सिंहर्वाढमाक्रमणक्षमैः ।
वक्षमन्यंत गृह्योऽपि स्निग्धविस्तीर्णदृष्टय ॥ ५४ ॥

अमृतादेवतासौ तस्य तरुभिस्तं निरूपितै ।
वसतत्रैभवन्नैव रवौ तीव्रेऽपि तत्यजे ॥ ५५ ॥

नित्यं तद्दर्शनानन्दवर्द्धितास्तु पतत्रिण ।
अवात्सुर्मत्सराविक्षामथोनेदेष्वपीडिताः ॥ ५६ ॥

अभवस्तद्वनस्यातमसवो न तथा प्रियाः ।
तदंगस्पर्शनो वातायद्वादानन्दहेतव ॥ ५७ ॥

अस्मिन्नवसरे व्योम्नि भूतानन्दस्य गच्छत ।
मुनिप्रभावसंरुद्धः देवमासीद्विमान[illegible]

पिमानप्रतिबंधस्य हेतुं शिशु विभिन्नताम्।
तत सद्दृशा वय क्रोधन्येन बाहुना ॥ ९ ॥

गभेरिव मुखस्तम्य यामा पृथग्मानामुखा।
अस्माक पुन्यहस्यांना सर्पमांत स्थाणुरः ॥ १० ॥

अपूर्वसार्वर्वात्मपंक्तीमितत्पशिर्गतकः।
सोपांकुरपिर्ब वनसन्धी मत्यार्थवर्तिनाम् ॥ ११ ॥

पयस्तधामहस्तेन हमना धाव्यसम्पया।
तेनोन्माहवना बध्ये निर्भरमरपरं बचा ॥ १२ ॥

विर्मिप त्वत्र पयार्थ विमानमतिबंधितम्।
अन्यथा नातिर्वर्तिन्य बीजेन पिशुन्यासे ॥ १३ ॥

स्पादुमाविरेष्मवस्त्वं विपवेम्यो विगम्य च।
आर्गस्परमावस्थामपि वांछसि विस्मया ॥ १४ ॥

प्रतिपाय सद्यानि मेतमन्त्कारमतैर्विभिः।
उन्मपसोर्तिर्गिवाक्रीर्णे व्योम विर्वित केऽरिजम् ॥ १५ ॥

तद्विपेक्षविमार्थीवि पिताधिपरमनुहृम।
विविधनिविम्यार्थांतवेपमधुविमीपर्वा ॥ १६ ॥

कविवकैतरिका सैनी अपर्युविक्रमोऽर्जितम्।
आरवकीभमूर्मी तीवर्यप्रारम्बमुर्धा ॥ १७ ॥

केचित्तनतपचापत्तानापगमातनिर्पुणाः।
सर्वांगुरुपर्यापामासुः मेघनिवपूतपावकास् ॥ १८ ॥

अन्यथापन्यभीरयने विविधपांशुमितायराः।
पिपोन्येमूर्भाता क्रोधाद्युपमुरपावक ॥ १९ ॥

स्पार्तिरंपमवाणा चापविस्फारितेक्षणाः।
केचित्पार्श्वमंत अमर्बामावबमुरपा ॥ २० ॥

निर्भिद्य पृथिवीचक्रं केचित्प्रचुरयैषसा ।
उत्पेतुरतिवेगेन पातालम्भाश्च्रा इव ॥ ७१ ॥

प्राभवत्प्रक्रिया तस्य चित्तक्षोभाय न प्रभो ।
तत्त्वविर्तिक विपर्य्येति स्फुरंत्या मृगतृष्णया ॥७२॥

पुष्पी वृष्टिरभूत्सापि घरे शस्त्रपरम्परा ।
किं नाम दुष्करं तस्य लोकोत्तरतपस्विनः ॥ ७३ ॥

क्रोधायितमना भूयस्तोयवृष्टिं व्यभावयन् ।
स्थूलधारानिपातेन श्वभ्रीक्षत शिलातलम् ॥ ७४ ॥

जलप्रक्रियया तस्य ग्र्यैभगमपश्यनाम् ।
विद्वेपात्तेन दावाग्नि कोपवत्प्रथितस्तिरे ॥ ७५ ॥

जिनप्रभावाद्दावाग्नो चन्दनद्रवता गते ।
अहिनो महिता वेगान् जुजुहार महीधरम् ॥ ७६ ॥

पापाचारस्य दुश्चेष्टामुद्वीक्ष्य चरिचक्षुषा ।
पद्मावत्या समं देवमुपतस्थौ फणीश्वर ॥ ७७ ॥

तस्य विस्तारयामास सधैर्यस्तवपूर्वकम् ।
स्फुरन्मणिरुचिस्फारस्फुटामंडलमंडपम् ॥ ७८ ॥

श्वेतच्छत्रं ददौ देवीमुक्तादामाभिवेष्टितम् ।
ज्योत्स्नाकलापसंपृक्तं पार्वणेंदुमिवापरम् ॥ ७९ ॥

असमूलोचयश्चैव जिनस्याजग्मता परे ।
चक्रे तस्योरगो रक्षामीदृक्षा हि कृतज्ञता ॥ ८० ॥

कोलाहलोत्तरं तेन निर्मुक्ताश्चिरवैरिणा ।
अपतन् पर्वता तस्मिन् निर्झराबद्धसानवः ॥ ८१ ॥

अनुबध्य पतद्भूरिपर्वतध्वानभीरवः ।
न केवलं मृगावेदाद्विनेशुर्वनदेवनाः ॥ ८२ ॥

ध्यानमणिशिखाघाताघूर्णिता अवरुद्धया ।
बभिरे मुनीन्द्रस्य ध्यानरूपमतमभिपम् ॥ ८३ ॥

एकत्ववितर्कवीचारध्यानवह्निसमाश्रयः ।
घातिकर्मवनं सर्वमप्येषविजिगीषया ॥ ८४ ॥

आविर्बभूव देवस्य तत्क्षयादेव केवलम् ।
परं ज्योतिरनाभासं सर्वतो भासनक्षमम् ॥ ८५ ॥

ततः प्रमोदं प्रमदारदृष्टि—
र्दिवौकसां संजनितं समन्तात्
निशम्य निर्मुच्य पुरं नरेन्द्र
बभूव साधुः स च कीर्तितारः ॥ ८६ ॥

अनन्यसाधारणभक्तिरामः प्रभुमुपेत्य कृताञ्जलि—
र्जिनेन्द्र जयतापन जय जगामितपति माम्।

ननाम भूमृत्योऽस्य सम्यग्विधिविच्छिन्न—
स्वर्गे जगाम पुरं रिपुविपुलकोपकश्मीविविधम् ॥ ८७ ॥

देवाः सर्वचतुर्णिकायपतयः संभूय तत्रागतो
भक्तिप्रीतमनःस्वभावसमतया गात्रोपभृतभित्तयः ।
मोक्षभागस्य पर्णकुसुमं कुर्वन्ति देवप्रिये—
ज्ञानस्य समाजनामसमयः कैवल्यपूजोत्सवम् ॥ ८८ ॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वजिनेश्वरचरिते
महाकाव्ये केवलज्ञानप्रादुर्भावो नाम
एकादशः सर्गः

द्वादशः सर्गः ।

शक्रस्तदा जिनमहत्त्वमतत्त्ववेदी
स्वादिष्टवास्तुशकलेन धनेश्वरेण ।
श्रीमानवीकरणदन्यसमव्यवस्था—
मास्थायका जिनवेर्जगदीश्वरस्य ॥ १ ॥

तत्राभवन्मणिमयी सकला धरित्री
चित्रोल्लसत्किरणकंटकितप्रदेशा ।
मुग्धास्तु दिव्यवनिता प्रविलोकयन्त्यो
या तर्कयंति वितनां कुरुतेंद्रचापाम् ॥ २ ॥

माणिक्यगोपुरचतुर्मुखनिर्गमैश्च
प्राकारभित्तिवलयैः कनकत्रिभेदैः ।
आवेपित जिनपुर तदल बभासे ।
रत्नत्रयप्रतिनिभैः कुदृशो निषेधुम् ॥ ३ ॥

ख्याता जलेन परमावधिपावनेन
गाधितरप्रकृतिना परिधिः परीये ।
उत्फुल्लहेमकमलेषु वधूसमेता
क्रीडति यत्र मुदिता कलहंसभव्या ॥ ४ ॥

आस्वादरम्यरसनिर्भरसत्फलौघैः
कल्पद्रुमैरुपवनानि चिरं विरेजुः ।
यत्राभवन्नमरसौख्यमिवात्मवत—
श्छायागता सपदि मध्यमजीवलोका ॥ ५ ॥

सोपानबद्धविमलस्फटिकावतारा
स्वच्छा विभारसहिताश्च महासरस्य ।

तत्र चमूरुसुरैरनुगम्यमान—
प्रोत्पाटिताद्रिकपटाविकटोपमेयाः ॥ ६ ॥

स्तूपाः पयोधरपथस्पृशिका च यत्र
कूटाग्रकोटिविलसितप्रमदप्रहृष्टाः ।
मर्त्यकरस्पर्शपुषो नितरामसभ्या
मार्गे गते स्वकमकामितया विभुः ॥ ७ ॥

आकम्पमानमणिबद्धमहापताका
स्तम्भाश्च तुङ्गशिखरस्थितहेमपद्माः ।
आपूनयन्निव जगोभतिसंविभाया
दैवस्य पूर्वमभिमानरजांसि पुंसाम् ॥ ८ ॥

उत्पत्तिसिंहपदिता यष्टिरीतियमी
वायसमेमरक्ताककठिनात्मयाकाः ।
सौधाभिमीगुणकवाककितोरपमी
कीर्ति प्रभुर्जितकाकपताककाजम् ॥ ९ ॥

अंतस्वर्किनरकाव्यमिव यदाम्—
वत्रामतोमरिशिखयाः कस्यपत्रिमुख्याः ।
एतत्प्रगुहाग्रमयिग्रमुकीर्तिगुरुपत्तसैव
देवस्य कर्मविजये जगदेकजिष्णोः ॥ १० ॥

मध्येपुरं परमवस्तुविचक्रमीति—
एवेबिस्फुरितपत्रसहस्रकूटा ।
पद्मीमिव मकरपताप मेरुसुरि
स्वप्रस्त्यवं विरचिता यमतिर्बभूव ॥ ११ ॥

कंठीरवो वृतदस्मविचक्रपीठे
माध्याद्रिकूट इव दीसमयेकमूर्तिः ।
आनम्यमौलिशिरिर्देवदो समेता—
दैवसमोपद इव विविधाश्रिमार्यः ॥ १२ ॥

छत्रत्रयी न वसुधारुन्निरुच्यकास्ति—
स्तस्योल्लास चरघिट्रमयक्षयपिः।
मुक्ताद्रुमस्य रुचिराचिरसत्फलस्य
प्रागुच्चकैरुपनता नवमंजरीव ॥ १३ ॥

भर्ता चभावुभयपार्श्वसमुद्भमद्भि—
र्यक्षेंद्रहस्तकलितैश्चमरीजवृंदैः।
क्षीरार्णवस्य निविडैरभित प्रवृद्ध
प्रोक्रम्यदूर्मिनिकरैरिव नीलशैल ॥ १४ ॥

सर्वर्तुसर्वतनुपुष्पसमग्रशाख
सर्वाभिलापविषयव्यपसर्गहेतु।
सर्वांगशीतलतया स नरा चभार
कल्पद्रुमस्य महिमानमशोकशाखी ॥ १५ ॥

आविर्भवल्लयविभागमनोभिरामा
व्योम्नि स्वय दिविजदुन्दुमय प्रणेदु।
यच्छब्दकर्णविचरस्फुरणेन पुंसा—
मुन्मीलति स हितवस्तुनि चित्तनेत्रम् ॥ १६ ॥

दूरावरुद्धरजसो जिनराजधान्या
नीचैर्वतु सपदि वायुकुमारदेवा।
केचित्सुरा सुरपतेस्तु नियोगदृष्या
गंधोदकैर्वसुमतीमसिचन्मनोज्ञैः ॥ १७ ॥

गायन्मधुव्रतवधूसचिवा समंतात्
स्वर्गच्युता कुसुमवृष्टिरनल्पसृष्टि।
तद्वद्भूव न तदा महते महिम्ने
यद्वत्स्वय कुसुमितारिषु बाणवृष्टिः ॥ १८ ॥

ज्योतिर्जगत्त्रयगुरोर्जलवग्निलोल—
ज्वालाकलापबहल नयनप्रिय च

तीर्थं बभूव दुरितात्मनीयर्द त—
    देवातिरिक्तमिव केवलबोधपात्रम् ॥ [illegible] ॥

तं साधुमिविधुमिता जगदेकचंद्र—
    मुत्थामिरममुमुना नलिनीव भेजे ।
तस्याः प्रमुक्त विभ्रसौकमर्माव चक्र
    मिपुर्के कमलसंपुरर्कोरंगम् ॥ [illegible] ॥

वैवस्वता गणवर प्रथमं स्वर्यमु—
    देवाधिरैवमुपदीनपरत्मप्रणामः ।
आनन्दमीतिकतया स्थितिमद् सुषमा—
    स्थितु वस्तुगणैर्दितमन्वभुंक ॥ ५१ ॥

पूर्वानुभ्यासवशावकृण्यसार—
    संसारकाननमतो इय मम्यजीवा ।
तीर्थनि कल्पमपसारपथावमिता—
    स्त्यो त्वमेव भयवन् मतिकर्मुमीला ॥ ५२ ॥

जीवः स्वयं यदि महीन् मतिमत्वसिद्धि
    संसारमुक्तिरत्मयोर्भवतीद मानम् ।
मात्ययमस्तु न तथा न तदा विमोति
    मोक्षार्द परमर्थ रणमात्मार्ता ॥ ५३ ॥

इत्यापमैकमनघात्मिपुरुतरं
    जीवादिवस्तु यातु मात्मरतामनुमिः ।
स्वे निम्नवरुणसि देव तव प्रसादात्
    समिर्यपात्सु सुमम स्वयममस्ताया ॥ ५४ ॥

इत्थं निवेद विरत मनि मवनादि—
    नियायपूर्तिगरिवाव जिमस्य वार्चर ।
मम्यान्वीतिनिमयमान्निनमत्तममणी
    भृंगाविना मनसि रचवच समाया ॥ ५५ ॥

आत्मास्ति तावदुपयोगनियन्त्रमूर्ति-
कायावधिर्ध्रुवनिषेधनिमित्तभावात् ।
अर्थान्तरं च पृथुमीरभूतमनादि-
र्निष्प्रमाणविषयत्वनिपातमनिंद्य ॥ २६ ॥

तस्मिन् प्रपादिनि फलस्य भवानि कीर्ति-
द्रुक्तस्थितेरितरथेतरथा विकल्पाः ।
तेनर्धयो व लघुतूलवदुत्पतन्ते
प्रत्यक्षमा न पवनप्रतिलम्पमाना ॥ २७ ॥

नानाविधास्तत्र निवर्तवशाद्वसाद्वि-
र्बध्यस्तमात्रसति कर्मपरंपराया ।
येनाजवंजवमहार्णवमध्यवर्ती
दुःख पारम्भमति दुर्गमनीन्द्रजीवे ॥ २८ ॥

तस्यास्य संसृतिनिदाननिरुद्धवृत्ति-
रत्नत्रयाद्भवति मुक्तिरुदारयुक्तिः ।
दोषप्रकोपशमनक्षमयोगसिद्धो
प्रध्वसन हि मुपक्तिफुटमामयानाम् ॥ २९ ॥

जीवादिवस्तुविषयाभिरुचिस्तु दृष्टि-
र्विज्ञानशुद्धि वशमयमवृद्धिहेतु ।
उज्झंति तापमुपपद्य यया नियोगात्
संतो नितातमम्रुतांबुधिवेलयेव ॥ ३० ॥

नैसर्गिकी निरुपदेशपुरस्सराद्या
वस्तुस्थितेरधिगमाद्भवती द्वितीया ।
वेद्यस्समस्तधिगमोऽपि नयप्रमाणै-
र्निर्धूतबाधकनयप्रसरप्ररूढैः ॥ ३१ ॥

स्थानत्रयेऽपि जिनशासनमानदंड-
निर्भक्तिसीमनि विशुद्धविवेकयोगात्

[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] —
[illegible] ।
[illegible] —
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible]
[illegible] ।
[illegible] —
[illegible] ॥ [illegible] ॥

श्रीजैनवागमृतसेकपवित्रबुद्धे
भूयस्त्रपाविदुरितस्य निजापराधान् ।
तस्यापि दुर्गमसुरस्य मनस्युदीर्णा
सम्यक्त्वशुद्धिरभवद्भवबन्धुभीरो ॥ ३९ ॥

अद्यापि दानवपतिर्जिनपादपूजा—
मत्यादरेण रचयन्भवनालयेषु ।
तत्र प्रयोगविधिना बहुमन्यतेऽसौ
लक्ष्मीस्तथा न परिभोगगुणानुगुण्याम् ॥ ४० ॥

जायासुखस्य धरणस्य असिद्धिभूते-
र्हेतु निशम्य च गुरुस्तवन गणेशात् ।
विस्मेरससरमना मतिमाततान
तत्रादरोदयवती नरदेवलोक ॥ ४१ ॥

पद्मावती जिनमतस्थितिमुन्नयंती
किं नैव तत्सदसि शासनदेवतासीत् ।
तस्या पतिस्तु गुणसग्रहदक्षचेता
यक्षो बभूव जिनशासनरक्षणज्ञ ॥ ४२ ॥

राजा पुन स्वजनभक्तिभरावनम्र
प्रोन्त्यकराज्यपदमण्डितमण्डलश्री ।
देवस्य तीर्थमध्यशार्थहर रेपु
प्रासावयत् व्ययविधिर्ननु विश्वसेन ॥ ४३ ॥

देवस्तु धर्ममसृत वरभव्यशस्यै
सग्राहयन् प्रविजहार विधाय जिष्णु ।
स्वाभाविक खलु रवे कमलावबोधि
दिक्षु भ्रमस्सनाविचारपथोपसर्पि ॥ ४४ ॥

आनीतनम्रजननीमदसंमदश्री,
समेदशैलमनुशीलनिधिर्जगाम ।

भृंगेषु यस्य गुणगुंगनया प्रगिमा
  निर्गि गता गतरजमलमा त्रिमेष्ट्रा ॥ ४० ॥

मामेन्द्र पुष्पमिपप्रभिराम्रमुपे—
  मधामगद्रम्मुर्गकम मगमरोग ।
नम्यानिपागममहापम मनमेन्तु
  राम्रा मनुगतिलपात्मगिरी प्रभुता ॥ ४१ ॥

ज्ञापामर्पिममनममिमगरुपे
  नाकुर्मनिर्मनिभिनुमिनरपगूर्व ।
मिश्र गरपमरपमधनिरीपगनाम
  मपोभिले मनि मनाप्रुपुणगृचि ॥ ४२ ॥

तमागमृग्य मधुरा रामनीर दमया
  मासम मोगममुम्न सनानुभिम्नु । ।
शुक्ल पर प्पुपरमक्रिपममगानि
  प्पार्त मिपामभिम पिमरापे मनाट ॥ ४ ॥

पमाभरीममनसलिपि ममनीमा
  म्यामामके म पमभात्मभिमापमाधि ।
उमालकर्मविधिमा ममममायुग म—
  मामापिर्वपपमभिमनमां मिमाम ॥ ४९ ॥

मिभिप वर्ममिमर्क मनके मरैप
  मिर्दुल्म मुन्मममूर्न पमममपरोदम ।
मामभ्रिरे म मरपामिमपु म्रवरपि—
  गेमरंमा मिमभिर्मा मिदमप्रमेता ॥ ॥

दर्पितर्पर मनुपम्म मनुर्मिकाप—
  गर्मदमदरममागममभिमार ।
तम्पोनिमां जिनगेर्निपिपिप्रिरिम्पा
  मामाभ्सर्व मिश्रमपरम्पगमर्नितमे ॥ ॥

पूजावसानसमये जिनदिव्यमूर्ते—
ज्योतिर्वितानरचिताधनयभ्रजाता ।
आनद्धदुंदुभिरवोन्नतगर्जितश्री
सातर्द्ध्टी प्रतिययौ क्षणदृश्यलीलाम् ॥ ५२ ॥

इत्थ प्रभुस्त्रिजगतीशिखराभिराम—
क्षेमधर प्रतिगतो जितकर्ममल्ल ।
इन्द्रादिभिस्तदजगामरधामकाम—
स्पष्टाभिविष्टहृदयैरभितुष्टवेयम् ॥ ५३ ॥

देव त्वदङ्घ्रिकमलानुसरा नरा ये
कल्याणकामसुरभिं न विदंति भक्तिम् ।
तत्त्वज्ञसगतगुणैकरसानभिज्ञा—
स्ते कल्पवल्लिमपरा यदि कल्पयन्ति ॥ ५४ ॥

यत्रास्पदं न लभते जिनशासन ते
तेजोरवेरिव तम प्रसरोपहारि ।
सा यन्धमोहनमयी जिनचित्तवृत्ति—
र्न श्यामिका त्यजति विंध्यगिरेर्गुहेव ॥ ५५ ॥

आत्यंतिक सुखमभीप्सति दुःखहान्या
तत्कारण न भवत कुरुते सपर्याम् ।
लोकस्य एष विपरीतगति कुतो वा
मोहाधकारपिहितस्य विवेकदीपं ॥ ५६ ॥

विश्वकरामलकदृश्यविद प्रभोस्ते
साक्षी ततोऽसि जगतः शतश प्रवृत्तौ ।
त्वामशुभत् प्रतिवदति ततो निमित्त—
मिच्छा क्रिये नु कृतकृत्यकृतस्तव स्तवम् ॥५७॥

निर्धूतकल्मषमतिप्रसरप्रकाश
चित्र जिनेश भवतो जगदीश्वरत्वम् ।

निर्वाणगताभ्युदयोऽपि गुणं प्रपद्यन्
अस्माकं कृतार्थयसि दृष्टिमिहात्ममौ

त्वामनघ पादपद्मपरमामधमार्थे
चित्त करोमि धरमयान्तव्ययामि ।

इत्यार्थयमधवनु मदनुमरयकान्
मामुद्धरिष्यति हि धर्मविधीह यथा ॥ ५९ ॥

आत्मा गुणस्मयदर्शी तव देव यदा
धिया समेत पतिरहीनगुणार्थकस्य ।

मुख्यं नमाम्यु यदीव प्रवन्धकामा
गच्छत्यर्नुसमहिमानगुणार्थपति ॥ ६० ॥

स्वाधीनधामगधमिमानदर्शनान्—
विधाभमर्थविधिपकायजगवपाव ।

मत्वा गुणादर्शितायमतत्परान
श्रीपार्श्वनाथभगवन् भवत नमोऽस्तु ॥ ६१

त्रिभुवनगुरुमेवं सिद्धिसमीनमीन
त्रिभुवनहितकारीर्तिधर्मगणाविमन्म् ।
नमितनयमितुष्य स्वर्गिणामप्रधर्वा
मितपयममितमुनिप्रदीपप्रकाशम् ॥ ६२ ॥

श्रीनिर्वाणवोदयाद्रिशिखरप्रख्यातोपस्तुति
स्वर्गी मामहगापि मीनविनयमोदामपुण्यांगमिति ।

सम्यक्मीत्रविचार्थमनकर्ण दैपारस वा भयसि
देवी दीर्घमुपरिमा जिनरविः देवस्यविदिः स्थिरम् ॥ ६३ ॥

इति श्रीवादिराजसूरिविरचिते श्रीपार्श्वनाथजिनेश्वरचरिते
महाकाव्ये भगवन्निर्वाणगमनं नाम
द्वादशः सर्गः ।

ग्रंथकर्तुः प्रशस्तिः ।

श्रीजैनमार्गस्वनपुण्यतीर्थ—
नित्यावगाहामलबुद्धिसत्त्वैः ।
प्रसिद्धमागी मुनिपुंगवेन्द्रैः
श्रीनन्दिसंघोऽस्ति निवर्तिताघः ॥ १ ॥

तस्मिन्नभूद्भुवनत्रयमश्री-
[illegible]विषयविद्याधरगीतकीर्तिः ।
सूरि [illegible] सिद्धपुरं [illegible]
श्रीपालदेवो नयपर्वशाली ॥ २ ॥

[illegible]
[illegible] सिद्धसदोदयश्री ।
[illegible]
शिष्योऽभवत् श्रीमतिसागराख्यः ॥ ३ ॥

[illegible] भूपा
[illegible] ।
श्रीवादिराजेन कृता निबद्धा
[illegible] ॥ ४ ॥

शाकाब्दे [illegible] सोधने
मासे कार्तिकनाम्नि [illegible] शुद्धे तृतीयादिने ।
[illegible] मया
[illegible] स्त्रीं [illegible]
[illegible]
[illegible] ।

प्रन्नोऽर्थं नगरमनुपार्श्वदर्शिपुमर्थमो
वीनातुर्धिर्जिनपतिमनमनमैर्षोतपुण्या ॥ २ ॥

सम्पर्भात्रिनदैवजन्मविसवमावर्षवाहारिका
माता च प्रमरत्ममात्रमुमगो स्मारमावकारी च ।

साऽघ मुनिपपृमिममस्तुमया मायेन किं वैकस-
स्समांत्तऽप्युपयाति वाङ्मयक्रमहृत्सीपदर्शीपदम्

इति प्रशस्तिः ।

समाप्तमिदं पार्श्वनाथ